

SÖZLÜ TORA

KISALTILMIŞ VERSİYON

Kaynaklar:

Let's Get Biblical, Rabbi Tovia Singer
Kuzari, Rabbi Yehuda Halevi

SÖZLÜ TORA.....	3
Sözlü Tora nedir ve neden daha sonra yazıya geçirilmiştir?.....	3
Sözlü Tora neden gereklidir?.....	5
Yazılı Tora'nın, bu emirlerin nasıl yerine getirileceğini açıklamadığı çok sayıdaki emirlerden (mitsvot) örnekler:.....	5
Peygamberler Sözlü Tora'daki açıklamaları Tanah'ta belirtmiştir:.....	7
Yazılı Tora'nın Okunması Sözlü Tora'ya bağlıdır.....	9
Sözlü Yasa, Yazılı Tora'dan önce vardı.....	11
Kilisenin Sözlü Yasa'ya karşı tutumu.....	12
Hristiyan İncili'nde Sözlü Yasa.....	14
Hristiyan İncili'nde Rabbinik Yasaklar.....	19
Hristiyan dünyası Sözlü Yasa'yı neden reddetti?.....	22
Kilise, Sözlü Yasa'yı ne zaman resmen reddetti?.....	25
Paskalya Zamanı hakkında Latin ve Doğu Kilisesi arasındaki büyük ayrılık.....	28
Yargılanan Talmud:.....	30
13. yüzyıldan iki hristiyan-Yahudi tartışması.....	30
1242 Paris tartışması: Talmud yargılanıyor.....	31
1263 Barselona Tartışması.....	33
Mesihçi Yahudiliğin Sözlü Yasa'ya Karşı Tutumu.....	37
Tora, İsrail'e Birden Fazla Tora'yı Yerine Getirmeyi Öğretmiştir:.....	39
Üfleme Günü nedir? Roş Aşana mı?.....	39
Yom Kippur'da Ruhunuzu nasıl alçaltırsınız?.....	39
Zekeriya Peygamber, Dört Rabbinik Oruç Gününü Saymaktadır:.....	39
Şabat'ı Gözetmek Nasıl olur? Şabat günü ne tür bir "melaha" (iş) yasaktır?.....	39
Şabat günü "yerinizi nasıl terk etmezsiniz"?.....	40
Şabat günü "ayağınızı nasıl dizginlersiniz"?.....	40
Tanrı Öğretilerini Halkına "Açıkça" İletmiştir, "Gizlide" Konuşmamıştır:.....	40
Daniel, diğer uluslardan biri tarafından hazırlanan yiyecek ve şarabın tüketilmesi yasağını yerine getirmiştir:.....	41
Daniel, her gün üç kez dua etme görevini yerine getirmek için hayatını riske atmıştır:.....	41
Moşe Rabbenu, Yahudi Ulusu'nu, İsrail bilgelerinin otoritesini itaatle yerine getirmeleri konusunda uyarmıştır:.....	41
Şehita - Ritüelik Kesim Nasıldır?.....	41
Tefillin nedir?.....	42
Birinci Yüzyıl hristiyanlığı Sözlü Tora'nın yetkisini sorgulamamıştır:.....	43
"Kurtuluş Yahudiler'dendir.".....	43
Peygamberler, Yahudi Ulusu'nu Sözlü Tora'yı Tutmaları İçin Uyarmıştır:.....	44
Örnek: Şabat Günü Alıp Satmanın Yasak Olması.....	44
Yahudiler, Yazılı Tora'da bulunmayan Şabat yasaklarını ihlal ettikleri konusunda uyarılmışlardır:.....	44
Örnek: Şarap için üzüm çiğnemek, Taşımak, Mal Satmak. Bu Kısıtlamaları Sözlü Tora Listeler!.....	44
Yahudi kimliği sadece anneden geçer:.....	44
Yeremya Peygamber, Yahudiler'e Şabat Günü'nü taşımanın yasak olduğunu hatırlatmaktadır. Yazılı Tora'da Belirtilmeyen Bir Yasak!.....	45
Temiz Hayvanları Gösteren İşaretler Nedir?.....	45
Moşe, Zoolog muydu?.....	46
Maimonides, Yasaklanmış Yiyecekler Yasaları Bölüm 1:2-3.....	46
Temiz Balıkları Gösteren İşaretler Nedir?.....	46
Moşe derin deniz dalgıçı mıydı?.....	46
Maimonides: Yasaklanmış Yiyecekler Yasaları 1:24.....	47
Ay Hesaplama Bilgisi Nerededir? Nasıl İletilmiştir?.....	47
Maimonides, Ay'ı Kutsama Yasaları (6:2-3).....	47
KUZARI.....	48
Temenni.....	66

SÖZLÜ TORA

3300 yıldan daha uzun bir süre önce, Moşe Rabbenu halkına sözlü talimatlar eşliğinde 613 emri iletmiştir. Bu talimatlar, Yazılı Tora'yı doğru okumak ve anlamak için kuralları ve yöntemleri açıklığa kavuşturma amacıyla aktarılmıştır. Ayrıca bu öğretiler Kutsal Kitap içindeki anlaşılması zor kısımların anlamlarına ışık tutuyordu. Sözlü geleneğin bu zorunlu bütünü, başlangıçta Moşe tarafından bir öğretmen - öğrenci zinciri aracılığıyla, sözlü aktarım yoluyla *"Tanrı'nın konuştuğu her şeyi yapacağız ve dinleyeceğiz!"* (Şemot - Çıkış 24:7) diye haykıran ulusa iletilmişti ve bu nedenle *"Sözlü Tora"* anlamına gelen *"Tora Şebeal Pe"* olarak adlandırılmıştır.

Sözlü Tora nedir ve neden daha sonra yazıya geçirilmiştir?

Mükemmel bir metin tanımı gereği tamamen açık bir anlama sahip olmalı ve anlaşılması için hiçbir ek bilgi gerektirmemelidir. Tora "mükemmel" olarak tanımlanmış olduğuna göre (Bakınız: Mezmurlar 19:8), Tora herhangi bir belirsizlik içermemelidir. Ancak Yazılı Tora, birçok net olmayan konuyu içermektedir.

Bu nedenle, 613 emrin tamamı Yazılı Tora'da tanımlanmış olmasına rağmen (Sözlü Tora hiçbir ilave emir getirmez!), Sözlü Tora, bu emirleri yerine getirmemizi sağlayan gerekli ve ayrıntılı bilgileri sağlar.

Başlangıçta Sözlü Yasa yazıya geçirilmemiş, bunun yerine babadan oğula ve öğretmenden öğrenciye aktarılmış olsa da, bu kutsal vahiyleri iletme için kullanılan sistem yaklaşık 1.800 yıl önce değiştirilmek zorunda kalmıştır.

M.S. 70 yılında İkinci Tapınağın yıkılması, Yahudi topluluğunun yok edilmesi ve sürgün edilmesi, Yahudi sosyal ve yasal kurallarında o güne dek eşi görülmemiş bir altüst oluşla sonuçlanmıştır. Rabbiler, Roma İmparatorluğu boyunca yerinden edilmiş, parçalanmış ve sürgün edilmiş bir Yahudi halkının yeni gerçekliğiyle karşı karşıya kalmıştır. Bar Kohba isyanının (M.S. 132-135) ardından, Yahudi yaşamı daha da travmaya uğramış, yok edilmeye başlanmış ve işte bu acı dönemde, Rabbinik sözler yazılı olarak kaydedilmeye başlanmıştır.

Bu travmatik yüzyılda, Roma'nın Yahudiye'yi işgali sırasında Yahudi cemaatinin merkezi lideri tarafından devrimci bir yenilik gerçekleştirildi. Bu reform, Kral David'in kraliyet soyundan gelen "Prens" lakaplı Rabbi Yehuda (M.S. 135-220) tarafından yasalaştırıldı.

Bu ayaklanmanın sonucunda sözlü geleneğin unutulabileceğinden korkan, “Rabbeinu HaKadoş” olarak adlandırılan Rabbi Yehuda, kendi kuşağının bilginlerini bir araya topladı ve (İbranice “šana”, “incelemek ve gözden geçirmek” fiilinden gelen “tekrar” anlamına gelen) “Mişna” olarak bilinen Sözlü Yasa’yı derleme görevini üstlendi. Mişna, Talmud’un temeli olan Yahudi yasının kurallarını açıklayan traktat adı verilen 63 bölümden oluşur.

Bu, Sözlü Tora’nın (M.S. 200 dolaylarında) ilk kez büyük çapta yazıya geçirilmesiydi. Aynı döneme ait Mişna’ya dahil edilmemiş diğer sözlü gelenekler “Barayta” (dışta kalan öğretiler) ve *Tosefta* (Aramice: İlaveler, Ekler) olarak yazıya geçirilmiştir. Diğer gelenekler *Midraşim* olarak yazılmıştır.

[Midraş (“araştırmak” veya “çalışma”), Kutsal Kitap açıklamasının ders verici bir yöntemidir. Terim aynı zamanda Kutsal Kitap’taki ders verici öğretilerinin tüm derlemesine de atıfta bulunur, Midraş, dini, yasal ya da ahlaki öğretilerin basit bir şekilde damıtılmasının ötesine geçen Kutsal Kitap hikayelerini yorumlamanın bir yoludur. Sadece ima edilen olaylar ve kişiliklerle ilgili Kutsal Kitap anlatısında kalan birçok boşluğu doldurur.]

Bu büyük çalışma, hüküm çıkarmak için bir temel, yasaları açıklığa kavuşturmak için bir kaynak, bir araç ve Yahudi Kutsal Kitabı’nı tamamlayan birçok önemli eserin ilkinin oluşturduğu otorite olarak ortaya çıkmıştır.

Mişna, altı ana bölümüne atıfta bulunarak “Şas” (*Şişa Sedarim*’in kısaltması - “altı düzen”) olarak da adlandırılır. Sonraki üç yüzyıl boyunca Mişna üzerine yapılan rabbinik yorumlar Gemara olarak yeniden düzenlenmiş ve Mişna ile birleştirilerek Talmud’u oluşturmuştur. “Gemara” kelimesi, kelimenin tam anlamıyla “çalışmak” veya “geleneklerle öğrenmek” anlamına gelen Aramice “*gamar*” kelimesinden türetilmiştir.

Talmud’un aksine, Mişna’nın çoğunluğu İbranice yazılmıştır, Babil’de derlenen Talmud ise Aramice yazılmıştır ve son düzenlenmesi yaklaşık olarak M.S. 600’de yapılmıştır. İsrail’deki bilginler de geleneklerini bir araya getirmiş ve onları yaklaşık M.S. 450’de Yeruslayim Talmudu’nda derlemiştir. Genel olarak, “Gemara” veya “Talmud” terimleri, başka bir niteleme olmaksızın, Babil Talmudu’nu kasteder. Talmud’un hem Babil hem de Yeruslayim versiyonları, açıkladıkları ve detaylandıkları Mişna’nın sırasına göre düzenlenmiştir.

O zamandan beri, Sözlü Yasa artık “sözlü” olmaktan çıkmıştır. Roma İmparatorluğu’nun zorlu koşulları altında Sözlü Yasa’nın kaybolmasından endişe edilerek, zaman geçtikçe önceki sözlü geleneklerin daha fazlası kayda geçirilmiştir.

Sözlü Tora neden gereklidir?

Daha önce de belirtildiği gibi, Tora'daki birçok ayet açıklama ve yorum gerektirir. Hatta çok sayıda bölüm, Tora'yı okuyan kişinin Tora metninde bahsedilen konuyu bildiğini varsaymaktadır. Tora'da kullanılan birçok terimin tanımı verilmez ve birçok süreçten, okuyucunun bu konuyu zaten bildiği olduğu varsayılarak, açıklama veya talimat verilmeden bahsedilir.

Sözlü Yasa'nın önemi, Sinay Dağı'ndaki vahye kadar uzanan uzun bir gelenek zincirinin sonucu olmasından kaynaklanır. Bu nedenle bu öğretiler bağlayıcı ve yetkilidir.

Yazılı Tora'nın, bu emirlerin nasıl yerine getirileceğini açıklamadığı çok sayıdaki emirlerden (mitsvot) örnekler:

Örnek 1: *Tanrı'nın sana verdiği sığırından ve davarından [hayvanları], canının çektiği gibi, "sana emretmiş olduğum şekilde" [diğer] şehirlerinde [de] kesip yiyebileceksin* (Devarim - Yasa'nın Tekrarı 12:21).

Tora'nın yazılı metninin hiçbir yerinde koşer hayvan kesiminin nasıl olacağına dair bir açıklama yer almamaktadır. Peki, Tanrı'nın söz etmiş olduğu, bu emrettiği talimatlar nerededir?

Örnek 2: Tora, *"Yaşadığınız her yerde, [şu, tüm] nesilleriniz için ebedi bir kanundur: [Mizbeah'ta yakılmayı gerektiren] Her türlü içyağını, [ayrıca] hiçbir kanı yememelisiniz"* der (Vayikra - Levililer 3:17). Moşe Rabbenu ne tür bir yağdan bahsediyordu? Yağ tam olarak nedir? Bazıları izin verilen ve bazıları yasak olan farklı hayvansal yağ türleri var mıdır? Bu yağlar nasıl ayırt edilir?

Örnek 3: On Emir, Şabat Günü herhangi bir "iş" yapmanın yasak olduğunu belirtir (Şemot - Çıkış 20:10). Tora, Şabat Günü "iş yapmanın" yasak olduğunu belirttiğinde neyi ifade etmektedir? "İş" olarak tanımlanan eylemler nelerdir? Hangi iş yasaklanmıştır ve hangi işe izin verilir? Bir adamın yemek odasından salona kadar merdivenlerden yukarıya ağır bir sandalye taşımaya izin verilir mi? Bu taşıma eylemi, "iş" olarak tanımlanır mı? Bu yasak "işlerin" ayrıntılı bir açıklaması olmadan, Tora'nın bu temel yasakla neyi ifade ettiğini bilmek mümkün değildir.

Dahası Tora, Şabat gününü ihlal etmenin sonuçlarının çok ağır olduğunu belirtir. Böylesine ciddi sonuçları olan bir emrin tam olarak nasıl yerine getirilmesi gerektiği

konusunda talimatların verilmiş olması zorunludur. Bununla birlikte, Yazılı Tora'da Şabat günü neyin yapıp neyin yapılamayacağına dair çok az bilgi vardır. Sözlü gelenek olmadan, bu yasayı yerine getirmek mümkün olamazdı.

Buna göre, Moşe Rabbenu'nun Yahudi halkına bu kutsal günde izin verilen eylemler ile izin verilmeyen eylemleri öğretmiş olması hayati önem taşıyordu. Bu ayrıntılı bilgiler, Şabat Günü'nde yapılması yasak olan 39 özel çalışma kategorisini tanımlayan eylemler Sözlü Yasa'da yer almaktadır (Mişna Traktat Şabat Bölüm 7, Mişna 2).

Örnek 4: İsrail'e verilen ilk emir, Roş Kodeş (Ayın Başı) kavramının çok anlamlı olduğunun bir göstergesi olan Yeni Ay'ın kutsanmasıdır. Çünkü Yeni Ay'ın işaret ettiği gibi ayların kesin bir hesabı olmazsa Yahudi takvimi olamaz ve takvim olmadan bayramlar ve özel günler olamaz. Dolayısıyla, İsrail'e verilen bu ilk ulusal emir, zaman ve takvim ile ilgili olan bu ilk emir, Yahudi yaşamının büyük kısmını düzenlemiş ve etkilemiştir.

Tora, "Bu ay sizin için ayların başı olacak. Yılın ayları açısından bu [ay] sizin için birincidir" (Şemot - Çıkış 12:2)" derken, bu ayet hangi ayı kastetmektedir? Yazılı Tora bu önemli konuda, yani takvim konusunda tamamen sessizdir. Bu ayet, Mısır kültürünün aylarından mı (o sırada Yahudiler, Mısır'da yaşıyordu) yoksa Kaldeli aylarından mı (Yahudiler'in atası Avraam'ın doğduğu yer) mi bahsetmektedir?

Sözlü gelenek olmadan, bu ayetin hangi aya atıfta bulunduğunu bilmek imkansız olurdu.

Örnek 5: Tora açıkça "Göze göz, dişe diş, ele el, ayağa ayak" (Şemot - Çıkış 21:24) derken Sözlü Tora bu ifadenin düz anlamıyla anlaşılması gerektiğini söylemektedir. Bunun yerine, sözlü gelenek bize bu cezaların maddi tazminat anlamına geldiğini belirtir. Mantıksal olarak, Tora cezalarının evrensel olarak uygulanabilir olması gerektiğinden, bu ifade sözlük anlamı ile yorumlanamaz. Bu uzuvlardan biri eksik olan suçlular için geçerli olmayacaktır. Sözlü Tora, bu kavramın haksız fiilden doğan zarar davalarında maddi tazminat yükümlülüğü getirdiğini açıklar (Talmud Bava Kama 84a).

Örnek 6: Yom Kippur, Yahudiler için yılın en kutsal ve en önemli günüdür. Ana konusu af ve tövbedir. Yahudiler geleneksel olarak bu kutsal günü 25 saatlik bir iç gözlem ve yoğun dua ile geçirirler ve genellikle günün çoğunu sinagogda geçirirler. Yom Kippur günü, Yahudilik'te Özel Kutsal Günler veya *Yamim Noraim* ("Huşu Günleri") olarak bilinen yıllık dönemi tamamlar.

Vayikra - Levililer 16:29, 23:27 ve Bamidbar - Sayım 29:7 ayetlerinde Tora, günahların kefaret günü olarak 7. ayın 10. gününde bu kutsal günün gözetilmesini emreder. Bu güne, Yom Kippur'a "Şabatların Şabatu" denir ve bize "ruhlarımızı alçaltmamızın" emredildiği bir gündür.

Üstelik, Tora bu emri ihlal etmenin cezasının çok şiddetli olduğu konusunda bizi uyarır:

“Çünkü bu gün boyunca ruhunu alçaltmayan herhangi bir kişi, halkından kesilip atılacaktır.”

(Vayikra - Levililer 23:29)

Tora, bu emri çiğnemenin büyük bir suç olduğunu açıkça belirtir. Ancak, Yazılı Tora bu anlamı hiç açık olmayan emrin açıklaması konusunda sessiz kalırken, bu temel yasaya nasıl uyabiliriz? Özellikle ruhumuzu nasıl alçaltabiliriz? Moşe Rabbenu'nun, bu ayette belirtilen kurala nasıl uyulacağına dair belirli ayrıntıları aktarmadan bu emri ihlal etmenin büyük bir suç olduğu konusunda bizi uyarılmış olması akıl almaz bir şeydir! Bu emri ihlal etmenin cezası bu kadar ciddiye ve şiddetliyse, bu ayetin anlamının öznel, kişisel yoruma bırakılmış olması elbette düşünülemez. Ancak bu talimatlar Yazılı Tora'nın hiçbir yerinde kayıtlı değildir.

Sözlü Yasa bu temel bilgiyi bize aktarır. Mişna (Yoma 8:1), “ruhlarınızı alçaltma” emrinin Yom Kippur'da uyulması gereken beş özel yasağı gerektirdiğini açıklar. Talmud bu yasak faaliyetleri şu şekilde tanımlar:

1. Yeme ve içme yasağı (Eruvin 4b; Yoma 76a)
2. Deri ayakkabı giyilmemesi (Yoma 78b)
3. Yıkanmamak (Yoma 76b, Şabat 86a)
4. Parfüm veya losyon sürmemek (Yoma 76b, Şabat 86a)
5. Cinsel ilişki yasağı (Yoma 77a; Pesahim 53b)

Peygamberler Sözlü Tora'daki açıklamaları Tanah'ta belirtmiştir:

Moşe Rabbenu'dan yüzyıllar sonra yaşamış olan birçok peygamber, Sözlü Tora'da belirtilmiş olan bu yasak eylemlere açıkça atıfta bulunmaktadır! Yani, sonraki peygamberler de Sözlü Tora'nın kurallarını Yahudi Kutsal Kitap içerisinde belirtmektedir!

Yazılı Tora'da Şabat ile ilgili bölümlerin hiçbirinde kişinin evinden eşya taşıması yasaklanmamaktadır. Ancak Yeremya Kitabı'na göre, Yeruşalayim bu Sözlü Yasa'yı ihlal ettiği için yok edilmiştir:

Rab diyor ki, Şabat Günü yük taşımamaya, Yeruşalayim kapılarından içeri bir şey sokmamaya dikkat edin. Şabat Günü evinizden yük çıkarmayın, hiç iş yapmayın. Atalarınıza buyurduğum gibi Şabat Günü'nü kutsal sayacaksınız. Ne var ki, onlar sözümü dinlemediler, kulak asmadılar. Dikbaşlılık ederek beni dinlemediler, yola gelmek istemediler. Beni iyi dinlerseniz, diyor Rab, Şabat Günü bu kentin kapılarından yük taşımayıp hiç iş yapmayarak Şabat Günü'nü kutsal sayarsanız, David'in tahtında oturan krallarla önderler savaş arabalarına, atlara binip Yahuda halkı ve Yeruşalim'de yaşayanlarla birlikte bu kentin kapılarından girecekler. Bu kentte sonsuza dek insanlar yaşayacak. Yahuda kentlerinden, Yeruşalayim çevresinden,

Benjamin topraklarından, Şefela'dan, dağlık bölgeden, Negev'den gelip Rab'bin Tapınağı'na yakmalık sunular, kurbanlar, tahıl sunuları, günnük ve şükran sunuları getirecekler. Ancak beni dinlemez, Şabat Günü Yeruslayim kapılarından yük taşıyarak girer, o günü kutsal saymazsanız, kentin kapılarını ateşe vereceğim. Yeruslayim saraylarını yakıp yok edecek, hiç sönmeyecek ateş. Yeremya 17:21-27

Yahudiler 70 yıllık Babil sürgününün ardından Pers yönetimi tarafından verilen Tapınağı yeniden inşa etme izniyle Yeruslayim'e döndüklerinde, peygamber Hagay koenleri saflik yasaları konusundaki bilgileri konusunda test etmiştir. Onlara şu iki soruyu sormuştur:

“Eğer biri giysisinin kıvrımları arasında kutsanmış et taşır ve o kıvrım ekmeğe, yemeğe, şaraba, zeytinyağına ya da başka bir yiyeceğe değerse, o yiyecek kutsal olur mu?” Koenler, “Hayır” diye yanıtladılar. Hagay konuşmasını şöyle sürdürdü: “Ölüye dokunduğu için kirli sayılan biri, bu yiyeceklerden birine dokunursa, o yiyecek kirlenmiş olur mu?” Koenler, “Evet, kirlenmiş olur” diye karşılık verdiler. (Haggay 2:12-13)

Bu iki sorunun cevabı Tora'nın hiçbir yerde bulunmaz. Koenler, Sözlü Tora olmasaydı, Tanah'ta özellikle kaydedilmiş olan bu yanıtları nereden bileceklerdi?

Henüz Birinci Tapınak çağının son döneminde yaşamış olan Peygamber Hagay'ın kitabında Sözlü Tora geleneği uygulandığını yazılı olarak görüyoruz.

Birkaç yıl önce, Sözlü Tora'nın şiddetli bir düşmanı olan bir klasik hristiyan misyoner, Yom Kippur'da oruç tutmanın yalnızca Sözlü Tora'dan kaynaklanmadığını, yazılı Tanah'ın ruhun alçaltılmasının anlamının Yom Kippur'da yemek yemenin yasak olması anlamına geldiğini belirttiğini söyledi. Başka bir deyişle, Yom Kippur'da oruç tutma emrinin kaynağının Sözlü Tora değil, yazılı Tanah olduğunu savundu.

Misyoner kişi iddiasını desteklemek için, Yeşaya Kitabı'ndan, Yeşaya peygamberin Yom Kippur'da oruç tutma emrine uyan ancak ahlaksız davranışlarını düzeltmek için hiçbir şey yapmayan Yahudiler'i şiddetle kınadığı aşağıdaki ayetleri aktardı. Amacı, Yeşaya Peygamber'in ruhun alçaltma kavramının karşılığı olarak oruç tutma eylemini Tanah'ta verdiğini kanıtlamaktı.

İstediğim oruç bu mu sanıyorsunuz?

İnsanın isteklerini denetlemesi gereken gün böyle mi olmalı?

Kamış gibi baş eğip çul ve kül üzerine mi oturmalı?

Siz buna mı oruç, Rab'bi hoşnut eden gün diyorsunuz? Benim istediğim oruç,

Haksız yere zincire, boyunduruğa vurulanları salıvermek,

Ezilenleri özgürlüğe kavuşturmak,

Her türlü boyunduruğu kırmak değil mi?

(Hristiyan Çevirisi, Yeşaya 58:5-6)

Böylece, Yom Kippur'da oruç tutmanın kaynağının Sözlü Tora değil, Yazılı Tanah olduğu konusunda ısrar etti.

Onun tuhaf iddiasına basit bir soru sorarak cevap verdim: "Yahudiler, Moşe Rabbenu'nun Tora'yı verdiği andan Peygamber Yeşaya'nın yaşadığı zamana kadar Yom Kippur'da oruç tuttu mu, tutmadı mı?"

Tanrı'nın Yahudiler'i Mısır'dan çıkarmasından Yeşaya'nın zamanına dek 600 yıldan fazla zaman geçmişti. Yahudi halkının bu altı yüzyıl boyunca Yom Kippur'da oruç tuttuğunu elbette kabul etti. "Eğer iddia ettiğiniz gibi, Tora'ya eşlik eden bir Sözlü Yasa yoksa," diye sordum, "Moşe ile Yeşaya peygamberler arasındaki dönemde yaşayan Yahudiler, "kişinin ruhunu alçaltması" konusundaki temel emrin Yom Kippur'da özellikle yemek yemekten kaçınmak anlama geldiğini belirlemek için hangi kaynağa güvendiler?"

Yeşaya'nın Yom Kippur'da oruç tutmaktan bahsetmesi, Moşe Rabbenu'nun Yazılı Tora'ya eşlik eden Sözlü Tora'yı verdiği dair Yahudi Kutsal Yazıları'ndan tartışılmaz bir kanıt sağlar.

Çok sayıda başka örnek, sözlü kuralların Tora'ya eşlik ettiğini göstermektedir.

Yazılı Tora'nın Okunması Sözlü Tora'ya bağlıdır

Sözlü Tora olmadan, yani sözcüklerin nasıl okunacağını belirten sesli harfler ve noktalama işaretleri ilgili sözlü gelenek olmadan Yahudi Kutsal Yazıları'nı okumak dahi mümkün değildir! Metnin basit bir okuması dahi, öğretmenimiz Moşe tarafından bize aktarılan bu sözlü geleneği zorunlu kılar. Metni nasıl okuyacağımız ilgili mevcut tek gelenek, aynı zamanda Yazılı Tora'daki kavramlar ve yasalarla ilgili de bir geleneği de içerdiğinden, sesli harflendirme ve noktalama işaretlerini kabul eden kişinin, yani metnin okunmasını kabul eden kişinin Sözlü Yasa'yı da kabul etmesi mantıksal zorunluluktur.

Kelimenin tam anlamıyla "noktalar" anlamına gelen İbranice "*nikkudot*", ünlü harfleri temsil etmek veya İbrani alfabesindeki harflerin alternatif telaffuzlarını ayırt etmek için kullanılan bir işaret sistemi olduğunu aklımızda tutalım. Bu yazılı işaret sistemi Orta Çağ'ın başlarında geliştirilmiştir. En yaygın sistem ve bugün hala önemli ölçüde kullanılan tek sistem, Tiberya'lı Masoretikler tarafından yaratılmıştır. "Masoretik" kelimesi, sözlü geleneğin "nesilden nesle geçmesini sağlamak" ifade eden İbranice kelimeden türetilmiştir. Bin iki yüz yıl önce bu yazılı nikkudot sistemi oluşturulmadan önce, insanlar İbranice Kutsal Kitap'taki kelimelerin anlamını ve seslendirmesini nasıl, nereden biliyorlardı? Sonuçta, İbranice bir kelimenin sesli harfleri değiştirilirse, hem anlamı hem de telaffuzu kökten değişir. Kuşkusuz Sözlü Yasa'ya dayanıyorlardı.

Örneğin, Tora'daki diğer yerlerin yanı sıra Şemot - Çıkış 23:19, "*Eti, annesinin [sütü bile olsa,] sütle pişirme*" diye belirtir. Bu yasanın belirsizliği bir yana, Tora'da sesli

harflerin bulunmaması, bu özel emri anlamada büyük bir sorun yaratır. İbranice "süt" kelimesi, sesli harfler olmadığında "hayvansal yağ" kelimesiyle aynıdır. Sözlü gelenek olmadan, etin sütle mi yoksa yağla mı karıştırılmasının yasaklandığı bilinemez.

Sinagogda kullanılan el yazısıyla yazılmış Tora tomarlarında sesli harf noktaları yoktur, çünkü bir Tora tomarının yazılması ile ilgili katı ve titiz yasalar Kutsal Kitap'ın yazıldığı döneme kadar uzanır. Basılı İbranice Kutsal Kitaplarda görünen sesli harfler, bin yıldan biraz daha eskiye dayanan görece yakın dönemde yapılan bir yeniliktir. Bu yenilikler, halka açık dua için kullanılan kutsal Tora tomarına ilave edilemez. Bu nedenle, Ölü Deniz Parşömenleri hiçbir nikkudot (noktalama işaretleri) içermez, çünkü Ölü Deniz Parşömenleri iki bin yıldan daha önce, İbranice ünlü harflerin yalnızca Sözlü Yasa aracılığıyla bilindiği ve aktarıldığı bir dönemde yazılmıştır.

Çok ilginçtir ki, buraya dikkat edelim, tüm hristiyan dünyası kendi incillerini okumak için bile tamamen Yahudi Sözlü Tora'sına bağımlıdır. Hristiyan incilinde yer alan bağlamından koparılmış, eklemeler, çıkarmalar yapılmış Tanah'tan ayetlerin okunması tümüyle Sözlü Tora'ya dayanmaktadır.

Rut Kitabında anlatıldığı gibi, Boaz'ın Moavlı olan Rut ile evliliği, Tora'nın bir Yahudi'nin bir Moavlı ile evlenmesinin yasak olduğunu belirttiği Devarim - Yasa'nın Tekrarı 23:3-4 ayeti ile tamamen çelişir. Yani, Tora bir Moavlı'nın asla Yahudi ulusunun bir üyesi olamayacağını açıkça belirtir. Yazılı Tora'daki bu yasak göz önüne alındığında, Rut nasıl Yahudiliğe geçebilmiştir? Kendisinin soyundan gelecek olan Kral David ve Mesih dahil olmak üzere tüm krallarının büyük annesi olması nasıl mümkün olabilir?

Ancak Sözlü Tora, bu yasağın kadınlarla değil Moavlı erkeklerle sınırlı olduğunu açıklar. Böylece, Rut'un Yahudi tarihindeki en önemli liderlerin büyükannesi olmasını yalnızca Sözlü Yasa sağlamış ve açıklığa kavuşturmuştur.

Bir kez daha, hristiyanlar kendi inançlarının temel bir ilkesini açıklayabilmek için bile tamamen Sözlü Tora'ya güvenmek zorundadır.

Tora, Yitro'nun Moşe Rabbenu'ya yargıçlar atamasını tavsiye ettiğini anlatır. Yitro, Moşe Rabbenu'ya şunları söylemiştir:

"Onları kanun ve öğretiler hakkında aydınlat, onlara üzerinde yürüyecekleri yolu ve yapmaları gereken şeyi bildir." (Şemot - Çıkış 18:20).

Yitro'nun önerisi ne anlama geliyordu? Eğer, Sinay Dağı'na Moşe Rabbenu'ya yalnızca yazılı Tora verilmiş ise, o zaman Moşe'nin bu yargıçlara talimat verecek başka bir öğretisi olmayacaktı. Moşe Rabbenu, onlara Sözlü Yasa'yı öğretmeyecekse, onlara neyi bildirecektir?

Tora ayrıca şöyle der:

Bir yargı konusu senin için saklıysa / belirsizse – bir kan lekesinin niteliği konusunda, dava kararları konusunda, tsaraat lekeleri konusunda şehirlerinde anlaşmazlıklar [söz konusuysa] – kalkıp Tanrın Aşem'in seçeceği yere çıkmalısın.

O dönemde olacak Levi-Koenler'e ve yargıca gelip açıklama isteyeceksin ve sana yargı kararını açıklayacaklar.

Sana Aşem'in "seçtiği o yerden" açıklayacakları karara göre hareket etmeli, sana öğretecekleri her şeyi titizlikle uygulamalısın.

Sana öğretecekleri öğretiye ve sana söyleyecekleri yargıya göre davranmalı, sana açıklayacakları karardan sağa veya sola sapmamalısın.

(Devarim - Yasa'nın Tekrarı 17:8-11)

Sinay Dağı'nda aktarılan tek vahiy Yazılı Tora olsaydı, hangi bilgi "saklı" olabilir? Sözlü Yasa olmasaydı, yargılamanın tek temeli, herkesin incelemesi için mevcut ve açık olan Yazılı Tora olacaktı.

Açıkça, yukarıdaki yargı sürecine acil ihtiyaç, davaları karara bağlamak için temel olarak hizmet eden ayrıntılı bir sözlü geleneğin var olduğunu göstermektedir.

Tüm bu örneklerin anlamı açıktır: Yazılı Tora'ya eşlik eden Sözlü bir Yasa vardır, bunlar olmadan Yazılı Tora'da sıralanan emirlerin çoğu açık değildir ve bu emirler tanınmayacak kadar çarpıtılabilir ve yanlış yorumlanabilir. Gerçekten de, Sözlü Tora'ya dayanmayan salt yazılı metin, öznel yorumlamalar, anlam katmalar ile bambaşka biçimlere dönüşebilir.

Sözlü Yasa, Yazılı Tora'dan önce vardı.

Yahudi inancını eleştirenler, genellikle Sözlü Tora'nın Yazılı Tora'nın "sonradan düşünülmüş" bir açıklaması olduğunu, rabbilerin bu yasaları Tora'nın verilmesinden çok sonra icat ettiklerini iddia ederler. Aslında, Sözlü Tora'nın verilmesi, bugün sahip olduğumuz Yazılı Tora'nın verilmesinden öncedir. Yahudi halkı Sinay Dağı'nda durduğunda, Moşe Rabbenu 613 emri ve bunların nasıl yerine getirileceğinin ayrıntılı ve pratik açıklamasını içeren Sözlü Yasa'yı da aktarmıştır. O zamanda, öğretiler tamamen sözlüdür.

Moşe Rabbenu'nun, Yazılı Tora tomarını yazması ve Yahudiler'e vermesi ancak 40 yıl sonra, Moşe'nin ölümünden ve Yahudiler'in İsrail Topraklarına girmesinden hemen öncedir. Moşe'nin ölümünün ardından Yeouşa, Devarim - Yasa'nın Tekrarı Kitabı'nın son sekiz ayetini eklemiştir.

Aslında, bu sözlü gelenek zinciri Moşe'nin Sinay Dağı'nda Tanrı ile karşılaşmasından çok önceye dayanmaktadır. Örneğin Tanrı, Noah'a "Her temiz hayvandan kendine,

erkek ve eşi olmak üzere yedişer çift al. Temiz olmayan hayvanlardan ise, erkek ve eşi olmak üzere iki tane al" (Bereşit (Yaratılış) 7:1-5) demiştir. Tora'nın yazılı olarak verilmesinden bin yıl önce yaşayan Noah, temiz ve temiz olmayan hayvanları ayırt etmeyi nereden biliyordu? Yazılı Tora'nın hiçbir yerinde Tanrı, Noah'a temiz ve temiz olmayan türleri nasıl ayırt edeceğini öğretmez. Tora'nın yasaları, Noah'a ve uzak geçmişin diğer peygamberlerine, İsrailoğullarına ulusal vahiy verilmeden çok önce sözlü olarak iletilmiştir.

Rabbi Aryeh Kaplan, hem Yazılı hem de Sözlü Yasa sisteminin neden gerekli olduğunu şöyle açıklamaktadır:

“Sözlü Tora, zaman içinde ortaya çıkacak sayısız vakayı kapsamayı amaçlıyordu. Hiçbir zaman bütünüyle yazılamazdı. Şöyle yazılmıştır: *“Çok kitap yazmanın sonu yoktur”* (Vaiz 12:12). Bu nedenle Tanrı, Moşe'ye Tora'nın olası her duruma uygulanabileceği bir dizi kural verdi. Tüm Tora sadece yazılı olarak verilmiş olsaydı, herkes onu istediği gibi yorumlayabilirdi. Bu, Tora'yı farklı şekillerde takip eden insanlar arasında bölünme ve anlaşmazlıklara yol açacaktır. Öte yandan Sözlü Tora, onu korumak için merkezi bir otoriteyi getirecek ve böylece İsrail'in birliğini sağlayacaktır.” (Handbook of Jewish Thought – Moznaim 1979)

Kilisenin Sözlü Yasa'ya karşı tutumu

Geçtiğimiz 1800 yıl boyunca neredeyse tüm hristiyan mezhepleri Sözlü Tora'yı şiddetle reddetmiş ve genellikle ona küçümsemeyle yaklaşmış olsa da, hristiyan incili, ilk hristiyanların Sözlü Yasa'nın Moşe Rabbenu'dan geldiğini kabul ettiklerini, onun gerçekliğini ve otoritesini asla sorgulamadıklarını açıkça doğrulamaktadır!

İkinci Tapınak döneminin son iki yüzyılı boyunca, Roma'nın Yahudiye eyaletindeki Yahudi halkı çeşitli akımlara bölünmüştü. Talmud, Flavius Josephus, hristiyan incili ve Ölü Deniz Parşömenleri'nin bulunmuş parçaları da dahil olmak üzere çok sayıda kaynak, bu dönemde Yahudiler arasındaki bölünmeleri doğrulamaktadır.

Ölü Deniz Parşömenlerini Anlamak (Ktav, 2003) adlı çalışma, Profesör Lawrence H. Schiffman'ın bu konuyu araştıran makalesini içermektedir.

Kaynak: “Understanding the Dead Sea Scrolls: A Reader From the Biblical Archaeology Review.”

İlave kaynak: "From Text to Tradition, a History of Judaism in Second Temple and Rabbinic Times: A History of Second Temple and Rabbinic Judaism.”

Romalı-Yahudi tarihçi Josephus, birinci yüzyılın başlarında üç Yahudi akımı tanımlar: Ferisiler, Sadukiler ve Esseniler (Josephus, Jewish War 2.119). Zealotlar, Celileli Yahuda (Gamalalı Yahuda olarak da bilinir) ve Ferisi Tsadok tarafından kurulan bir

“dördüncü mezhep” idi. 1. yüzyılda siyasi bir hareket olarak ortaya çıkan Zealotlar, özellikle Büyük Yahudi İsyanı sırasında (66-70) Yahudileri Roma İmparatorluğu'na karşı isyan etmeye ve silah zoruyla Kutsal topraklardan kovmaya teşvik etmeye çalışmışlardı. Teolojik olarak, *“diğer her şeyde Ferisiler ile hemfikirdirler; ama özgürlüğe sarsılmaz bir bağlılıkları vardı ve Tanrı'nın onların tek hükümdarı ve Rab'bi olduğunu söylüyorlardı.”* (Jewish Antiquities 18.1.6)

Esseniler'in inançları konusunda önemli bir belirsizlik olsa da, hristiyan incilinde bu nispeten küçük, apokaliptik, münzevi gruptan bahsedilmez ve bir dereceye kadar da 20. yüzyıla kadar göz ardı edilmişlerdir. Bununla birlikte, Esseniler, 1947'de Ölü Deniz Parşömenleri olarak bilinen kapsamlı dini belgelerin keşfinin bir sonucu olarak modern zamanlarda ün kazanmıştır. Pek çok bilim adamı, bu eski, iyi korunmuş metinlerin Esseniler tarafından yazıldığına ve böylece bu karanlık, münzevi grubu Kumran topluluğuna bağladığına inanmaktadır.

Birinci yüzyıldaki iki büyük akım, temel inançları ve aralarındaki sayısız anlaşmazlıklar iyi bilinen ve geniş çapta kaydedilmiş olan Ferisiler ve Sadukiler'di. Aralarındaki şiddetli çatışmalar, Sadukiler mezhebinin başladığı M.Ö. 2. yüzyıla kadar uzanan geniş sosyal ve dini konular bağlamında gerçekleşmiştir. Anlaşmazlıkları, Roma'nın bölgeyi fethetmesiyle daha da şiddetlenmiştir. Josephus, Sadukiler'e desteğin yalnızca zenginler arasında olduğunu ve insanların onları takip etmediğini, Ferisilerin ise halkı dostları olarak kabul ettiğini belirtir. (Josephus, Jewish Antiquities 12.298)

Josephus, çatıştıkları birçok alanı tarif etmiştir. Sadukiler esas olarak din görevlisi ve aristokrat aileleri içerdiğinden, Josephus bu çatışmayı zenginler ve fakirler arasında bir sınıf savaşı olarak nitelendirmiştir. Bir başka çatışma da kültürelidir: Sadukiler Helenleşmeyi desteklerken, Ferisiler ise buna direniyordu. Sadukiler, İkinci Tapınak'taki ritüellerinin önemini vurgularken, Ferisiler ise Moşe'nin diğer yasalarının ve peygamberlik değerlerinin önemini vurguluyordu.

Nihai ve en önemli çatışma teolojiktir ve Tora'nın farklı yorumlarına ve onun mevcut Yahudi yaşamına nasıl uygulanacağına odaklanmıştır. Sadukiler sadece Yazılı Tora'yı tanıyor ve Sözlü geleneğe şiddetle karşı çıkıyordu. Ruhun ölümsüz olmadığını iddia ediyorlar, ölümden sonra yaşam, ödül ve ceza olmadığı konusunda ısrar ediyorlar ve ölümlerin dirileceği inancını da reddediyorlardı. Sadukiler'in bir kenara attığı bu ilkelerin her biri, yaygın Ferisi topluluğunun temel ve önemli bir inancıydı.

Josephus, daha seçkin Sadukiler'in aksine, Ferisilerin sıradan insanların desteğini ve itibarını kazandıklarını kaydetmektedir. Ferisiler, Yahudi yasalarını yorumlamaları için Moşe Rabbenu'ya dayanan otorite iddiasında bulunurken, Sadukiler koenlerin otoritesini, koenlerin ayrıcalıklarını ve önceliklerini temsil ediyordu.

M. S. 70 yılında İkinci Tapınağın yıkılmasının ardından, Ferisiler, çağdaş Yahudilik biçimlerinin temeli olan normatif, geleneksel Yahudiliği açığa vurdular. Ferisilerin başlıca Yahudi muhalifleri olan Sadukiler, M.S. 70 yılında Yeruslayim'deki Hirodes Tapınağı'nın yıkılmasından bir süre sonra yok oldu.

Hristiyan İncili'nde Sözlü Yasa

Hristiyanlığın doğuşu ile birlikte yeni ortaya çıkan bu isa merkezli hareketin üyeleri, Sözlü Yasa'nın gerçekliğini, otoritesini ve ilahi kökene sahip olup olmadığını sorgulamamıştır.

Aslında, hristiyan incilinin en Yahudi karşıtı olan bölümlerinden birinde bile, hristiyan incili Yahudi Sözlü Yasası'nın ilahi kökene sahip olduğunu açıkça kabul etmektedir.

Pek çok Yahudi ve hristiyan, iki bin yıllık Yahudi karşıtı zulmün izini doğrudan hristiyan incili yazarları tarafından isa'nın ağzına konan sözlerde bulabilir. Kilise, Matta İncili'ni incillerin sözde "en Yahudi"si olarak kabul etse de, Matta incili hristiyan incilinde bulunan en Yahudi karşıtı bölümlerden bazılarını içerir. Matta'nın hikayesi çarmih hikayesine doğru ilerledikçe, Yahudi karşıtı söylem giderek artar. Yirmiüçüncü bölümde isa, Yahudiler'e karşı bir dizi düşmanca suçlamada bulunur. Üstelik onun ağzına konan bu sözler sadece o dönemdeki Yahudiler'e değil, tüm nesillerdeki Yahudiler'e karşıdır:

"Böylece, peygamberleri öldürenlerin torunları olduğunuzu kendiniz tanıklık ediyorsunuz...Sizi yılanlar, engerekler soyu! Cehennem cezasından nasıl kaçacaksınız?...Ey Yerusolim! Peygamberleri öldüren, kendisine gönderilenleri taşıyan Yerusolim! Bakın, eviniz ıssız bırakılacak!"

(Matta 23:31, 33, 37, 38)

Hristiyan incilindeki bu ve diğer bölümler, Yahudi halkını kurtarılmamış insanlığın bir simgesi olarak klişeleştirmiştir: Kör, inatçı, dünyevi, nefsanî ve sapkın bir ulus imajı. Yahudiler'e çizilen bu imaj, şüphesiz, Kilise'nin yüzyıllar sonra Yahudi topluluklarına karşı acımasız vahşetin psikolojik ön koşulunu ve bahanesini oluşturacaktır.

Benzer bölümler Luka (11:37-54) ve Markos (12:35-40) incillerinde bulunabilse de, Matta'nın tasviri en ayrıntılı ve kötüleyici olanıdır.

Bu bölümün sonu, topluca Yahudiler'i, tarihte dökülen tüm masum kanların sorumlusu (Matta 23:35) olarak suçlarken, bir yandan isa, Ferisiler'i, Yahudi hukukunun en uzman ve doğru yorumcuları olarak tanımakta ve yetkilerini doğrudan Moşe Rabbenu'dan aldığını ilan etmektedir!

Bu nedenle isa, Ferisiler'in Yahudi Yasası ile ilgili konulardaki karar ve yorumlarına uyulması gerektiği konusunda ısrar eder. Konuşmasının ortasında isa şöyle uyarır, *"dediklerini yapın, ama yaptıklarını yapmayın..."*

"Bundan sonra İsa halka ve öğrencilerine şöyle seslendi: "Din bilginleri ve Ferisiler Musa'nın kürsüsünde otururlar.(!) Bu nedenle size söylediklerinin tümünü yapın ve yerine getirin, ama onların yaptıklarını yapmayın. Çünkü söyledikleri şeyleri kendileri yapmazlar."

(Matta 23:1-3)

Matta tarafından tasvir edildiği gibi, bu bölümdeki isa'nın mesajı son derece saldırgan olabilir, ancak kesinlikle açıktır: Ferisiler tarafından öğretilen Yazılı ve Sözlü Yasa Sinay Dağı'ndan kaynaklanmaktadır ve Yahudiler tarihteki en iğrenç suçlardan sorumlu olsalar da(!), Ferisiler tarafından aktarılan öğretiler güvenilirdir. Ama Yahudiler kendi söyledikleri öğretilere uymamaktadır.

Yani isa, Matta incili'nde Ferisiler'in çok kötü insanlar olmalarına rağmen, öğretilerinin gerçek olduğunu, çünkü yetkilerini doğrudan Moşe Rabbenu'dan aldıklarını ilan eder.

Aşağıdaki örnekler, hristiyan incilindeki ilk hristiyanların Sözlü Yasa'yı olduğu gibi kabul ettiklerini ve onun otoritesini asla sorgulamadıklarını gösteren birçok örnekten birkaçıdır:

Üç sinoptik incil, isa'nın, Yazılı Tora'nın hiçbir yerinde bulunmayan ve sadece Sözlü gelenekleri içeren "son akşam yemeği"nde öğrencileriyle Pesah (Fısıh) Bayramı'nı kutladığını anlatır. Pesah bayramının ilk akşamı kutlanan Pesah Seder'i Yuhanna Kitabı'nda bulunmaz! Yuhanna Kitabı'ndaki isa'nın son akşam yemeği (13. bölüm) 13 Nisan akşamı yani İbrani takvimine göre 14 Nisan'ın başladığı akşam gerçekleşir. Çünkü Yuhanna incili, isa'nın Pesah kurbanlarının kesildiği gün, yani Nisan'ın 14. günü, Nisan 15 akşamından önceki gündüz vakti çarınha gerildiğini iddia eder.

Sinoptik incillere göre isa, tsitsit, "*püsküller (giysisinin eteği)*" giyiyordu (Markos 6:56, Matta 9:20). Tora'da, Bamidbar - Sayım 15:38 ve Devarim - Yasa'nın Tekrarı 22:12'de yer alan tsitsit giyme emri, bu emri yerine getirmek için gerekli ayrıntılı açıklamalardan yoksundur. Tsitsit için kaç ip ve düğüm gerekir? Hangi giysilerde böyle püsküller zorunludur? Hem erkekler hem de kadınlar bu emre uymak zorunda mıdır? Bir kişinin ketenden yapılmış dört köşeli bir giysi giyerken, yünden tsitsit yapabilir mi? Ne de olsa Tora, Devarim - Yasa'nın Tekrarı 22:11'de yün ve keten karışımından yapılmış bir giysi olan şaatnez giymenin yasak olduğunu belirtir!

Bu soruların cevabı ve bu önemli buyruğa ilişkin daha birçok titiz kural sadece Sözlü Yasa'da belirtilmiştir.

Elçilerin İşleri 1:12, öğrencilerin Tapınak Dağı'nın doğu tarafında, Kidron Vadisi'nin hemen karşısında bulunan Zeytin Dağı'ndan Yeruslayim'e dönerken yalnızca "*bir Şabat günü yolculuğu!*" yaptıklarını belirtir. Bu bilgi Yazılı Tora'nın hiçbir yerinde bulunmaz. Tora basitçe şöyle der:

"İyice kavrayın: Tanrı size şabat'ı verdi; size bu sebeple Cuma günü iki günlük yiyecek veriyor. Hepiniz mekanınızda kalın. Yedinci günde kimse yerini terk etmemelidir." (Şemot - Çıkış 16:29)

Tora, "*Yedinci günde kimse yerini terk etmemelidir*" yasağı ile ne demek istiyor? Yahudiliğin Sözlü Yasası'nı şiddetle reddeden sapkın mezheplerinin üyelerinin,

inançlarına dayanarak tüm Şabat günü evlerini terk etmemesi gerekirdi. Bununla birlikte, Sözlü Yasa'ya göre, yedinci günde, bir Şabat günü şehir sınırlarının ötesinde, 2.000 arşın (yarım milden biraz fazla) olarak tanımlanan bir yolculuktan daha uzağa yürümek yasaktır. Açıkça, Elçilerin İşleri Kitabı'nın yazarı, aynı zamanda Luka Kitabı'nı da kaleme almıştır, Sözlü Yasa'dan alıntı yapmış ve Sözlü Yasa'yı otorite ve güvenilir olarak kabul etmiştir.

Hristiyan incili genellikle İsrail'in bilgilerinin geleneğini kabul eder. Başka bir örnek, Pavlus'un İsrailoğulları'nın Mısır'da 400 yıl yerine 210 yıl boyunca kaldığına dair Yahudi geleneğini kabul etmesidir (Galatyalılar 3:17) ve Luka incili Yazarı Yahudiler'in sünnet töreni sırasında oğluna isim verme sözlü geleneğini aktarır (Luka 1:59-64).

Sözlü Yasa, hristiyan incili'nin açıklanabilmesi için zorunludur, aksi mümkün değildir. Hristiyan incili'nde kayıtlı sözlü geleneklerin başka birçok örneği, hikayeler içindeki kanıtlar bazı kişiler için şaşırtıcıdır.

Örneğin, isa ve Ferisiler arasındaki kurgu çatışmalarda hikayenin kahramanı isa'nın tüm bu tartışmaların galibi olarak gösterilmesi gereklidir. Elbette, hristiyan incili, isa'yı kaybeden olarak gösteremezdi. Çünkü incilin kendi sözüyle, tüm bunların yazılmasının nedeni "*okuyanlar isa'ya iman etsin*" dindedir. Bakınız Yuhanna 20:31, 1 Yuhanna 5:13.

Bununla birlikte, isa ve Ferisiler arasındaki kurgu çatışmaların teolojik yapısı, sadece birinci yüzyılda henüz yazılı olarak kaydedilmemiş Talmud literatürüne aşina olanlar tarafından anlaşılabilir! Hristiyan incili, Sözlü Yasa'nın hala sadece sözlü olarak aktarıldığı bir dönemde, Sözlü Yasa'yı anlatılarına dahil etmiştir!

Sözlü geleneğin yazıya geçirilmesi M.S. üçüncü yüzyıldan önce değildir. Ama Sözlü Yasa'nın ilk yazılı kanıtı rabbinik yazın içerisinde değil, hristiyan incili'nde yer alır! Yani hristiyan incili, Sözlü Yasa'nın en eski yazılı kanıtlarını içerir! İsa'nın ona karşı çıkan Ferisiler ile yaptığı pek çok kurgu tartışma, o dönemde henüz yazıya geçirilmemiş olan Yahudi sözlü geleneği olmadan anlaşılabilir. İlk hristiyanlar, Sözlü Yasa'yı açıkça kutsal kabul etmişlerdi ve bu öğretileri otorite ve yetkin olarak kabul etmişlerdi.

Hristiyanların kapsamlı bir Yeşiva eğitimi olmadan kendi incillerindeki pek çok bölümleri anlayamadıklarını keşfetmek çok ilginçtir.

On Emir'in dokuzunu yansıtan ahlaki zorunluluklar hristiyan incili'nde tekrarlanır, ancak Şabat ile ilgili emir özellikle yoktur. Bunun yerine, Yahudiler ve isa arasında Şabat emirleriyle ilgili kurgu tartışmalarda, isa şunları söyler:

"Musa size sünneti buyurduğu için – aslında bu, Musa'dan değil, atalarınızdan kalmadır – Şabat Günü birini sünnet edersiniz."
(Yuhanna 7:22)

Burada isa, Şabat günü şifa vererek Yahudi Yasası'nı ihlal etmediğini muhaliflerine göstermeye çalışmaktadır. "Daha hafiften daha güçlü duruma" anlamına gelen yaygın

bir Talmud açıklama kuralı olan "*kal v'homer*", [Latince'de "*a fortiori argümanı*", "daha ağır" durumun "daha hafif durum"dan türetildiği bir mantık yürütme yöntemidir. Örneğin, bir kişinin otomobil kullanmasının yasak kabul edilmesi için kandaki alkol seviyesi %1 ise, kandaki alkol seviyesi %2 olan bir kişinin de "*kal v'homer*" mantık yöntemi ile otomobil kullanmasının yasak kabul edilmesi gerekir. Bu Talmudik yöntemi kullanan İsa, iddasını şöyle sürdürür:

"Musa'nın Yasası bozulmasın diye Şabat Günü biri sünnet ediliyor da, Şabat Günü bir adamı tamamen iyileştirdim diye bana neden kızılıyorsunuz?"
(Yuhanna 7:23)

İsa'nın öne sürdüğü iddia, eğer küçük bir uzvu etkileyen sünnet, bir Şabat yasağını geçersiz kılmayı haklı kılıyorsa, tüm insanı etkileyen bir iyileştirme eyleminin kesinlikle bunu yapması gerektiği demektir.

Yuhanna 7:22-23'teki bu kurgu mantıksız olsa da, bu iki cümlede sunulan iddia Sözlü Tora olmadan anlaşılabilir.

İsa'nın bu bölümlerde değindiği nokta, sünnetin gerçekleştirilmesi Şabat günü yasak olan faaliyetler gerektirdiği için, sünnet söz konusu olduğunda bu eylemleri yerine getirmek için özel bir ruhsatın bulunduğu (Talmud Şabat 79a, 105b, 106, 107b).

Bir mohel (sünnet yapan kişi) için, Şabat'ta yasak olan ve bir çocuğun sadece bir organını mükemmelleştiren eylemleri yerine getirmesi için özel bir ruhsat bulunduğuna göre, İsa da Şabat'ta tüm bedenini iyileştirilmesine kesinlikle izin verildiğini ileri sürer.

Misyonerlerin sıklıkla alaycı bir şekilde kullandığı bir terim olan "Rabbinik Yahudiliği" eleştirenler, Sözlü Tora'nın insan yapımı olduğunu iddia ederken, Hristiyan incilinin birinci yüzyılda yazıldığını da göz önünde bulundurarak şu soruları cevaplamalıdır:

Sadece Yazılı Tora'ya dayanarak, Şabat'ta kanlı bir yaraya neden olmak neye dayanarak yasaktır? Ayrıca, bu yasağa rağmen, Yazılı Tora, Şabat Günü sünnet yapmak için özel ruhsatı nerede bize sağlamaktadır? Bu ruhsattan nerede bahsetmektedir?

Esas tabiriyle, Şabat ile ilgili bu yasak Tora'da nerede yazmaktadır? Sünnetle ilgili bu muafiyet Tora'da nerede yazmaktadır?

Yazılı Tora'da bu konuların herhangi birini ele alan herhangi bir referans bulunmamaktadır. Gerçekte ise Şabat günü sünnet uygulamasına Mişna'da açıkça izin verilmiştir ve incillerin alıntılacağı gibi bu eski bir uygulamadır: "Sünnetin ima ettiği her şey Şabat Günü yapılabilir" (Mişna Şabat 18:3; 19:2, 3, 5; Talmud Şabat 106a, 132a-133a; Yoma 85b; Nedarim 31b). Bu, üçüncü yüzyılda Mişna'da kaydedilen yasanın, birinci yüzyılda Yahudiliğin ayrılmaz bir parçası olarak geniş çapta anlaşıldığını göstermektedir.

İsa'yı Ferisilere karşı düşman olarak kurgulayan incillerde bulunan öğretiler, Yazılı Tora'nın hiçbir yerinde bulunmaz ve ironik biçimde bu öğretiler Sözlü Tora'nın aktarılması görevini taşıyan Ferisiler'in öğretileridir. İncil yazarları, İsa'yı Ferisiler'in aktardığı öğretilerde Ferisiler'den daha ileride ve bu öğretileri Ferisiler'e öğreten bir kişi olarak tasvir etmeye çalışmıştır. Şabat günü hastaları iyileştirdiği için İsa'ya öfkelenen Ferisiler'in hikayelerine incillerde sık sık rastlanır.

İncil yazarları bu hikayelerin çok kışkırtıcı olduğunu bilerek, bu hikayeleri, İsa'yı dar görüşlü Ferisiler'i savuşturmak zorunda kalan ama bir yandan Tanrı'nın oğlu olarak şefkatli, mucizevi harikalar yapan, hastaları iyileştiren biri olarak tasvir etmek için kullanmıştır.

Gerçekte ise bu hikayeler asla gerçekleşmiş olamazdı. Bir rabbinin Şabat günü dua ederek birini iyileştirmesini engelleyecek hiçbir yasak ne Yazılı ne de Sözlü Yasa'da bulunmamaktadır. Eğitimsiz Yahudiler bile, Şabat Günü hastaları iyileştirmesi için Tanrı'ya dua etmenin gayet uygun olduğunu bilmektedir. Gerçekte, hastaları iyileştirmesi için Tanrı'ya dua etmek, dünyadaki hemen hemen her sinagogda her Şabat günü yapılmaktadır! Ne ironik!

Sinagoglarda Tora okunurken hasta insanlar için “*MiŞebral*” (hastalar için dua) okunması çok eski zamanlardan beri bir gelenektir. İsa'nın Şabat günü hastalar için dua ettiği veya hastalar lehine bir eylemde bulunduğu için Ferisiler tarafından eleştirilmesi tümüyle mantık dışıdır ve tam tersi söz konusudur.

Bu nedenle, Şabat konusundaki İsa ile ferisiler arasındaki anlaşmazlık hikayelerinin tamamı hayalidir.

Ancak bu hikayeler, Hristiyan kanonik kitabında merkezi bir rol oynamaktadır. İncil yazarları, İsa'yı Tanrı'nın merhametli, her şeyi bilen oğlu ve onun muhaliflerini ise Tanrı Yasası'nın soğuk düz anlamına takıntılı, cahil, zalim, kalpsiz kötü adamlar olarak göstermek için özenle oluşturulmuş bu hikayeleri üretmişlerdir. Kilise'nin ürettiği bu sapkın Yahudi imajı hem Hristiyan zihninde hem de başka kutsal sanılan kitaplarda daha sonra sabitlenecektir.

Hristiyan incili'nde İsa'nın Şabat günü şifa verdiği için eleştirildiği sayısız hikaye hayali olsa da, bu anlatılar yoktan var edilmemiştir. İlginç bir şekilde, bu hikayelerin öncülü olan Şabat günü şifa ile ilgili Rabbinik bir yasak bulunmaktadır:

Talmud, belirli koşullar altında, bir kişinin ciddi şekilde hasta olmadığı durumlarda, Şabat sırasında hayati olmayan ilaçları almasının yasak olduğunu belirtir (Şabat 109a, 111a, 140a, 156a; Şulhan Aruh, Orah Hayim 328). Bu yasağın amacı, kişinin sağlığı ile ilgili değildir. Bir kişinin gerekli olmayan bir ilacı hazırlamak için otları öğütebileceği endişesiyle belirtilmiştir. Öğütme işi, Şabat Günü yasaklanan 39 iş kategorisinden birini oluşturduğundan, Şabat Günü'ne saygısızlıktan korunmak için gerekli olmayan ilaçları almak yasaktır.

Bu nedenle, incil kurguları bile Rabbinik öğretiler olmadan tam olarak anlaşılabilir!

Başka bir örnek, öğrencilerin Şabat günü mısır başaklarını yoldukları için Ferisiler tarafından azarlandığı bölümdür (Markos 2:23-28; Matta 12:1-8; Luka 6:1-5). İŞin ilginç Yazılı Tora bunu hiçbir yerde yasaklamaz! Dolayısıyla tüm hikaye ancak Talmud bilgisi ile anlaşılabilir. Bakınız: Beitzah 2b-3a; Pesahim 56b; Şabat 73b, 125b.

Hristiyan İncili'nde Rabbinik Yasaklar

Bununla birlikte, incillerde, 39 yasa kategorisinden biri olmayan, Şabat ile ilgili rabbinik bir emrinin yer aldığı bir hikaye yer almaktadır. Bu noktanın önemini kavramak için, Rabbinik hükümlere ve “çitlere” kısa bir genel bakış gereklidir, çünkü bu emirler Sinay Dağı'nda iletilmemiştir.

Yahudi bilginler, Yahudiler'i Tora yasalarını çiğnemekten korumak için tedbir amacıyla bazı hükümler çıkarmıştır. Aslen bilginler, herkesi kendilerinin zayıf olduklarını bildikleri yerlere kişisel çitler kurmaya teşvik eder.

Şabat, insanların haftanın diğer altı günü boyunca yapma alışkanlığında olduğu eylem ve faaliyetleri yasakladığı için, bu konuda özel kaygılar sunar. Neyin tehlikede olduğunun bilincinde olan Yahudiler her zaman alışkanlık veya unutkanlık nedeniyle tökezlememeye karardırlar. Bu amaçla, Şabat'a kasıtsız olarak saygısızlık etmemek için korunma yöntemleri aradılar.

Ayrıca, her durumda hükmün nedeni insan doğasının zayıflığı ve unutkanlığında yattığından, insan doğası değişmediği sürece hükümler bağlayıcı kalmalıdır. Bu nedenlerle, bilginler Şabat gününde, Tora'da yasaklanmasa da, Şabat gününün kasıtsız olarak bozulmasına kolaylıkla yol açabilecek pek çok faaliyeti yasaklamıştır.

Yaklaşık 2.500 yıl önce (Peygamberlerinin son nesilleri sırasında) 120 peygamber ve bilginlerden oluşan bir meclis olan *Anşe Knesset Agedola* (“Büyük Meclis”) şöyle demiştir: “*Ve Tora için bir çit yapacaksınız*” (Mişna, Pirkei Avot 1:1).”

Rambam, bu “çitlerin”, bilginlerimizin bizi Tora yasalarını çiğnemekten korumak için bir güvence olarak oluşturduğu tedbiren hükümlere atıfta bulunduğunu açıklar. Rambam, Talmud'dan (Yevamot 21a) alıntı yaparak, rabbiler tarafından verilen tedbir amaçlı hükümlerin Tora'da ima edildiğini aktarır. Ahlaksızlık ve yakın ilişkilerle ilgili bölümde Tora şöyle der:

Sizden önce uygulanan iğrenç geleneklerin uygulanmaması için Nöbetim'i tutun ve bunlarla murdar olmayın – Ben, Tanrınız Aşem'im.
(Vayikra - Levililer 18:30)

Bilginlerimiz, Tanrı'nın emri ile onun etrafına insanlar tarafından konan “koruyucu çiti” arasında açık bir ayırım olması gerektiğini öğretir. Tora, emirlere ne ekleme ne de

çıkarma yapmamamızı emrettiğine göre, rabbiler bize şunu söyleyemez: “Tanrı bize Tora'da 613 emir verdi, biz de Hanuka menorasını yakmak ve Purim'de Megilla okumak gibi birkaç emir daha ekledik.”

Bununla birlikte bilginler, bu şekilde açıkça tanımlandıkları sürece, rabbinik emirleri ekleme yetkisine sahiptirler. Talmud (Megilla 7a; ayrıca bkz. Ritva'nın Roş Ašana 16a hakkındaki yorumu), bu rabbinik emirlerinin bile ancak Tora'da bir kaynak bulunduğu tesis edilebileceğini açıklar. Aynı şekilde, rabbiler yakın ilişkilerle bağlantılı olarak ilave yasaklar koyduklarında, bunlar açıkça Tora'nın sözlerine dayanmaktadır. Bununla birlikte, rabbinik emirler, korumayı amaçladığı gerçek Yazılı veya Sözlü Tora emirlerinden farklı bir statüye sahiptir.

Eğer çitler ciddiye alınır ve Şabat yasasının ayrılmaz bir parçası olarak gözetilirse, Şabat gününe fiili olarak saygısızlık edilmesi olasılığı büyük ölçüde azalır.

Yahudi düşüncesinde, kişinin bu çitlere karşı tutumu, kişinin Şabat'ın bütününe, aslında bir bütün olarak ilahi Tora'ya karşı tutumunun bir göstergesi olarak görülür. Rabbilerin çitlerini hafife alan Yahudi, yüreğinde Tora'nın kendisini hafife almaya çoktan karar vermiştir.

Bununla birlikte, rabbiler bu statüdeki rabbinik yasaları, mevcut Tora yasalarının çiğnenmesini önlemek için gerekli olacak kadar en az sayı ile sınırlamıştır. Yahudi hukukunun bir kuralı olarak, “Bir başka koruyucu önlemi korumak için asla başka bir koruyucu önlem alınmaz” (Talmud, Bava Metzia, 5b).

Genel olarak konuşursak, birçok nesne bilginlerimiz tarafından "*muktse*" olarak belirlenmiştir (İbranice "*muktse*" kelimesi “ayrılmış” veya “bir kenara koymak” anlamına gelir). Şabat sırasında onlara dokunmak veya onları hareket ettirmek yasaktır. Örneğin, Şabat Günü yazmak ya da ateş yakmak yasak olduğu için, rabbiler Şabat Günü bir kaleme ya da çıraya dokunmayı yasaklamıştır.

Ayrıca, Şabat'ta pratik bir kullanım sunmayan herhangi bir nesne de *muktse* olarak kabul edilir ve Şabat'ta ele alınmaz. Geleneksel Yahudi hukukuna göre hayvanlar da bu kategoriye girer. Kısa bir süre sonra açıklanacağı gibi, ev hayvanları bir istisnadır. Önce geleneksel Alaha'yı (Yahudi Yasası) hayvanlarla ilgilenme konusunda konuşalım:

Şabat Günü bir hayvanı evcilleştirmek, tutmak veya okşamak rabbilerin *muktse* kuralları gereği yasaktır (Şulhan Aruh Marav, Orach Hayim 308:78). Bu kural rabbinik kaynaklıdır. El ile tutma kuralının bir istisnası, hayvanın acı çekmesi veya rahatsız olmasıdır. Böyle bir durumda, hayvanın acısını hafifletmek için ona dokunmaya izin verilir. Örneğin, bir kişinin bir yaraya yağ veya merhem sürmesine veya yürümekte zorlanan bir hayvana yardım etmesine izin verilir. Bu kuralın iki istisnası vardır: 1) Hayvan tamamen kaldırılamaz. Bu nedenle kuşun ayakları hareket ettirilemeyebilir, çünkü bu onun otomatik olarak yerden kalkmasına neden olur. 2) Buna yalnızca "özel alanda" izin verilir. İlginçtir ki, pek çok kritik olmayan ilaç ve tedaviler Şabat'ta insanlar için yasak olsa da, hayvanlar için bunlara izin verilir! Bir hayvanın acı çekmesi veya tehlikede olması durumunda bu rabbinik kuraldan vazgeçilir.

Yukarıdaki kurallar, söylediğimiz gibi, Şabat'ta hayvanlara dokunmayla ilgili rabbinik yasadır. Bununla birlikte, rabbinik görüşe göre, evde beslenen hayvanların tutulmasına izin verilir, çünkü bunlar muktse kategorisine dahil değildir, çünkü evcil hayvanların doğrudan pratik bir faydası vardır: insanlara keyif, sevinç vermek ve arkadaşlık etmek. [Rabbi Moşe Feinstein, Responsa Igrot Moşe, Orah Hayim cilt 5, cevap 22].

Sinoptik inciller, sadece rabbilerin koyduğu yasaklar olan muktsenin birinci yüzyıl hristiyanları tarafından yetkili ve Yahudiliğin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edildiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu, isa ve Ferisiler arasında Şabat günü verilen şifa konusunda başka bir kurgu tartışmadan açıkça görülmektedir:

Matta 12:9-13, Markos 3:1-5 ve Luka 6:6-10'da isa, Şabat günü bir adamı iyileştirdiği için Ferisiler tarafından sözde eleştirilir. Talmudik *kal v'homer* mantığını (a fortiori argümanı) kullanan isa, eylemlerinin, Yazılı veya Sözlü Tora'ya değil, daha çok rabbinik muktse yasağının otoritesine dayanarak izin verilebilir olduğunu gösterir!

Orada eli sakat bir adam vardı. İsa'yı suçlamak amacıyla kendisine, "Şabat Günü bir hastayı iyileştirmek Kutsal Yasa'ya uygun mudur?" diye sordular.

İsa onlara şu karşılığı verdi: "Hanginizin bir koyunu olur da Şabat Günü çukura düşerse onu tutup çıkarmaz?"

İnsan koyundan çok daha değerlidir! Demek ki, Şabat Günü iyilik yapmak Yasa'ya uygundur.

(Matta 12:10-12)

İsa'nın burada vurguladığı nokta, Şabat günü bir hayvanın tutulmasına karşı rabbinik bir yasak olmasına rağmen, bir hayvanın acısını ve ıstırabını hafifletmek için rabbilerin bir hendeğe sıkışıp kalmış bir hayvanı kurtarmasına izin veren özel bir muafiyet yasağının yürürlüğe koyulmasıdır. İsa, rabbilerin akıl yürütmesini kullanarak, Şabat günü sıkıntıya düşmüş bir koyunu kurtarmaya izin veriliyorsa, sakat bir kişiyi Şabat günü iyileştirmeye ne kadar fazla izin verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Bu argümanın çerçevesi ve mantığının kaynağı nedir? Şabat Günü bir hayvana dokunmanın yasak olduğu Yazılı veya Sözlü Yasa'da nerede belirtilmiştir? Zor durumdaki bir hayvanı bir hendekten kurtarmak için onunla ilgilenmek ile ilgili özel muafiyetin kaynağı nedir? Hem rabbinik yasağının hem de muafiyetin kaynağı, isa ile Ferisiler arasındaki bu kurgu tartışmanın gerçekleşmesinden 500 yıl sonra yazılan Babil Talmud'unda kelimesi kelimesine aktarılmaktadır!

Şabat günü sıkıntılı bir hayvanın acısını hafifletmekle ilgili bölümler Talmud'da (Şabat 128b) bulunur; burada rabbiler bir hayvan Şabat günü bir çukura düşerse, hayvanın acı ve ıstırap çekmemesi için kişinin yiyecek ve su sağlaması gerektiğini öğretir. Bu çabaya rağmen hayvan hala sıkıntı içinde kalırsa, çukurdan çıkabilmesi için altına yastık ve minder konulmasına izin verilir. Basitçe söylemek gerekirse, isa tartışmayı kazanmak ve Şabat'ta iyileşmeye izin verildiğini kanıtlamak için rabbinik emir ve istisna kurallarını kullanıyordu.

Açıktır ki, bu anlatı hayalidir çünkü daha önce de belirtildiği gibi, Şabat'ta birinin iyileşmesi için dua etmeye karşı bir yasa yoktur. Bununla birlikte, incil yazarları, hayali hikayelerini biçimlendirmek için rabbinik kuralları ve uygulamaları kullanmışlardır.

Peki, Sözlü Yasa, ilk hristiyanlar tarafından kutsal, otorite ve yetkin kabul edildiğine göre, Orta Çağ'da nasıl oldu da Sözlü Yasa'ya küfretmeye, iftira atmaya ve onu sayısız kez yakmaya kalkışmaya başladılar?

Hristiyan dünyası Sözlü Yasa'yı neden reddetti?

Yazılı Tora parşömen üzerine yazılıken, Sözlü Tora İsrailoğullarının kalplerine, zihinlerine ve dudaklarına yazılmıştır. Sözlü gelenek zinciri Sinay Dağı'nda aktarılmış ve babadan oğula ve öğretmenden öğrenciye aktarılmıştır.

Özünde, Yahudi halkı, Tanrı'nın bu kutsal vahiylerini taşımaya, korumaya ve iletmeye seçtiği yaşayan kaptır. Kilise, Yahudi halkını tarihin en ciddi ve en korkunç suçunu işlemekle suçlayarak lanetli olarak kabul ettiği için, böylesine iğrenç bir ulusun(!), öldürdükleri(!) Tanrı'nın kutsal öğretilerinin taşıyıcısı olabileceği fikrini reddetmek zorunda kalmıştır.

İlk hristiyanlar Sözlü Yasa'yı otorite olarak kabul etseler de, Kilise'nin ilk birkaç yüzyılında hızla gelişen Yahudi karşıtı bir eğilim vardı. İkinci yüzyıla gelindiğinde, ilahiyatçılar ve Kilise babaları, Yahudi olan herhangi bir şey ile ilişkilerini, bağlarını tamamen koparmak ile daha fazla ilgilenmeye başladılar ve Yahudiler'e karşı katı bir teolojik ve siyasi muhalefet duruş izlediler.

Artan Yahudi karşıtı eğilimin kaynağı incilerde rahatlıkla görülebilir. İncillere kronolojik olarak bakıldığında, zaman geçtikçe isa'yı Romalıların öldürdüğü gerçeği geri plana çekilmekte ve Yahudi halkı giderek artan bir şekilde isa'nın çarmıha gerilmesinden suçlu olarak tasvir edilmektedir.

En eski incil olan Markos Kitabı, hem Yahudi liderlerin hem de Roma valisi Pontius Pilatus'un isa'yı idam etmeye karar verdiğini anlatır. Markos'un anlatısında bile, Yahudiler isteksiz olan Pilatus'u kışkırtmaktadır. Markos'tan yaklaşık on beş yıl sonra yazılan Luka Kitabında, Pontius Pilatus defalarca isa'nın masum olduğu konusunda ısrar etmeye başlar. Luka'nın hikayesinde artık çarmıha gerilmenin sorumluluğu, doğrudan bunu talep eden Yahudiler'e atılır. Pilatus, isa'nın Roma'ya karşı komplo kurmadığını kabul etmekle kalmaz, aynı zamanda Celile'nin yöneticisi olan Hirodes Antipas da isa'nın eylemlerinde Roma'ya ihanet etmekle suçlanacak herhangi bir delil bulmaz.

Luka ile aynı zamanda yazılan Matta Kitabı'nda Pilatus, İsa'nın kaderinde hiçbir payı olmadığını göstermek için ellerini yıkar. Bu kurguda Yahudiler'in gelecek zamanlarda zulme, baskıya, eziyete, soykırıma uğramasının teolojik altyapısını oluşturacak söz kayda geçirilir. Artık kendi kutsal kitaplarında vahşetlerini dayandırabilecekleri bir ayet (!) bulunmaktadır:

"O'nun kanının sorumluluğu bizim ve çocuklarımızın üzerinde olsun!" (Matta 27:25).

Luka ve Matta'dan yaklaşık on beş yıl sonra yazılan Yuhanna Kitabı'ndaki çarmıh hikayesi, bu hikayeyi Yahudiler'e karşı suçlamada yepyeni bir düzeye taşır:

Pilatus, "Benimle konuşmayacak mısınız?" dedi. "Seni salıvermeye de, çarmıha germeye de yetkim olduğunu bilmiyor musun?"

İsa, "Sana gökten verilmeseydi, benim üzerimde hiçbir yetkin olmazdı" diye karşılık verdi. "Bu nedenle beni sana teslim edenin günahı daha büyüktür."

Bunun üzerine Pilatus İsa'yı salıvermek istedi. Ama Yahudiler, "Bu adamı salıverirsen, Sezar'ın dostu değilsin!" diye bağıştılar. "Kral olduğunu ileri süren herkes Sezar'a karşı gelmiş olur."

Pilatus bu sözleri işitince İsa'yı dışarı çıkardı. Taş Döşeme –İbranice'de Gabbata– denilen yerde yargı kürsüsüne oturdu.

Fısıh Bayramı'na Hazırlık Günü'ydü. Saat on iki sularıydı. Pilatus Yahudiler'e, "İşte, sizin Kralınız!" dedi. Onlar, "Yok et O'nu! Yok et, çarmıha ger!" diye bağıştılar. Pilatus, "Kralınızı mı çarmıha gereyim?" diye sordu. Başkâhinler, "Sezar'dan başka kralımız yok!" karşılığını verdiler.

Bunun üzerine Pilatus İsa'yı, çarmıha gerilmek üzere onlara teslim etti.

Yuhanna 19:10-16

Yuhanna incili'nde İsa, Pilatus'a, Yahudilerin günahının daha büyük olduğunu, çünkü Roma valisinin infazı durdurmaya gücü olmadığını söyler. Yuhanna'nın hikayesinde Yahudi halkı, "Sezar'dan başka kralımız yok!" diyerek İsa'nın kralları olduğunu reddeder. "İsa'yı, çarmıha gerilmek üzere onlara (Yahudiler'e) teslim etti" (19:16). Bu tuhaf hikayede, idam edilmek üzere İsa'yı alan Yahudilerdir!

Bazı Doğu Ortodoks geleneklerine göre Pilatus, İsa'yı ölüme mahkum etmesi nedeniyle pişmanlık duyduğu için intihar eder. Etiyopya Ortodoks Kilisesi, bu iddialara dayanarak 6. yüzyılda Pilatus'u bir "aziz" olarak tanımıştır!

Yaygın olarak okunan ve neredeyse hristiyan kanonuna dahil edilecek olan ikinci yüzyıl hristiyan mektupları, Yahudiler'i tasvir etmede daha da aşırıya kaçmıştır. Örneğin, ikinci yüzyılın başlarında yazılmış olan Petrus incili, "Hiçbir Yahudi'nin elini İsa'nın kanından temizleyemeyeceğini" açıkça belirtir. Üstelik bu incil, çarmıha gerilmeyi emreden kişinin Pilatus'tan ziyade Yahudi kralı Hirodes olduğunu iddia eder. Ardından, İsa'nın ölümünden sorumlu olanın Yahudiler olduğunu ve Tanrı'nın da buna ceza olarak Yerusulayim ve Tapınağı yok ettiğini ekler.

Neredeyse hristiyan kanonuna dahil edilen bir başka kitap da, M.S. 135 yıllarında isimsiz olarak yazılan Barnabas Mektubu'dur. Bu kitap, erken hristiyanlık

döneminden itibaren Yahudiler'e yönelik en aşağılık, kindar saldırılardan bazılarını başlatmıştır. Garip bir şekilde, Kilise'nin Sinagog üzerindeki üstünlüğünü gösterme çabasıyla Yazar, Yahudiliği, Moşe Rabbenu'nun zamanına kadar uzanan, her zaman yanlış olan bir din olarak kötüler! Bu mektubun yazarına göre, Moşe, Sinay Dağı'ndan inip On Emri içeren ilk tabletleri parçaladığında Yahudiler antlaşmayı kaybetmiştir. Özet olarak, zaman geçtikçe Kilise, Yahudiler'i giderek daha fazla şeytanlaştırmış ve Roma'nın isa'nın infazındaki suçu silinerek kaybolmuştur.

Neyse ki, bu kitaplar hristiyan kanonuna dahil edilmemiştir. Onlar da dahil edilmiş olsaydı, bugün daha çok Yahudi'nin öldürülmesinden sorumlu olacaktı.

İkinci yüzyıl'da Kilise, "*Replacement*" Teolojisini benimsedi ve artık Kilise sözde "Yeni İsrail" oldu. Buna uygun olarak da "eski" İsrail itibarsızlaştırılmak zorundaydı. Bunu da, Yahudi karşıtı teolojiyi hristiyan savunuculuğunun ayrılmaz bir parçası haline getirerek, böylece Yahudi sözlü geleneğini tamamen reddederek ve onu son derece zararlı göstererek yaptı. Kilise babaları, hristiyanların Tanrı'nın gerçek halkı olduğunu ve Yahudiliğin yalnızca hristiyanlığa bir geçiş ya da hristiyanlığa hazırlık olduğunu kanıtlamak için ciltler dolusu kitaplar üretti.

Yahudiler artık seçilmiş ulus değildi. Bunun yerine, Mesih katilleriydiler ve sonuç olarak bir zamanlar sahip oldukları antlaşmayı kaybetmişlerdi. Kilise şimdi, başlangıçta Eski İsrail'e bahşedilen tüm kutsamaların yeni sahibi olarak "Yeni Antlaşma"nın temsilcisi olmuştu.

Hristiyan Kilisesi'nin Yahudilere karşı savaşı, Kilise babalarının Yahudiler'in hem inancına hem de halkına yönelik amansız saldırıları ile devam etti. Erken dönem hristiyan yorumcular, "Eski Antlaşma"nın yerine geldiğini ve Mesih'teki Yeni Antlaşma tarafından değiştirildiğini (yerini aldığını) öğrettiler.

4. yüzyılda Roma'nın ilk hristiyan imparatoru Konstantin iktidarında, piskoposların siyasi arenada sahip oldukları etki sayesinde Yahudilerin medeni ve dini statüsü daha da kötüleşti. Herhangi bir Yahudi'nin din değiştirmesini büyük bir suç haline getiren yasalar çıkarıldı, çeşitli mesleklerden dışlandılar, tüm vatandaşlık haklarından mahrum bırakıldılar ve ibadet özerklikleri ciddi şekilde tehdit edildi. Her şekilde ayrımcılığa uğradılar.

Hristiyanlar, Yahudiler'in uğradığı bu zulümleri, Yahudilerin işledikleri günahlar yüzünden Tanrı tarafından onlara verilen bir ceza olarak gördüler ve bunun propogandasını yaptılar.

Milano piskoposu olan ve 4. yüzyılın en etkili dini şahsiyetlerinden biri haline gelen Saint Ambrose, Callinicum'da bir sinagog yaktıkları için diğer piskoposları ve keşişleri savundu ve şöyle sordu:

"Delilik ve inançsızlık yuvası olan bir sinagogun yıkılması kimin umurunda? Ne de olsa, Mesih'e her gün küfür edilen bir sinagogu, bir ihanet evini, bir dinsizlik evini yıkmanın ne gibi bir yanlışı var?" [Epistola, xl. xvi. 1101 ve devamı]

Kilise, Sözlü Yasa'yı ne zaman resmen reddetti?

İlk hristiyanlar, İbrani takvimini izlemiştir. Bakınız: Elçilerin İşleri 2:1; 12:3; 20:6; 27:9; 1 Korintliler 16:8.

Takip eden yıllarda, Latin ve Doğu kiliseleri arasında Paskalya tarihiyle ilgili bir anlaşmazlık patlak verdi. Bu bölünme, Kilise'nin Yahudi takvimini ve dolayısıyla Sözlü Tora'yı resmen reddettiği İznik Konsili'nde çözüldü. Paskalya (Yunanca ve Latince "Paşa" (Pascha) olarak adlandırılır) üzerindeki ekümenik çatışma ile Sözlü Tora arasındaki bağlantıyı tam olarak anlamak için, Yahudi takvimine kısa bir genel bakış gereklidir.

Sözlü Yasa, kesin bir Yahudi takvimi oluşturmak için gerekli bilgileri içermektedir.

Yahudi halkına verilen ilk emir, yeni ayı kutsamalarıdır ve bunun için bir takvime sahip olmaları gerekiyordu (Şemot - Çıkış 12:2). Sonuç, şimdiye kadar üretilmiş en hassas takvim oldu. Yahudiler, herhangi bir uygarlığın yarattığı en doğru takvimi üretmelerini sağlayan hayati bilgileri nereden edinmiştir? Yahudiler'in basit bir Güneş takviminden çok daha karmaşık olan takvimlerini düzeltmek için bir saniye bile eklemeye ihtiyaçları yoktur. İsrailoğulları bu eşsiz bilgiyi nereden edinmiştir?

Yahudi takviminin nasıl Sözlü Tora'ya dayandığını kısaca açıklayalım:

İnsanlar sık sık şu soruyu sorar "Bu yıl Pesah (Fışh) ne zaman?" Cevap basittir: Nisan ayının 15. gününde. Ancak gerçekte bu soru önemli bir noktayı gündeme getirir: Yahudi bayramlarının tarihi yıldan yıla değişmez. Bayramlar her yıl Yahudi takvimine göre aynı günde kutlansa da, Yahudi yılı batı dünyası tarafından kullanılan takvimin Güneş yılı ile aynı uzunlukta değildir, bu nedenle tarih değişir.

Bu nedenle, yirmi dokuz veya otuz günlük on iki aya dayanan Yahudi takvimi, her on dokuz yılda bir yedi kez eklenen bir ayı gerektirir. Bunun nedeni, on iki aylık Ay döngüsünü biraz daha uzun Güneş yılı ile uyumlu hale getirmek içindir. Her Yahudi ayı, yeni ay ile başlar. Başlangıçta yeni ay, hilalin tanıklar tarafından gözlemlenmesi ve onaylanması ile belirlenmesine rağmen, yeni ayın doğumu artık astronomik, matematiksel olarak hesaplanmaktadır.

Yahudi takvimi, üç astronomik olguya dayanan bir Ay-Güneş (birlikte) takvimidir. Bunlar: Dünyanın kendi eksenini etrafında dönüşü (bir gün); Ay'ın Dünya etrafındaki dönüşü (bir sinodik ay) ve Dünya'nın Güneş etrafındaki dönüşü (bir Güneş yılıdır).

Bu üç olgu birbirine bağlı değildir, dolayısıyla aralarında doğrudan bir karşılıklık yoktur. Ortalama olarak Ay, Dünya'nın etrafında yaklaşık 29,5 günde döner. Dünya, Güneş'in etrafında yaklaşık 365,25 günde, yani yaklaşık 12,38 ayda döner.

Sadece Ay hareketlerini esas alan Hicri Ay takvimini kullanan İslam dünyası dışında, dünyanın çoğu tarafından kullanılan miladi takvim, Ay döngüleri ile ilişkiyi terk ederek, ayların uzunluğunu keyfi olarak 28, 29, 30, 31 gün olarak belirlemiştir.

Yahudi takvimi bu astronomik olguların üçünü de koordine eder. Aylar, 29,5 günlük ay döngüsüne karşılık gelen 29 veya 30 gündür. Yıllar, 12,38 aylık Güneş döngüsüne karşılık gelen 12 veya 13 aydır. (İslami takvim, Güneş döngüsüne uyum sağlamaya çalışmaz. Sonuç olarak, İslami bayramlar yıldan yıla tüm farklı mevsimlerde ortaya çıkabilir. Örneğin Ramazan ayı her yıl tarih değiştirir ve her mevsimde olabilir.)

Yahudi takvimindeki ay, Ay'ın karanlık evresinden sonra Ay'ın ilk şeridinin görünür hale gelmesiyle başlar. Ancak eski zamanlarda insanlar yeni ayı gözlemlediklerinde Sanhedrin'e haber verirlerdi. Sanhedrin, yeni ayın belirli bir tarihte meydana geldiğine dair iki bağımsız, güvenilir görgü tanığının ifadesini duyduğunda, Roş Kodeş'i (ayın ilk günü) ilan eder ve gelecek ay başladığında Yahudi topluluklarını bilgilendirmek için haberciler gönderirdi.

Sadece Ay takvimine sıkı sıkıya bağlı kalmak, Yahudiler için büyük bir sorun yaratacaktır. Zorluk şuradadır: Tora, İlk ayın, Nisan ayının 15. gününde başlayan Pesah Bayramının "bahar zamanı" olması gerektiğini belirtir:

"İlkbahar ayını gözet ve Tanrın Aşem Adına Pesah-korbanı yap" (Devarim - Yasa'nın Tekrarı 16:1).

Ancak Ay takvimi mevsimler ile ilgilenmez. "Bahar zamanı" yalnızca Güneş takvimi ile ilişkilidir. 12 aylık Ay yılı, bir Güneş yılından yaklaşık 11 gün daha kısadır ve 13 aylık bir Ay yılı bir Güneş yılından yaklaşık 19 gün daha uzundur. 12 aylık bir Ay takviminde, ilkbaharda olması beklenen Nisan ayı, her yıl mevsimden 11 gün önce meydana gelir ve sonunda kış, sonbahar, yaz ve sonra tekrar ilkbaharda meydana gelirdi. Salt bir Ay takviminde herhangi bir düzenleme yapılmazsa, sekiz yıl içinde Pesah kış mevsimine denk gelirdi. 13 aylık bir Ay takviminde de, aynı durum diğer yönde ve çok daha erken gerçekleşecektir. Ancak, iyi bir nedenle, Tora'da bir yılın sadece 12 ay olması gerektiğine dair bir emir bulunmamaktadır!

Bu nedenle, bu kaymayı telafi etmek için, Yahudi takvimi 12 aylık bir ay takvimi kullanır ve bazen fazladan bir ay eklenir. Nisan ayı, iki veya üç yıl boyunca her yıl 11 gün önce meydana gelir ve ardından 30 gün ileri atlayarak sapmayı dengeler. Eski zamanlarda, Sanhedrin hava koşullarını, ekinleri ve çiftlik hayvanlarını gözlemlemiştir ve bunlar "bahar" olarak kabul edilecek kadar gelişmemişse, o zaman Sanhedrin takvime bir ay daha eklemiştir. Tora'da emredildiği gibi Pesah'ın ilkbaharda gerçekleşmesini sağlamak için 13 aylık bir yıldan İbranice'de "*šana me'uberet*", yani sözcük karşılığı olarak "hamile yıl" olarak bahsedilir. Türkçe'de buna "artık yıl" deriz.

Daha önce de belirtildiği gibi, dördüncü yüzyılda Yahudiler, Konstantin yönetiminde şiddetli zulme maruz kalmışlardır. Konstantin, Hadrianus'un zulmünü takiben, Yahudiler'in toplantılar yapmasını yasakladı. Roma'nın artan despotizmi, Yahudiler'i yeni ayların ve bayramların zamanını görgü tanıklarından bağımsız olarak belirlemeye

zorladı. Yine de, büyük çoğunluğu diasporada yaşayan Yahudi ulusu, İsrail topraklarında Sanhedrin tarafından onaylanan takvime bağlıydı. Dördüncü yüzyıla gelindiğinde, bu önemli bir tehlike, Yahudi bayramlarını düzenlemek için gerekli iletişimi tehdit etmişti. Sabit bir takvim olmasaydı, Yahudilerin yaşam döngüsü paramparça olurdu. II. Hillel'in özel bir hesaplama dayalı sabit bir takvim oluşturması, bu dini ve siyasi kargaşa içerisinde olmuştur. Sabit takvimin yaklaşık olarak dördüncü yüzyılın ortalarında kabul edilmesi, Yahudiler'in her yerde ayın ilk gününü bir gözlemciye gerek olmaksızın belirlemelerini mümkün kılmıştır.

Peki, Yahudi takviminin büyük başarısının sebebi nedir? II. Hillel, Mesih çağına kadar binlerce yıl boyunca kesin olacak doğru bir takvim oluşturmak için hangi temel bilgiyi biliyordu?

Ay döngüsünü Güneş yıllarıyla mükemmel bir şekilde hizalamak için kritik bir bilgi gereklidi: Bir ayın tam uzunluğu. Bu bilgi Sözlü Tora'da bulunur:

Raban Gamaliel onlara şöyle dedi:

"Babamın babasının evinden aldığı gelenek şudur: Ayın yenilenmesi en az yirmi dokuz ve yarım gün, bir saatin üçte ikisi ve yetmiş üç halakim sonra gerçekleşir."

(Talmud, Roş Ašana 25a)

Yahudi Ay-Güneş takviminin doğruluğu, 19 yıllık-235 aylık döngü ile birleştirilen ortalama ay periyodunun değeri ile sabitletir. Buna *molad* (yeni ay) denir ki, Sözlü Tora'ya göre tam olarak 29 gün, 12 saat ve 793 halakim (parça) veya $3 \frac{1}{3}$ saniyedir. Bir saatin 1080'de birine, bir *halakim* denir. Dolayısıyla bir *helek* $3 \frac{1}{3}$ saniyedir. Bu nedenle, $793/1080 = 0.734529$ saat = 0.03059 güne eşittir. Buna göre 0.03059 gün ile 29.5 günü toplarsak tam olarak 29.53059 gün elde ederiz.

Talmud tarafından iletilen bu hesaplama o kadar keskindir ki, hata payı 14.000 yılda 1 gündür! Miladi takvime göre, hata 3300 yılda 1 gün, Jülyen takvimine göre 128 yılda 1 gündür. Halen kullanılmakta olan bu takvim, 19 yıllık bir döngü boyunca ayların uzunluğunu ve ayların eklenmesini standart hale getirmektedir, böylece Ay takvimi Güneş yıllarıyla mükemmel bir şekilde hizalanmaktadır.

Bu tür bilgilere kim erişebilirdi? Yahudi geleneğine göre, Tanrı bu bilgiyi İsraeloğullarına, dağıldıkları her yerde, diasporada Tanrı ile olan antlaşmalarını sürdürebilmeleri için sağlamıştır. Buna göre, Peygamber Yeremya, astronomik kuralları belirleyen Tanrı ile İsrail arasındaki ebedi ve değişmez antlaşmasını birbirine şöyle bağlar:

"Gündüz ışık olsun diye güneşi sağlayan, gece ışık olsun diye ayı, yıldızları düzene koyan, dalgaları kükresin diye denizi kabartan Rab, Aşem Tsevaot'tur O'nun adı, diyor ki, "Eğer kurulan bu düzen önümden kalkarsa, İsrail soyu da o zaman sonsuza dek Önümden ulus olmaktan çıkar" diyor Rab."

(Yeremya 31:35-36)

Peygamber Yeremya'nın mesajı basittir: Güneş'e, Ay'a ve yıldızlara bakın. Bu cisimler yerlerinde durduğu sürece Tanrı'nın İsrail ulusuyla yaptığı antlaşma bozulmaz.

Bu, ebedi bir antlaşmadır.

Raban Gamaliel'in öğrencileri, Tanrı'nın neden 14.000 yılda yalnızca bir gün hata payı olan bir hesaplamayı halkına verdiğini sordular. Ne de olsa, hata payı daha az bir hesabı, belki 100.000 yılda bir gün hata payına sahip bir bilgiyi aktarabilirdi. Neden Tanrı 14.000 yılda bir gün hata payı olan bir hesaplamada kesti? Bu sorunun cevabı ufuk açıcudur: Talmud [Roş Ašana 31a ve Sanhedrin 97a] Midraş [Pirke De Rabbi Eliezer, Gerald Friedlander, Sepher-Hermon Press, New York, 1981, s. 141] ve Zohar [Zohar (1:117a) ve Zohar Vayera 119a], Maşiah'ın ortaya çıkması gereken zamanın "yaratılıştan" 6000 yıl sonra olduğunu ve bu nedenle daha keskin bir bilgiye ihtiyaç olmadığını belirtir.

Paskalya Zamanı hakkında Latin ve Doğu Kilisesi arasındaki büyük ayrılık

İzmit öncesi dönemde Paskalya/Paşal çekişmeler çok büyüdü. Çekişme tamamen ritüeliktir ve teolojik bir dogma ile ilgili değildi. Tüm taraflar Pavlus'un öğretilerini tamamen benimsemiş durumdaydı ama yine bu kutuplaşma kiliseleri bölünmekle tehdit ediyordu. Bu konuda bir uzlaşmanın oluşturulması gerekiyordu. Ancak çatışmanın nedeni tamamen hristiyanlığın Yahudiliğe ve onun çok önemli olan Yahudi Takvimi'ne bağımlılığı ile ilgiliydi.

İkinci yüzyılda, Anadolu'daki çoğu hristiyan, Paskalya'yı Yahudiler'in Pesah Bayramı'nın arifesinde, bu tarih Pazar'dan başka bir güne denk gelse de, 14 Nisan'da kutluyordu. Bu tarihi, çarmıha germe gününü pesah kuzularının kurban edilmesiyle ilişkilendiren Yuhanna Kitabı'na dayandırıyorlardı. Bununla birlikte, Roma ve diğer birçok hristiyan, Paskalya'yı 14 Nisan'ı takip eden Pazar günü, diriliş günü olarak kutluyordu. M.S. 189'dan 199'a kadar Papa olan I. Victor, Anadolu kiliselerinden Paskalya gününü Latin Kilisesi ile aynı günde kutlamasını talep etmesine rağmen, Anadolu kiliseleri geleneklerini terk etmeyi reddettiler. Daha sonra bu konudaki çekişme, Latin ve Doğu kiliseleri arasında giderek daha ciddi hale geldi.

M.S. 195 civarında, Papa I. Victor, Quartodecimans'ı aforoz etmeye çalıştı ve uygulamadaki farklılığı tam bir dini tartışmaya dönüştürdü. Yunanca yazılmış olan Eusebius'un anlatısında kullanılmayan Latince bir kelime olan "Quartodecimanism", hristiyanlar için Paskalya kutlamasının Nisan ayının on dördüncü (Latince: quarta decima) gününde uygulamasının karşılığı olan Latince bir terimdir. Yuhanna incili'ne göre (örneğin Yuhanna 19:14), 14 Nisan İsa'nın çarmıha gerildiği gündü. Eusebius'a göre, amacını aşan Papa Victor azarlandı ve geri adım atmak zorunda kaldı.

Piskopos Polikarp (MS 69 - 155) ve Sardes'li (Anadolu) Melito'nun (Ö. 180) her ikisi de Kilise babaları tarafından en saygın erken dönem hristiyan liderler arasında kabul edilmişlerdi ama dikkate değer Quartodeciman'lardı.

Sinoptik inciller, isa'nın çarmıha gerildiği günü, Yuhanna Kitabı'ndan bir gün sonraya, Nisan ayının 15. gününe yerleştirdiği için bazı mezhepler Paskalya'yı diğerlerinden bir gün sonra kutluyordu. Bu bölünme, ilk Kilise'yi ciddi biçimde birçok kampa bölmüştü. Esasen, Roma'daki Anadolu'dan gelen hristiyanlar bir tarihte Paskalya'yı kutlarken, diğerleri başka bir tarihte kutluyorlardı. Kimisi oruç tutarken kimisi oruç tutmuyordu.

Ayrıca, Roma'nın birçok piskoposu, Yahudi geleneğini bir bütün olarak takip etmeyi tiksindirici bulmuş ve bu sorunu çözmek için mücadele etmiştir. Paskalya'yı tarihleme konusundaki anlaşmazlık hristiyan dünyasında hassas bir konuydu ve kiliselerin bölünmesinin önemli nedenlerinden biri haline geldi.

14 Nisan uygulamasının ne kadar sürdüğü bilinmiyor. Ama hem 14 Nisan geleneğine uyanlar hem de Paskalya'yı bir sonraki Pazar gününde kutlayanlar, Nisan ayının ne zaman geleceğini öğrenmek için Yahudi komşularına danışmak zorundaydı ve bayramlarını ayarlamak için ortak bir geleneğe sahiptiler.

Ancak 3. yüzyıla gelindiğinde, hristiyan liderler, Paskalya tarihini belirlemek için Yahudi halkına güvenme geleneğinden tiksintilerini açıkça dile getirdiler. Giderek artan sayıda güçlü hristiyan lider, hristiyan bayramlarının tarihini belirlemek için Yahudiler'e güvenmelerinin onursuzca olduğunu düşündü ve Paskalya tarihini hesaplamak için Yahudiler ve Yahudi takvimi ile hiçbir şekilde bağlantılı olmayan bir yöntem aradılar. Konstantin'in İznik Konseyi, Yahudi Takvimini ve dolayısıyla Sözlü Tora'yı resmen reddetti.

Yahudiler'den bağımsızlığı savunanlar ile Yahudi takvimine güvenme geleneğini sürdürmek isteyenler arasındaki bu tartışma, MS 325'te Birinci İznik Konsili tarafından resmen çözüldü. Konstantin'in hiçbir şekilde dindar bir hristiyan olmadığını unutmayın. Bu konsey, imparatorluğunu birleştirmeye çalışırken, bölünmüş bir Kilise içinde bir fikir birliğine varmayı amaçlıyordu. Böylece, Konstantin, Paskalya tarihiyle ilgili olarak tüm kiliselere yönelik nefret dolu bir mektupta, İznik Konseyi'nin kararının Yahudiler'e ve onların geleneklerine yönelik bir aşağılamayı içerdiği gerçeğini gizlememiştir:

"Konsil'de en kutsal günümüz konusunu ele aldık, her yerde aynı gün kutlanmalıdır... Her şeyden önce, bu en kutsal şölenni Yahudiler'in, korkunç bir azgınlıkla ellerini kirleten ve böylece ruhlarını kirleten ve şimdi haklı olarak kör olan bir halkın geleneklerine göre sürdürmek bize çok yakışsız geldi. Bu nedenle, o en iğrenç halk olan Yahudiler ile hiçbir ortak yanımız yoktur. Kurtarıcı'dan başka bir yol aldık. Kutsal dinimizde önümüze hem geçerli hem de doğru olan bir yol koyduk. Oybirliği ile bunun takipçisi olalım. Saygıdeğer kardeşler, bu iğrenç birliktelikten çekilelim. Onların talimatı olmadan bu şeyleri doğru bir şekilde gözlemleyemeyeceğimiz için övünmeleri gerçekten çok saçma. Hangi konuda doğru bir hüküm vermeye yetkilidirler ki, Rablerinin bu cinayetinden sonra aklını yitiren ve herhangi bir akılcı saikle değil,

kontrol edilemeyen bir dürtüsellekle, doğuştan gelen öfkeleri onları nereye sürüklerse oraya sürükleyen kimdir? Öyleyse neden ciddi bir hataya yakalandığı kabul edilenleri örnek almamız? Elbette Paskalya'nın aynı yılda iki kez tutulmasına asla izin vermemeliyiz! Ancak bu düşünceler önünüze konmamış olsa bile, hem gayretle hem de duayla, saf ruhlarınızın, tamamen ahlaksız insanların gelenekleriyle ortak hiçbir yanı olmamasına, hatta ortak hiçbir yanı olmamasına dikkat etmelisiniz."

"Bu nedenle, o en iğrenç insanlarla, Yahudilerle hiçbir ortak yanımız olmasın!"
İmparator Konstantin M.S. 325

Birinci İznik Konsili böylece Paskalya tarihini kuzey yarımkürenin ilkbahar ekinoksundan sonraki dolunaydan sonraki ilk Pazar günü olarak belirledi ve bu nedenle hristiyan dünyasının Yahudi halkına ve onların Sözlü Tora'sına olan dini bağlılığını kopardı.

Yargılanan Talmud:

13. yüzyıldan iki hristiyan-Yahudi tartışması

1236'da Nicholas Donin adında hristiyanlığa geçen bir Yahudi, papalık mahkemesine çıktı. Arka planının detayları belirsizdir. Yıllar önce, Donin tüm topluluğun huzurunda Paris'in Yahudi gettosundan çıkarılmıştı. On yıl boyunca aforoz durumunda yaşadktan sonra Roma Katolik Kilisesi'nde vaftiz edildi ve Fransisken Tarikatı'na katıldı. Donin'in Yahudiler ile ödeşmesi gereken bir hesabı vardı.

Bir Fransisken olarak, Donin'in eski dindaşlarına karşı ilk misilleme eylemi, bazı Haçlıları Brittany, Poitou ve Anjou'da 3.000 Yahudi'nin öldürüldüğü ve 500'ünün de öldürülmek yerine vaftiz edilmeyi kabul etmeye zorlandığı kanlı zulme teşvik etmek oldu.

Papalık sarayına nasıl girdiği hakkında çok az şey bilinmektedir. Her ne kadar içeri girmeyi başarmış olsa da, getirdiği mesaj Kilise liderliğini derinden rahatsız ediyordu. Donin, Talmud'a karşı bir dizi lanetleyici iddiada bulundu.

Donin'in papalık mahkemesine ilk çıkışı ile iddialarının gereği olarak atılan ilk somut adımlar arasında üç yıllık bir süre geçtiğinden, bu ciddi suçlamalarına dikkatle çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Donin'in Papa IX. Gregory'nin huzurundaki sunumunda Talmud'a yönelik suçlamaları çok ciddiydi ve Kilise'yi hayrete düşürdü. Donin, Talmud'un şiddetli küfür, Meryem'in bekaretine yönelik şiddetli saldırılar ve isa'ya karşı korkunç saldırılar içerdiği yönündeki suçlamalarını belirttiği 35 makale sundu.

1239 yılının Haziran ayında, Papa Gregory IX, Nicholas Donin aracılığıyla Paris piskoposuna, Batı hristiyanlığının dini ve seküler liderlerine iletmek üzere bir dizi mektup gönderdi. Paris piskoposundan da mektupları incelemesini ve Fransa, İngiltere, Aragon, Navarre, Kastilya, Leon ve Portekiz başpiskoposlarına ve krallarına iletmesini istedi. Gönderilecek mektuplar Talmud'a karşı geniş kapsamlı iddialar içeriyordu:

“Fransa ve diğer ülkelerdeki Yahudiler hakkında söylenenler doğruysa, hiçbir ceza onları işlediği suçlar karşısında yeterli değildir. Duyduğumuza göre Yahudiler, Tanrı'nın Moşe'ye yazılı olarak verdiği "Eski (!) Yasa ile yetinmiyorlar; hatta onu tamamen görmezden geliyorlar ve Tanrı'nın Moşe'ye sözlü olarak aktarılan "Talmud", yani "Öğreti" adı verilen başka bir yasa verdiğini iddia ediyorlar. Bu sözlü yasanın "Bilgeler" ve "Yazıcılar" olarak adlandırdıkları bazı adamlar tarafından korunduğunu ve insanların zihinlerinden kaybolmasından korktukları için yazıya geçirildiğini iddia ediyorlar. Ve bu çalışmanın hacmi Kutsal Kitap'ın metnini çok aşıyor. İçinde o kadar küfürlü ve ağza alınmaz konular var ki, onu söyleyenlerde utanç ve onu duyanlarda korku uyandırıyor. Bu yüzden...Yahudileri hainliklerinde inatçı kılanın başlıca bu neden olduğu söylenir.”

Görüldüğü gibi, sekiz yüzyıldır değişen pek bir şey yoktur.

Donin tarafından taşınan mektup paketinde Yahudilerin el konulan kitaplarını incelemelerini emreden bir mektup da vardı. Papa, bu tür kitaplar hakkında, *“kazıkta yaktıracaksınız!”* emrini verdi.

Papalık emri, Yahudilerin tüm kitaplarına, Yahudilerin sinagog duasına katıldıkları sırada (3 Mart 1240) Şabat Günü'nde el konulmasını emretti. Bu kitaplar, Fransız monarşisinin ajanları tarafından incelendiler ve Nicholas Donin görünüşte önemli bir rol oynuyordu. Her suçlamayı doğrulamak için çevrilmiş Talmudik pasajlarla birlikte ayrıntılı bir iddianame hazırlandı.

Papa Gregory IX'un Fransa Kralı IX. Louis hakkındaki şüpheleri doğru çıktı, çünkü Yahudiler'in ölüm acısıyla Talmud'larını teslim etmeye zorlandıkları Fransa dışında (Mart 1240) onun emri genellikle göz ardı edildi.

1242 Paris tartışması: Talmud yargılanıyor

Louis IX, Fransa'nın en seçkin rabbilerinin dördüne, Parisli Yechiel, Coucy'li Moşe, Melun'lu Yehuda ve Château-Thierry'li Samuel ben Solomon'a halka açık bir tartışmada Donin'e cevap vermelerini emretti. Bu, ortaçağ kuzey Avrupa'sında bu türdeki ilk tartışmaydı ve tartışmaya hristiyan dünyanın dini ve siyasi ileri gelenleri katıldı. Bununla birlikte, rabbiler, Donin'in yargılanmasının ana noktaları olan küfür ve ahlaksızlık suçlamalarına karşı boş yere karşılık verdiler.

25 ve 26 Haziran 1240'ta Paris'te Rahip Nicholas Donin ve Rabbi Yechiel Paris'te karşı karşıya geldiler. Paris tartışmasının yapısı orantısızdı ve Nicholas Donin lehineydi. Fransız rabbilerin Paris tartışmasındaki yanıtları ciddi şekilde kısıtlandı: Talmud'u ciddi bir dine hakaret suçlamasına karşı savunmalarına izin verilmiş olsa da, yargılama sırasında hristiyanlığa karşı saldırgan olarak yorumlanabilecek herhangi bir şey ifade etmeleri yasaklandı. Öte yandan Donin'e, Yahudiliği uygun gördüğü herhangi bir şekilde yermek için her türlü hak tanındı.

Bu nedenle komisyon Talmud'u yakılmaya mahkum ettiğinde, tartışmanın sonucuna çok az kişi şaşırıldı. Yahudiler cezanın uygulanmasını engellemeyi başardılar, ancak bir dizi gecikmeli entrikadan sonra, yirmi dört vagon yükü Talmud el yazması - yaklaşık 12.000 cilt el yazısı eser - Paris'te Place de Grève'de (Ortaçağ Fransız adaletinin (!) sembolü olan infaz yeri) 1242'de yakıldı.

Kutsal eserlerin kaybı ve bunun sonucunda Yahudiler arasında eğitimin kesintiye uğraması, kuzey Fransa'daki Yahudi okullarının azalmasına katkıda bulundu. Yahudiler, Talmud'un yok edilmesini bir ulusal felaket olarak gördüler. Tartışmadan sonra, Rabbi Yechiel 1259'da İsrail Ülkesi'ne gitmek üzere Paris'ten ayrıldı.

1240'larda Paris'te Talmud'un araştırılması ve bunun sonucunda Fransa'da Yahudi kitaplarına el konulması ve yakılması, kilise politikası üzerinde de kalıcı bir etki yarattı. Daha önce, Yahudi uygulamaları, hristiyan ritüeline veya toplumuna müdahale etmedikleri sürece, bir dereceye kadar Yahudiler'e bırakılmıştı. Papa Gregory IX'un Yahudi iç işlerine müdahalesi, Kilise'nin Yahudiler'e ve Yahudiliğe gösterilmiş hoşgörü üzerinde olumsuz bir etkiye yol açtı. Ayrıca, Talmud'un alenen yakılması, bu aleni olaylara tanık olan hristiyan halk nezdinde Yahudiler'i ve Yahudiliği küçük düşürdü. Kilisenin Yahudi literatürüne, özellikle de Talmud'a el koyma, inceleme ve yok etme hakkına sahip olduğu iddiası, gelecek yüzyıllarda hristiyan-Yahudi ilişkilerine yeni bir boyut getirdi.

Bu emri izleyen on yılda, Talmud'un birçok kopyası Avrupa'da alenen yakıldı. Nicholas Donin'in ilk teşvikiyle Papa Gregory IX tarafından başlatılan sert politika sürdürülecek ve mümkünse genişletilecekti.

13. yüzyıl boyunca, Papa IV. Clement tarafından 1264'te Talmud'un binlerce kopyası ateşe verildiğinde benzer kararnamele birkaç kez yayınlandı. Kararname tüm Avrupa'yı kapsamıyordu; örneğin İber Yarımadası'nda Talmud yakılmamış, sadece hristiyanlığı aşağılayıcı olduğu düşünülen ifadeler kaldırılarak sansürlenmiştir. 1431'de Basel'deki bir Kilise sinodu, Talmud üzerindeki katı yasağı yeniden onayladı. 1553'te Karşı Reform'un bir sonucu olarak ve hristiyanlığa geçen birkaç Yahudi'nin yoğun çabaları nedeniyle, Papa III. Julius eserin yeniden yakılmasını emretti. Çeşitli İtalyan eyaletlerinde uygulanan bu kararname, Talmud'un on binlerce kopyasının yok edilmesiyle sonuçlandı.

Nicholas Donin'in papalık mahkemesine çıkması ve Talmud'un papalık tarafından kınanmasına yol açmasıyla yaklaşık olarak aynı zamanda, 13. yüzyılda Yahudilik'ten hristiyanlığa geçen ikinci önemli bir kişi Yahudi yaşamını etkiledi. Yine, hakkındaki

bilgi az olsa da, en azından bu ikinci kişinin güney Fransa'nın Yahudi dünyasında büyüdüğü açıktır. Hristiyanlığı kabul ettikten ve Pablo Christiani olarak Dominikan Tarikatı'na katıldıktan sonra, eski dindaşları arasında bir vaaz kampanyası başlattı.

Ancak Pablo Christiani, Talmud'u kullanma konusunda Nicholas Donin'den tamamen zıt bir yaklaşım benimsedi. Pablo Christiani'nin en büyük yeniliği, hristiyanlığı savunmak için rabbinik kaynakları kullanmasıydı. Donin'in Talmud'un, meryem ve isa'ya karşı ağza alınmayacak küfürler içerdiği için imha edilmesi gerektiğine dair iddiasından farklı olarak Christiani, Talmud'daki ve diğer Rabbinik yazın içindeki bölümlerin pasajların, isa'nın ilahi bir mesih olduğunu kanıtladığını iddia etti.

Pablo Christiani, tarihi hristiyan-Yahudi tartışmasının Yahudi Kutsal Kitabı'na odaklandığının çok iyi farkındaydı. Yahudiler, kendi güçlü açıklama geleneklerine sahip oldukları için, Yahudiler'in Yahudi Kutsal Kitabı'nın ayetlerine dayanan hristiyan iddialarına bağışık olduklarının da farkındaydı. Pablo Christiani, Yahudiler'e kendi rabbilerinin Yahudi Kutsal Kitabı'ndaki önemli ayetleri aslında hristiyanlara benzer şekilde anladıklarını göstermeye kararlıydı. Bu nedenle, Christiani, Donin'inkinin tersi bir iddiayı benimsemiştir.

1263 Barselona Tartışması

Donin gibi, Christiani de iddiasını kanıtlamak için ünlü bir Yahudi bilginle kamuoyu önünde bir tartışma yapmayı istiyordu ve rakibi olarak dünyanın en ünlü bilginini seçti. Bu tartışma, Yahudilik'ten hristiyanlığa geçen Dominikan Rahip Pablo Christiani ile Rabbi Nahmanides (tam adı Rabbi Moşe ben Nahman Gerondi, yani Ramban) arasındaydı. Christiani, en büyük rabbiyi hristiyanlığa ikna edebilirse, diğer birçok Yahudi'nin de bu yolu izleyeceğini düşünüyordu. Bu, tarihteki en ünlü Yahudi-hristiyan tartışmasına yol açtı. Barselona Tartışması (20-24 Temmuz 1263), Aragon Kralı I. James'in kraliyet sarayında, Kral, Kral'ın mahkemesi ve birçok önde gelen dini ileri gelen ve şövalyenin huzurunda yapıldı.

Nahmanides, Katalan rabbisi olmasının yanında, ünlü bir filozof, doktor, kabalist ve Tanah yorumcusuydu. Nahmanides'in itibarı karşılaşmayı daha da anlamlı kılıyordu. Pablo Christiani'nin ileri sürdüğü yeni iddia, böylesine seçkin bir Yahudi düşünür tarafından kesin olarak çürütülemezse, o zaman Batı dünyasındaki Yahudiler çok büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalacaktı.

Nahmanides, Kral'ın emrine cevap verdi, ancak tartışma sırasında kendisine tam bir konuşma özgürlüğü tanınmasını talep etti. Sadece yirmi yıl önce meydana gelen önceki Paris tartışmasının aksine, Kral I. James, Nahmanides'e duruşmalar sırasında kendisini özgürce ifade etme izni verdi. Kral'ın Nahmanides'e verdiği bu yetki eşi benzeri görülmemişti ve hristiyan muhaliflerini öfkelenlendirdi. Tartışma şu sorulara dönüştü:

- Mesih'in ortaya çıkıp çıkmadığı,
- Mesih'in ilahi mi yoksa insan mı olduğu,
- Yahudiler'in mi yoksa hristiyanların mı gerçek dine sahip olduğu.

Christiani, birkaç agada bölümüne (Tora yasaları ile ilgili olmayan, yorum metinleri) dayanarak, Ferisi bilginlerinin Mesih'in Talmud döneminde yaşadığına inandıklarını ve bu nedenle isa'nın Mesih olduğuna inanmış olmaları gerektiğini savundu.

Nahmanides, Christiani'nin Talmudik bölümler hakkındaki yorumlarının başlı başına çarpıtmalar olduğunu söyleyerek karşı çıktı. Rabbiler, isa'nın Mesih olduğunu ima dahi etmezken, aynı zamanda ona açıkça karşı çıkıyorlardı:

"Talmud'un bilgelerinin isa'ya Mesih olarak inandığını ve hristiyanların iddia ettiği gibi onun hem insan hem de ilahi olduğuna inandığını mı söylemek istiyor? Ancak isa olayının İkinci Tapınak döneminde gerçekleştiği iyi bilinmektedir. O, Tapınağın yıkılmasından önce doğup öldürülmüşken, Rabbi Akiva ve arkadaşları gibi Talmud'un bilgeleri bu yıkımı görmüştür. Mişna'yı derleyenler, Rabbi ve Rav Nathan, yıkımdan sonra uzun yıllar yaşamıştır. Dahası, Talmud'u derleyen Rav Aşi yıkımdan yaklaşık dört yüz yıl sonra yaşamıştır. Eğer bu bilgiler isa'nın Mesih olduğuna ve onun inancının ve dininin doğru olduğuna inanıyorlarsa o zaman Yahudi inancında ve eski geleneksel uygulamalarında nasıl kaldılar? Çünkü onlar Yahudiydiler, tüm yaşamları boyunca Yahudi inancında kaldılar ve Yahudiler olarak öldüler - onlar, çocukları ve onların öğretilerini işiten öğrencileri. Neden Pavlus'un yaptığı gibi isa inancına dönmediler? Eğer bu bilgiler isa'ya inanıyorlarsa, nasıl oluyor da onların öğretilerini kendilerinden daha iyi anlıyor gibi görünen Pavlus gibi yapmadılar?"

Nahmanides, evrensel barış ve adalet dönemi olan Mesih Çağı'nın peygamberlik vaatlerinin henüz yerine getirilmediğini kaydetti. Tam tersine, isa'nın ortaya çıkışından bu yana dünya şiddet ve adaletsizlikle doluydu ve bütün dinler arasında en savaşçı olanlar hristiyanlardı. Mesih ile ilgili soruların Yahudiler için çoğu hristiyanın düşündüğünden daha az dogmatik bir öneme sahip olduğunu iddia etti, çünkü Yahudiler için Tora'nın emirlerini bir hristiyan yönetimin altında, sürgündeyken ve aşağılanma ve tacize maruz kalırken yerine getirmenin, Mesih'in döneminde yerine getirmekten çok daha değerli olduğunu kaydetti. Çünkü, Mesih döneminde zaten herkes yasayı yerine getirecektir.

Nahmanides daha sonra Kutsal Kitap ve Talmud'dan sayısız örnekle Yahudi inancının Christiani'nin varsayımlarına aykırı olduğunu gösterdi ve Kutsal Kitap'taki peygamberlerinin gelecekteki Maşiah'ı ilahi olmak ile ilgisi olmayan bir insan, etten kemikten bir insan olarak gördüklerini gösterdi:

"Göklerin ve Yerin Yaraticısı'nın (Tanrı korusun!) Yahudi bir kadının rahmine girmesi, orada dokuz ay büyüüp bir bebek olarak doğması ve daha sonra büyüüp, kendisini mahkum eden düşmanlarının eline düşmesi çok garip görünüyor. Ölüme terk ediliyor, onu idam ediyorlar ve daha sonra... hayata dönüyor ve asıl yerine göklere dönüyor. Bir Yahudi'nin ya da herhangi bir kişinin akli, bu iddialara tahammül edemez. Hayatınız boyunca beyninizi ve iliklerinizi bu öğretilerle dolduran rahipleri dinlediniz ve

o alışılmışlık, alışkanlık sayesinde bu öğretiyi sizin zihinlerinize yerleştirildi. Bu fikirleri şimdi, bir yetişkin olarak ilk kez duyuyor olsaydınız, onları asla kabul etmezsiniz."

Christiani daha sonra şunları iddia etti:

"İşte Yeşaya'daki 53. Bölüm, Mesih'in ölümünü, düşmanlarının eline nasıl düşeceğini ve isa'nın başına geldiği gibi kötülerin yanına nasıl yerleştirildiğini anlatıyor. Bu bölümün Mesih'ten bahsettiğine inanıyor musunuz?"

Nahmanides şöyle yanıtladı:

"Bölümün gerçek anlamını anlamak için, Peygamber sürekli olarak İsrail ulusundan bahsettiğini söylemektedir, Peygamber sürekli olarak "Kulum İsrail ve Kulum Yaakov" demektedir."

Tartışma Nahmanides lehine dönerken, Dominikanların kızgınlığından korkan Barcelona Yahudileri, ondan devam etmemesini rica ettiler ama Yahudiler'in endişelerinden haberdar olan Kral, Nahmanides'in devam etmesini istedi.

Tartışmanın sonunda Nahmanides'in tartışmayı kazandığı açıktı. Kral James, çabaları için Nahmanides'e 300 altın sikke ödül verdi ve "haksız (!) bir davanın bu kadar asilce savunulduğunu" daha önce hiç duymadığını ilan etti.

Tartışmadan sonraki Şabat günü, Kral da sinagoga katıldı ve oradaki Yahudi cemaatine hitap etti. Bu, Orta Çağ'da duyulmamış bir olaydı.

Böylece, ortaçağ batı hristiyanlığının farklı şekillerde saldırganlığı Talmud'u çoğunluğun bilincine getirdi.

Burada, Christiani ve Donin'in yöntemlerinin karşılaştırılması öğretici olacaktır.

Hem Donin hem de Christiani, muhataplarıyla Talmud kaynaklarına dayanarak karşılaştı. Pablo, (Donin'in Kuzey Avrupa'da yapmaya çalıştığı gibi) hristiyan İberya'daki Yahudi varlığının altını oymak yerine, hristiyanlığı Talmud'a bakarak Yahudiler'e kanıtlamaya çalıştı.

Buna karşılık, Donin eski dindaşları için aklında olumlu bir hedef varmış gibi görünmüyordu; sadece onları yenmek istiyordu. Donin'in amacı tabiatı gereği yıkıcıydı. Donin, hristiyanlara yönelik Talmud'dan bölümlere işaret ederek, Yahudiler'in hayatta kalmasının savunulamaz hale gelmesi için rabbinik metinlerini yasaklamaya çalıştı.

Dolayısıyla, Yahudi karşıtı argümanlarını aynı şekilde Talmud'a dayandıran iki polemik yazarımız vardır. Ama iki hristiyan polemikçinin farklı bir amacı vardı ve buna göre farklı bir strateji seçmişti. Bu iki farklı yaklaşım, Kilise'nin bugüne kadarki Talmud'a karşı tutumunu özetliyordu.

Barcelona Tartışması'nın ardından Nahmanides, Aragon'dan ayrıldı ve üç yıl boyunca güney Fransa'da kaldı. 1267'de hristiyan zulmünden müslüman topraklarına sığınarak Yeruslayim'e aliyah yaptı. Orada Eski Şehir'de bugüne kadar var olan Ramban Sinagogu olarak bilinen bir sinagog kurdu. Haçlılar tarafından yok edilen Yeruslayim'deki Yahudi cemaat yaşamını yeniden kurması, o günden sonra Yahudiler'in Yeruslayim'de art arda 700'den fazla yıl kalacağı dönemi başlatması dikkate değerdir.

Nahmanides, İsraili Yahudiler'in Kutsal Kitap'ın açıklamasına olan ilgisini uyandırmak için kendi eserlerinin en büyüğünü, Tora açıklamasını yazmıştır. Nahmanides yetmiş altı yaşını geçtikten sonra vefat etti.

Geleneğe göre cenazesi, Hevron'daki Atalarımız'ın ve Analarımız'ın Mezarı'nın bulunduğu yapının yanına, istediği gibi defnedildi.

Bugün, köktendinci hristiyanların Talmud'a karşı tutumu, Paris ve Barcelona Tartışmalarından bu yana pek değişmemiştir ve hem Donin'in hem de Christiani'nin konumunu benimsemektedirler. Rabbinik yazınları alaycı bir şekilde, Yahudiler'in dinlerini değiştirmesine bir engel olarak görmektedirler ve bir yandan da misyonerleri, eski rabbilerimizin hristiyanlığın ilkelerini ve açıklamalarını benimsemiş olduğunu iddia etmekte ama sonra (!) bu fikirlerin gizlendiğini kanıtlamak (!) için sık sık Talmud'dan alıntı yapmaktadırlar.

Bir hristiyan akademisyenin, dininden ayrılmış bir Yahudi'nin lanetleyici suçlamalarına karşı Talmud'u savunmasından, Talmud'la ilgili Kilise tarihindeki en garip bükülmelerden birinden bahsetmemiz gerekiyor.

1509'da Johannaes Pfefferkorn adında hristiyanlığı kabul eden bir Yahudi, V. Charles'ın yönetimi altındaki tüm ülkelerde Kilise liderlerini Talmud'u yakmaya teşvik etmeye çalıştı. Muhtemelen Nürnberg'de bir Yahudi olarak doğan Pfefferkorn, uzun yıllar dolaştıktan sonra Köln'e taşındı. Bir hırsızlık yaptıktan sonra 1504'te hapse atıldı ve serbest bırakıldı. 1505'te hristiyan oldu ve ailesiyle birlikte vaftiz edildi.

Pfefferkorn, Köln'deki Dominikan keşiş tarikatının başrahibi Jacob van Hoogstraaten'in yardımcısı oldu ve Dominikanlıların himayesinde, Yahudi dini yazılarının hristiyanlığa düşman olduğunu göstermeye çalıştığı birkaç iftira içeren broşür yayınladı. Pfefferkorn'un eski dindaşlarına karşı düşmanlığı, hristiyan standartlarına göre bile şok edici görünüyordu.

Der Judenspiegel (Köln, 1507) adlı kitabında, Yahudiler'in faizcilik uygulamasını bırakmalarını, hristiyan vaazlarına katılmalarını ve Talmud'u kaldırmalarını talep etti. Judenfeind (1509) adlı kitabında, her Yahudi'nin bir hristiyanı öldürmeyi ya da en azından onunla alay etmeyi iyi bir eylem olarak gördüğünde ısrar etti; bu nedenle, Yahudiler'i tüm hristiyan topraklarından kovmayı tüm gerçek hristiyanların görevi olarak gördü; eğer yasa böyle bir eylemi yasaklıyorsa, buna uymaları gerekmez diye belirtti:

“Yahudiler'den Kutsal Kitap hariç tüm kitaplarını almak için yöneticilerden izin istemek halkın görevidir...Yahudi çocukları ailelerinden alınmalı ve Katolik olarak yetiştirilmelidir.” Sonuç olarak şunları yazdı: *“Yahudilere eziyet eden, Tanrı'nın isteğini yerine getiriyor demektir ve onların yararını arayan, lanete uğrayacaktır.”* Yahudilerden kurtulmanın tek yolunun onları kovmak ya da köleleştirmek olduğu konusunda ısrar etti; yapılacak ilk şey, Yahudiler arasında bulunan Talmud'un tüm nüshalarını toplamak ve onları yakmaktı.

Mainz Başpiskoposu Uriel von Gemmingen'in yardımıyla Yahudiler imparatorun Pfefferkorn'un suçlamalarını araştırmak için bir komisyon atmasını istediler.

10 Kasım 1509 tarihli yeni bir imparatorluk buyruğu, Johann Reuchlin'in görüşünü güvence altına alma emriyle tüm meselenin yönetimini Gemmingen'e verdi. Profesör Reuchlin (29 Ocak 1455 - 30 Haziran 1522) önde gelen bir Almanca, Yunanca ve İbranice bilginiydi.

Hayatının büyük bir bölümünde, Almanya'daki tüm Yunanca ve İbranice öğretiminin odak noktasıydı.

Zamanının dünyanın en ünlü hristiyan İbranice öğretmenlerinden biri olarak, Rabbinik yazında uzmanlaştı ve onu yorumladı. Reuchlin, olağanüstü itibarı nedeniyle, İmparator Maximilian tarafından Pfefferkorn'un Yahudilere ve Talmud'a yönelik ağır suçlamalarını gözden geçirmek üzere toplanan bir komisyona atandı.

Reuchlin'in son cevabı 6 Ekim 1510 tarihlidir. Cevabında, Yahudi kitaplarını altı sınıfa ayırır ve her bir sınıfı gözden geçirerek, hristiyanlığı açıkça aşağılayan kitapların çok az sayıda ve çoğunluğu Yahudi tarafından değersiz olarak görülen kitaplar olduğunu, diğerlerinin ise ya papalık ve imparatorluk yasaları tarafından izin verilen Yahudi ibadeti için gerekli eserler olduğunu ve hristiyanlıktan çok başka bir inançla ilgili oldukları için yok etmeye gerek olmadığını belirtti.

İmparator'a, on yıl boyunca her Alman üniversitesinde Yahudiler'in kitap sunabilmeleri için İbranice kürsüler bulunmasına karar vermesini önerdi.

Reuchlin'in Yahudiler'i kayıran ve Pfefferkorn'u aşağılayan raporunun bir sonucu olarak, İmparator 10 Kasım 1509 tarihli fermanını askıya aldı ve kitaplar 6 Haziran 1510'da Yahudiler'e iade edildi. Pfefferkorn ve Reuchlin arasında yıllarca süren şiddetli bir broşür savaşı başladı.

Anlaşıldığı üzere, Yahudi halkı için büyük bir kargaşa anında bir hristiyan, Yahudiler'in savunucusu olarak ortaya çıktı.

Masihçi Yahudiliğin Sözlü Yasa'ya Karşı Tutumu

Kendilerine "Mesihçi Yahudilik" adını veren bir hristiyan hareketinin Sözlü Yasa'ya karşı tutumu da köktendinci hristiyanlarla aynı teolojik konuma sahiptir. Yahudiler'e Yahudi gibi görünmek için Yahudi kültürünü ve ritüellerini kullanan bu hristiyan mezhebinin mensupları, Talmud'u ve diğer Rabbinik yazını küçük görmektedir. "Mesihçi Yahudilik" liderleri, ortodoks Yahudiliğe alaylı bir şekilde "Rabbinik ve Rabbanî Yahudilik" derler ve kendi inançlarını ise "Kutsal Kitap Yahudiliği" olarak tanımlarlar. Kendilerine "rabbi" adını veren bu mezhebin liderleri, tıpkı Pablo Christiani'nin yaklaşık sekiz yüzyıl önce yaptığı gibi, Talmud rabbilerinin İsa'yı "Mesih" olarak gördüklerini, ama sonraki rabbilerin bu "gerçeği (!)" gizlediklerini iddia ederler.

Bununla birlikte, Mesihçi Yahudilik hareketi ve "Jews for Jesus" gibi gruplarla ilgili garip bir ironi bulunmaktadır. Bahsettiğim gibi, dinlerini değiştirmeleri amacıyla Yahudiler'i hedef alan bu gruplar ile diğer köktendinci hristiyanlar arasında teolojik hiçbir fark yoktur. Aslında, bu grupların liderlerinin çoğu, diğer hristiyan din adamlarıyla aynı evanjelik seminerlerde eğitilerek görevlendirilmişlerdir.

O halde aynı caddede yer alan bir Mesihçi Yahudilik cemaati ile bir Güney Baptist kilisesi arasındaki fark nedir? Sonuçta, ikisi de aynı doktrinleri benimsemektedir. Aradaki fark, Mesihçi Yahudilik cemaatlerinin ritüellerinde Rabbinik gelenekleri kullanması ve Güney Baptist kiliselerinin ise kullanmamasıdır.

İroni buradadır: Mesihçi Yahudilik hareketi, Yahudileri vaftiz edebilmek için taktik olarak şiddetle reddettikleri Rabbinik Yahudiliği kullanır. Üstelik, Mesihçi Yahudilik hareketinin üyeleri, Şabat mumlarını yakmak ve bir kipa takmak gibi Rabbinik geleneklerini rutin olarak yerine getiriyor görünseler de, Tora'da açıkça belirtilen yasaklara uymazlar.

Mesihçi Yahudilik hareketinin hemen hemen tüm üyeleri Şabat gününde ateşle yemek pişirir ve hem yün hem de ketenden yapılmış giysiler giyer. Özünde, Mesihçi Yahudilik, Jews for Jesus tipi gruplar, Yahudiler'i "İsa'ya inanmanın aslında Yahudiliğe uygun" olduğuna ikna etmek için Rabbinik uygulamaları düzenli olarak görünüşte yerine getirirler, ancak Pavlus, Yasa'nın artık geçersiz, eskimiş, köhne olduğu konusunda ısrar ettiği için Tora'nın emirlerini görmezden gelirler.

Tora, Kilise'nin tüm çabalarına, oyunlarına rağmen, ulusumuza hiçbir ateşin söndüremeyeceği sonsuz bir hediye olmaya devam etmektedir. Tora verildikten sonra, Sözlü Yasa Yahudiler'in yeni durumlara uygulanmasını sağlamıştır. Tanrı'nın bilgeliğinin bir derecesinin, insan zihninde belirme imkanına sahip olmak, Tanrı'nın insana verdiği en büyük armağanlarından biridir.

"Yaakov'a sözlerini, yasalarını ve kurallarını İsrail'e bildirdi. Başka hiçbir ulusa bunu yapmadı, ve bu nedenle O'nun hükümlerini bilmezler. AleluYa!"
(Mezmurlar 147:19-20)

Tora, İsrail'e Birden Fazla Tora'yı Yerine Getirmeyi Öğretmiştir:

*“Tanrı’nın Sinay dağında, Moşe aracılığıyla Kendisi ile Bene-Yisrael arasında belirlediği hükümler, kanunlar ve **Tora-lar** (çoğul) bunlardır.”*

Vayikra - Levililer 26:46

Üfleme Günü nedir? Roş Aşana mı?

*“Yedinci ayda, ayın biri sizin için kutsal bir bayram olacaktır, hiçbir bayağı melaha yapmayın. [Bu,] Sizin için **üfleme** (kesik şofar sesi çalma) **günü** olacaktır.”*

Bamidbar - Sayım 29:1

Yom Kippur’da Ruhunuzu nasıl alçaltırsınız?

*“Bu sizin için işten tamamen el çekmeyi gerektiren bir Şabat’tır; **ruhunuzu alçaltmalısınız**. [Bu,] Ebedi bir kanun[-dur].”*

Vayikra - Levililer 16:31

Zekeriya Peygamber, Dört Rabbinik Oruç Gününü Saymaktadır:

“Orduların Rabbi şöyle dedi: Dördüncü [ayın] orucu (1), beşinci [ayın] orucu (2), yedinci [ayın] orucu (3) ve onuncu [ayın] orucu (4), Yahuda evi için sevinç ve mutluluk ve mutlu bayramlar olacaktır; bu yüzden gerçeği ve barışı sevin.”

Zekeriya 8:19

1. Yeruşalayim surlarının yıkılışının anısına düzenlenen Tammuz orucu.
2. Her iki Tapınak da yok edildiğinde Av orucu.
3. Gedalya'nın suikastı orucu.
4. Babil Kralı'nın Yeruşalayim'i kuşatmasını anan Tevet orucu.

Şabat'ı Gözetmek Nasıl olur? Şabat günü ne tür bir “melaha” (iş) yasaktır?

“Şabat gününü, onu kutsal ilan etmek üzere hatırla.

Altı gün boyunca çalış ve tüm işlerini yap;

fakat Cumartesi günü şabat’tır; Tanrın Aşem’indir. Hiçbir melaha yapmamalısın – sen, oğlun ve kızın, kölen ve cariye, hayvanın, şehirlerindeki Ger [– hiçbiriniz].

Çünkü Tanrı, altı gün boyunca gökleri, yeryüzünü, denizi ve [her birinin] içindekileri yapmış, yedinci günde ise dinlenmiştir. Tanrı bu yüzden şabat gününü mübarek kılmış ve onu kutsal ilan etmiştir.”

Şemot - Çıkış 20:8-11

“Tanrı, Moşe’ye [şöyle] dedi:

“Sana gelince; Bene- Yisrael’e konuş ve [şöyle] söyle: Yine de, Şabatlarım’ı gözetmelisiniz. Zira [Şabat], sizi Benim – Aşem’in – kutsal kıldığımın bilinmesi için, nesilleriniz boyunca, sizinle aramda bir işarettir.

Şabat’ı korumalısınız – çünkü o sizin için kutsaldır ve onun [kutsiyetini] ihlal eden, kesinlikle idam edilecektir – çünkü [Şabat günü] içinde her kim melaha yaparsa, o can, halkının içinden kesilip atılacaktır.

Altı gün boyunca iş yapılabilir; fakat Cumartesi, tam bir işten el çekme günüdür – Tanrı Adına kutsaldır. Şabat günü melaha yapan herkes kesinlikle idam edilecektir.

“Bene-Yisrael, Şabat’ı nesilleri boyunca ebedi bir antlaşma şeklinde uygulayarak Şabat’ı gözetinler.

[Çünkü] O, Bene-Yisrael ile aramda, Tanrı’nın gökleri ve yeryüzünü altı günde yaptığına, yedinci günde ise işi bırakıp dinlendiğine dair ebedi bir işarettir.”

Şemot - Çıkış 31:12-17

Şabat günü "yerinizi nasıl terk etmezsiniz"?

“Tanrı size Şabat’ı verdi; size bu sebeple Cuma günü iki günlük yiyecek veriyor. Hepiniz mekanınızda kalın. Yedinci günde kimse yerini terk etmemelidir. Halk [bundan böyle] şabat günleri işi bıraktı.”

Şemot - Çıkış 16:29-30

Şabat günü “ayağınızı nasıl dizginlersiniz”?

“Kutsal günümde dilediğinizi yapmaz, Şabat Günü’nde ayağınızı dizginlerseniz,...O günü yüceltirseniz, Rab’dan zevk alırsınız...Bunu söyleyen Rab’dır.”

Yeşaya 58:13-14

Tanrı Öğretilerini Halkına “Açıkça” İletmiştir, “Gizlide” Konuşmamıştır:

“Ben gizlide, karanlıklar ülkesinin bir köşesinde konuşmadım.

Yaakov soyuna, ‘Beni olmayacak yerlerde arayın’ demedim.

Doğru olanı söyleyen, adil olanı bildiren Rab benim.”
Yeşaya 45:19

Daniel, diğer uluslardan biri tarafından hazırlanan yiyecek ve şarabın tüketilmesi yasağını yerine getirmiştir:

Bkz. Daniel 1:3-16

Daniel, her gün üç kez dua etme görevini yerine getirmek için hayatını riske atmıştır:

Daniel 6:4-13

Moşe Rabbenu, Yahudi Ulusu'nu, İsrail bilgelerinin otoritesini itaatle yerine getirmeleri konusunda uyarmıştır:

“Bir yargı konusu senin için belirsizse – bir kan lekesinin niteliği konusunda, dava kararları konusunda, tsaraat lekeleri konusunda şehirlerinde anlaşmazlıklar [söz konusuysa] – kalkıp Tanrın Aşem’in seçeceği yere çıkmalısın. O dönemde olacak Levi-Koenler’e ve yargıca gelip açıklama isteyeceksin ve sana yargı kararını açıklayacaklar. **Sana Aşem’in seçtiği o yerden açıklayacakları karara göre hareket etmeli, sana öğretecekleri her şeyi titizlikle uygulamalısın. Sana öğretecekleri öğretiye ve sana söyleyecekleri yargıya göre davranmalı, sana açıklayacakları karardan sağa veya sola sapmamalısın.”**

Yasa’nın Tekrarı 17:8-11

Şehita - Ritüelik Kesim Nasıldır?

*“Tanrın Aşem’in, İsmi’ni yerleştirmek üzere seçeceği yer senden uzak olacağı için, Tanrı’nın sana verdiği sığırından ve davarından [hayvanları], canının çektiği gibi, **sana emretmiş olduğum şekilde** [diğer] şehirlerinde [de] kesip yiyebileceksin.”*

Devarim - Yasa'nın Tekrarı 12:21

Şehita adı verilen özel hayvan kesimi, özellikle ritüelik kesim için eğitilmiş kalifiye bir kişi tarafından hayvanın veya kuşun boynuna, jilet gibi keskin ve pürüzsüz bir kenara sahip özel bir bıçakla yapılan bir kesim ile yapılır. Kesim, baskı ile veya saplayarak değil, tek, hızlı ve kesintisiz hareketle yapılmalıdır. Kesik ana arterleri keserek hayvanı bilinçsiz hale getirir ve kanın vücuttan akmasına izin verir. Kesimi yapan kişi (*Şohet*) şehita eyleminden önce bir dua okur.

Zaman zaman bu kesim yöntemine gaddarlık olduğu gerekçesiyle itiraz edilmiştir. Mücadele eden hayvanın görüntüsü, insancıl toplumların endişesini uyandırmış ve bazı Avrupa ülkelerinde bu durum, şehitayı yasaklayan yasalarla sonuçlanmıştır. Ancak bilimsel görüş, karotis arterlerin ve şah damarının tek bir hızlı hareketle kesilmesinin neredeyse anında bilinç kaybına yol açtığını ve sonrasındaki mücadelenin refleks kas hareketi olduğunu göstermektedir.

Britannica Ansiklopedisi, "Koşer," 1990, cilt 6, sayfa 969.

Tefillin nedir?

"[Bu sözler] Senin için kolunda bir işaret, gözlerinin arasında bir hatırlatıcı olmalıdır. Böylece Tanrı'nın Torası dilinde olacaktır. Çünkü Tanrı seni Mısır'dan zor kullanarak çıkarmıştır."

Şemot - Çıkış 13:9

"[Bu sözler de] Kolunda bir işaret, gözlerinin arasında bir nişan olmalıdır. Çünkü Tanrı bizi Mısır'dan zor kullanarak çıkardı."

Şemot - Çıkış 13:16

"Onları işaret olarak koluna bağla; gözlerinin arasında bir nişan oluştursunlar."

Yasa'nın Tekrarı 6:8

"Bu sözlerimi kalbinizin ve canınızın üzerine yerleştirin. Onları işaret olarak kolunuza bağlayın ve gözlerinin arasında bir nişan oluştursunlar."

Yasa'nın Tekrarı 11:18

Hem deri kaplar hem de parşömen tomarları ile Tefillin'in en eski kalıntıları, 1955'te Kumran'da Ölü Deniz Parşömenleri arasında bulunmuştur. Kazı, Tefillin'in yaklaşık 2,100 yaşında olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yani, misyonerlerin iddia ettiği gibi, Tefillin sadece manevi bir konu değil, aynı zamanda duyuyla algılanabilen bir işaret ve nişandır. Sonradan "uydurulan" bir konu değildir ve İkinci Tapınak döneminde kullanıldığı arkeolojik bulgularla olarak kanıtlanmıştır.

Tora'da Tefillin için kaynak metinler tamamen belirsizdir. Örneğin, Şema'daki ayetlerde (Devarim - Yasa'nın Tekrarı 6:8) şöyle der: *"Onları işaret olarak koluna bağla; gözlerinin arasında bir "totafot" nişan oluştursunlar."* Ayet, özellikle "kolunuza

neyin bağlanacağını” belirtmez ve "totafot"un tanımı açık değildir - bu kelimenin Tora'daki diğer kullanımı da aynı bağlamdadır (Bakınız Şemot - Çıkış 13:16 ve Devarim - Yasa'nın Tekrarı 11:18). Ancak, yetkili Sözlü Tora, vücuda bağlanacak olanın bu kutsal metinlerin (Şema dahil) Tefillin şeklinde olduğunu açıklar. Tefillin'in yapımı ve uygulanmasının ayrıntılarını sağlayan yalnızca Sözlü Tora'dır. İşaret ve nişan nedir? Neye benziyorlar? Tam olarak elin neresine yerleştirilecekler? "Gözlerin arası" neresidir? Tefilin'i kimler ve ne zaman takmalıdır? Bu hayati bilgi sadece Sözlü Tora'da yer almaktadır.

Birinci Yüzyıl hristiyanlığı Sözlü Tora'nın yetkisini sorgulamamıştır:

*“Bundan sonra İsa halka ve öğrencilerine şöyle seslendi: **“Din bilginleri ve Ferisiler Musa'nın kürsüsünde otururlar. Bu nedenle size söylediklerinin tümünü yapın ve yerine getirin, ama onların yaptıklarını yapmayın.”***

Matta 21:1-3

*“Bir Şabat Günü İsa ekinler arasından geçiyordu. Öğrencileri yolda giderken başakları koparmaya başladılar. Ferisiler İsa'ya, “Bak, Şabat Günü yasak olanı neden yapıyorlar?” dediler. İsa onlara, “Davut'la yanındakiler aç ve muhtaç kalınca Davut'un ne yaptığını hiç okumadınız mı?” diye sordu. “Başkâhin **Aviyatar**'ın zamanında Davut, Tanrı'nın evine girdi, kâhinlerden başkasının yemesi yasak olan adak ekmeklerini yedi ve yanındakilere de verdi.”*

Markos 2:23-26

*“David, Nov Kenti'ne, Kâhin **Ahimelek'in** yanına gitti. **Ahimelek** titreyerek David'i karşılamaya çıktı. “Neden yalnızsın? Neden yanında kimse yok?” diye sordu. David şöyle yanıtladı: “Kral bana bir görev verdi. ‘Sana verdiğim görevden ve buyruklardan kimsenin haberi olmasın’ dedi. Adamlarıma gelince, belli bir yere gitmelerini söyledim. Şu an elinde ne var? Bana beş somun ekmek ya da başka ne varsa ver.” Kâhin, “Taze ekmeğim yok” diye karşılık verdi, “Ama adamların kadından uzak kaldılarsa kutsanmış ekmek var.”*

1 Samuel 21:1-14

“Kurtuluş Yahudiler'dendir.”

“İsa ona şöyle dedi: “Kadın, bana inan, öyle bir saat geliyor ki, Baba'ya ne bu dağda, ne de Yeruşalim'de tapınacaksınız! Siz bilmediğinize tapıyorsunuz, biz bildiğimize tapıyoruz. Çünkü kurtuluş Yahudiler'dendir.”

Yuhanna 4:21-22

Peygamberler, Yahudi Ulusu'nu Sözlü Tora'yı Tutmaları İçin Uyarmıştır:

Örnek: Şabat Günü Alıp Satmanın Yasak Olması

“Çevremizdeki halklara kız verip kız almayacağız. “Çevre halklardan Şabat Günü ya da kutsal bir gün eşya veya tahıl satmak isteyen olursa almayacağız. Yedi yılda bir toprağı sürmeyeceğiz ve bütün alacaklarımızı sileceğiz. “Tanrımız'ın Tapınağı'nın giderlerini karşılamak üzere hepimiz sorumluluk alıyoruz. Her yıl şekelin üçte birini vereceğiz. Bu para adak ekmekleri, günlük tahıl sunusu ve yakmalık sunular, Şabat günleri, Yeni Aylar ve öbür bayramlarda sunulan kurbanlar, kutsal sunular, İsrail'in günahlarını bağışlatacak sunular ve Tanrımız'ın Tapınağı'nın öteki işleri için harcanacak.”

Nehemya 10:30-33

Yahudiler, Yazılı Tora'da bulunmayan Şabat yasaklarını ihlal ettikleri konusunda uyarılmışlardır:

Örnek: Şarap için üzüm çiğnemek, Taşımak, Mal Satmak. Bu

Kısıtlamaları Sözlü Tora Listeleri!

“O günlerde Yahuda'da bazı adamların Şabat Günü üzüm siktiklerini gördüm. Bazıları da demet demet tahıllarını eşeklere yüklüyor, şarap, üzüm, incir ve çeşitli yüklerle birlikte Şabat Günü Yeruşalim'e getiriyorlardı. Şabat Günü bunları sattıkları için onları azarladım. Yeruşalim'de yaşayan Surlular balık ve çeşitli mallar getirip Şabat Günü kentte Yahudililer'a satıyorlardı. Yahudali soyluları azarlayarak, “Yaptığınız kötülüğe bakın!” dedim, “Şabat Günü'nü hiçe sayıyorsunuz. Atalarınız da aynı şeyi yapmadı mı? Bu yüzden Tanrımız başımıza ve bu kente bela yağdırmadı mı? Siz Şabat Günü'nü hiçe sayarak Tanrı'nın öfkesini İsrail'e karşı alevlendiriyorsunuz.”

Nehemya 13:15-18

Yahudi kimliği sadece anneden geçer:

“Elamoğulları'ndan Yehiel oğlu Şekanya, Ezra'ya şöyle dedi: “Çevremizdeki halklardan yabancı kadınlar aldığımız için Tanrımız'a ihanet ettik. Buna karşın İsrail için hâlâ umut var. Senin ve Tanrımız'ın buyrukları karşısında titreyenlerin öğütleri uyarınca, bütün yabancı kadınları ve çocuklarını uzaklaştırmak için Tanrımız'la şimdi bir antlaşma yapalım. Bu antlaşma yasaya uygun olsun.”

Ezra 10:2-3

Yeremya Peygamber, Yahudiler'e Şabat Günü'nü taşımanın yasak olduğunu hatırlatmaktadır. Yazılı Tora'da Belirtilmeyen Bir Yasak!

“Rab bana şöyle dedi: “Yahuda krallarının girip çıktığı Halk Kapısı'na ve Yeruşalim'in öbür kapılarına git, orada dur.

Halka de ki, ‘Ey Yahuda kralları, Yahuda halkı, Yeruşalim’de oturup bu kapılardan girenler, Rab’bin sözünü dinleyin!

Rab diyor ki, Şabat Günü yük taşımamaya, Yeruşalim kapılarından içeri bir şey sokmamaya dikkat edin. Şabat Günü evinizden yük çıkarmayın, hiç iş yapmayın. Atalarınıza buyurduğum gibi Şabat Günü’nü kutsal sayacaksınız.

Ne var ki, onlar sözümü dinlemediler, kulak asmadılar. Dikbaşlılık ederek beni dinlemediler, yola gelmek istemediler.

Beni iyi dinlerseniz, diyor Rab, Şabat Günü bu kentin kapılarından yük taşımayıp hiç iş yapmayarak Şabat Günü’nü kutsal sayarsanız...”

Yeremya 17:19-24

Birçok örnekte görüldüğü gibi Tanah boyunca peygamberler Sözlü Tora’yı uygulamışlar ve Sözlü Tora’nın içerikleri konusunda Yahudi Ulusu’nu uyarılmışlar, sürekli olarak Sözlü Tora’dan bahsetmişlerdir.

Temiz Hayvanları Gösteren İşaretler Nedir?

“Tanrı, Moşe’ye ve Aaron’a konuştu ve onlara [şöyle] dedi:

“Bene-Yisrael’e konuşun ve [şöyle] deyin: Yeryüzündeki tüm hayvanlardan, yiyebileceğiniz canlılar şunlardır:

“Hayvanlar içinde, [ayağın ön kısmını bütünüyle kaplayıp, çift] toynak [halinde] tamamen ayırık olan bir toynağa sahip olan ve geviş getirenlerin her biri – onu yiyebilirsiniz.

“Ancak geviş getiren ya da toynak sahibi olanlar içinde şunları yiyemezsiniz: “Deve; çünkü geviş getirmesine karşın [tanımlanan türde] toynağı yoktur – o sizin için tamedir.

“Yaban faresi; çünkü geviş getirmesine karşın [tanımlanan türde] toynağı yoktur – o sizin için tamedir. “Tavşan; çünkü geviş getirmesine karşın [tanımlanan türde] toynağı yoktur – o sizin için tamedir. “Domuz; çünkü [ayağın ön kısmını tamamen kaplayıp, çift] toynak [halinde] tamamen ayırık olan bir toynağa sahip olmasına karşın geviş getirmez – o sizin için tamedir.

“[Bu hayvanların] Etlerinden yiyemezsiniz. [Saf olmanızı gerektiren zamanlarda, onların] Leşlerine dokunamazsınız; [çünkü] sizin için tamedirler.”

Vayikra - Levililer 11:1-8

Moşe, Zoolog muydu?

Moşe avcı mıydı yoksa okçu mu? Bu, Tora'nın ilahi olarak indirilmediğini iddia edenlerin iddiaları çürütür. (Talmud, Hulin 60b)

Maimonides, Yasaklanmış Yiyecekler Yasaları Bölüm 1:2-3

[2] Tora'da temiz hayvanların ayırt edici özellikleri iki şekilde belirtilmiştir. Bunlar: Gerçek çift toynak ve geviş getirme (ruminasyon). Her ikisi de mevcut olmalıdır. Ayrıca tüm geviş getirenlerin üst çenelerinde kesici dişler yoktur. Tüm geviş getirenlerin, deve hariç, çift toynakları vardır. Ve domuz hariç tüm çift toynaklı hayvanlar geviş getirir.

[3] Dolayısıyla, bir kimse, vahşi doğada türünü tespit edemediği bir hayvan bulursa, onun toynaklarını incelemelidir. Ancak toynakları eksik (sakatlanmış) ise ağzı muayene etmelidir. Üst çenesinde kesici dişleri yoksa deveyi tanımak şartıyla temiz bir hayvan olduğundan emin olabilir. Ağız kesilmiş bir hayvan bulursa, toynaklarına bakmalıdır. Eğer çift toynaklıysa, domuzu tanıyabilmesi şartıyla hayvan temizdir.

Temiz Balıkları Gösteren İşaretler Nedir?

“Sudaki her şeyden [sadece] bu [özelliklere sahip olanları] yiyebilirsiniz: Denizlerde ya da ırmaklarda, suda yüzgeç ve pula sahip olan her [canlı] – onları yiyebilirsiniz. Denizlerde ya da ırmaklarda, tüm su canlılarından ve sudaki tüm hayvanlardan, yüzgeç ve pul sahibi olmayanların hepsi – bunlar sizin için tiksinti kaynağıdır. ve [daima] tiksinti kaynağı olarak kalacaktır. Etlerinden yemeyin ve leşlerini iğrenç sayın. Suda yüzgeç ve pula sahip olmayan her [yaratık] – o sizin için tiksinti kaynağıdır.”

Vayikra - Levililer 11:9-12

Moşe derin deniz dalgıcı mıydı?

Mişna: Pulları olanların yüzgeçleri vardır, ama yüzgeçleri olanların pulları olmayanları vardır.

Mişna-Nida 6:9 / Mesehet Niddah 51a.

Talmud: O zaman Tanrı neden sadece pulları olan diye yazmadı ve yüzgeçlerden de bahsetmeye gerek olmayacaktı? Rebbe Abbahu cevap verdi ve bu yüzden Rebbe Yişmael'in okulunda şöyle öğretildi: “Öğretiyi büyük ve şanlı kılmak için (Yeşaya 42:21).

Maimonides: Yasaklanmış Yiyecekler Yasaları 1:24

Balıklarda yalnızca iki işaret vardır, yüzgeçler ve pullar. Yüzgeç yüzmesini sağlayan organdır ve pullar tüm vücudunu kaplar. Pulları olan her balığın mutlaka yüzgeçleri de vardır. Şu anda elindeki balıkta yoksa, ancak büyüdüğünde sahip olacağı biliniyorsa veya denizdeyken pulları olup da sudan çıkınca dökülüyorsa, izin verilir. Pulları bütün vücudunu kapatmıyorsa yine izin verilir. Tek pulu veya tek yüzgeci dahi olsa izin verilir.

Ay Hesaplama Bilgisi Nerededir? Nasıl İletilmiştir?

“Elim uydurma görüm gören, yalan yere falcılık eden peygamberlere karşı olacak. Onlar halkımın sırlarını paylaşmayacak, İsrail halkının kütüğüne yazılmayacak, İsrail ülkesine girmeyecekler.”

Ezekiel 13:9

“Halkımın konseyinde olmayacaklar”, bu takvime ekleme yapma konseyine atıfta bulunur.”

Talmud Ketubot 112a

“Aşem, Moşe ve Aaron'a dedi ki... “Bu ay sizin için ayların başı olacak. Yılın ayları açısından bu [ay] sizin için birincidir.” (Şemot - Çıkış 12:2). Moşe bu emri aldığı anda, Aşem ona yeni ayı hesaplamanın kesin kurallarını ilettili. “İlkbahar ayını gözet ve Tanrın Aşem Adına Pesah-korbanı yap” (Devarim - Yasa'nın Tekrarı 16:1) ayetini yerine getirmek için yıla ekleme yapmanın ve ayları belirlemenin yolunu ona bildirdi.”
Midraş Sod Ha'İbbur (bkz. Talmud, Roş Aşana 25a)

Maimonides, Ay'ı Kutsama Yasaları (6:2-3)

[2] Herhangi bir mevsimde gündüz ve gece, gündüz 12, gece 12 olmak üzere 24 saatten oluşur. Saat 1080 parçaya bölünmüştür. Saatin bu sayıda parçaya bölünmesinin nedeni, bu sayının iki, dört, sekiz, üç, altı, dokuz, beş ve on'a kalansız bölünebilmesi ve bu bölenlerle kesirlerin diğer birçok parçalara tekrar bölünebilmesidir.

[3] Bu rakamlara göre, ortalama hareketlerine göre Ay ve Güneş'in iki kavuşumu arasındaki aralık, bu günün gecesinden başlamak üzere 30. günün 29 gün 12 saati ve

13. saatin 793 kısmıdır. Bu, bir (orta) kavuşum ile diğeri arasında geçen zamandır ve bu, Ay (kameri) ayının süresidir.

Bilgeler tarafından aktarılan Sözlü Tora'ya göre, yeni ay ile sonraki arasındaki süre 29 gün 12 saattir ve bir saatin 1080'de 793'ü kadardır. Bkz. Maimonides.)

793/1080 saat = 0,734529 saat = 0,03059 Gün

29,5 Gün ile 0,03059 Gün'ü toplarsak = 29,53059 Gün'e ulaşırız.

Binlerce yıl önce Ay'ın sinodik periyodunu saniye hassasiyetinde nasıl bilebiliyorlardı?

KUZARI

Sözlü Tora konusunda yazarken Rabbi Yehuda Halevi tarafından 1140 yılında yazılmış "Kuzari" (Khazari (Hazar) kitabındaki bazı bölümlerden bahsetmek gereklidir.

Bölüm: 3:22

[2] "Şimdi bana Karaylar hakkında bildiklerini kısaca açıklamayı rica ediyorum, (162) çünkü onların hizmetlerinde rabbilerden daha özverili olduklarını görüyorum. Onların argümanları, Kutsal Kitap metnin basit anlamı açısından daha sağlam ve bu anlam ile daha tutarlı görünüyor."

23 [1] Rabbi dedi ki: "Size daha önce yasayı yorumlamak için felsefe ve mantığın kullanılmasının kişiyi Tanrı'nın isteğine götürmeyeceğini açıklamıştım. Öyle olsaydı, birden çok tanrıya inanan ya da evrenin her zaman var olduğuna inanan ya da münzeviler ya da çocuklarını [kurban olarak] ateşte yakan insanların hepsi Tanrı'ya daha yakın olmaya çalışmaktadır. Tanrı, [ve dolayısıyla Kutsallık bu kişilerin üzerinde olmalıdır). Ama İlahi emirler olmadan Tanrı'ya yaklaşmanın imkansız olduğunu daha önce belirtmiştik. Bunun nedeni, uygun ölçüleri, ağırlıkları, süreleri ve doğru şekilde yapıldıklarında İlahi lütfa ve Tanrı'ya bağlılığa yol açan bu emirlerin uygulamalarına bağlı olan diğer her şeyi yalnızca Tanrı'nın bilmesidir.

[2] "Böyle bir kesinlik, Mişkan'ın yapımında bulunur; burada, her bir inşa eylemini tanımlarken Tora, "*Betsalel, sandığı yaptı*" (Şemot - Çıkış 37:1) veya "*Sandık kapağını yaptı*" (Çıkış 37:6) veya "*çadır bezleri yaptı*", (Şemot - Çıkış 36:14) ve bunların her biri hakkında "*Tıpkı Tanrı'nın Moşe'ye emrettiği gibi*" der (Bakınız Şemot - Çıkış 40:19,21,23,25,27,29,32. Ayrıca bakınız 38:22). Bu ayetler, yapılan işlerin herhangi bir

ekleme veya çıkarmadan yapıldığı anlamına gelir. Mişkan'ın (Çadır) yapısındaki hiçbir şey bize mantığa dayalı gelmez. Ancak, Mişkan kurulduğunda, "Moşe tüm çalışmayı gördü. Gerçekten de onu harfiyen, Tanrı'nın emretmiş olduğu şekilde yapmışlardı. Moşe onları mübarek kıldı." der. (Şemot - Çıkış 39:43)

[3] Mişkan'ın tamamlanmasından kısa bir süre sonra, İlahi Kutsiyet oraya geldi, çünkü inşa eylemi, Tora'nın sütunlarını oluşturan iki kriteri yerine getirmiştir. İki kriter şunlardır: Birincisi, bir emrin Tanrı'dan gelmesi gerektiğidir ve ikincisi, emir toplum tarafından yürekte kabul edilmelidir. Mişkan, bu iki kriteri yerine getirmiştir, çünkü Tanrı'nın emriyle inşa edilmiştir ve tüm toplum tarafından inşa edilmiştir. Yazılmış olduğu gibi, "Bene-Yisrael'e konuş. Benim Adıma başış ayırsınlar. Başışımı, kalbi kendisini [cömertçe vermeye] sevk eden her kişiden alın" (Şemot - Çıkış 25:2). Bu yapı, toplumun tümünün arzusu ve iradesiyle yapılmıştı ve bu nedenle, ardından İlahi Kutsiyet'in gelmesi tümüyle uygundur, yazılmış olduğu gibi, "Benim Adıma bir Kutsal Mekan yapsınlar; böylece içlerinde barınacağım" (Şemot - Çıkış 25:8).

(162) Karaylar, sekizinci yüzyılın başında başlayan bir Yahudi mezhebidir. Karait (Karay) adı İbranice "kara" kelimesinden türemiştir ve "Kutsal Yazı" anlamına gelir. Karayların birincil doktrini, rabbiler tarafından aktarılan ve korunan Yahudiliğin sözlü geleneğinin reddedilmesidir. Bunun yerine, Karaylar dini uygulamalar için öncelikle Kutsal Yazılar'a dayanırlar ve rabbilerin geleneğini sadece uydurma olarak görürler. Bu bakımdan, İkinci Tapınak döneminin Sadukiler'ine çok benzerler. Hazar kralının saltanatı sırasında Karay hareketi popüler olduğu için ve birincil Karay yerleşim yerlerinin Hazar Kağanlığı ya da kısaca Hazarlar'dan çok uzak olmaması nedeniyle kralın Karaylar hakkında merakı anlaşılabilir.

24 Kuzari şunları söyledi: "Bu ancak onların sözlerini yazıya dökerek ve eylemlerini taklit ederek yapılabilir ve her nesilde kitleler tarafından aktarıldığına inanıyoruz. Yeni bir yasa oluşturmak için bir araya gelme olasılığı düşük olan kitlelerin, Tora'yı, Moşe'den gelen sonuç ve yorumlarıyla birlikte sadakatle aldıklarına ve yasayı kalplerine veya kitaplarına açıkça yerleştirdiklerine güvenebiliriz." (176)

25 Rabbi şöyle dedi: "[Bu nesilden nesile aktarılan] kitapların birinde, ikisinde veya üçünde bir tutarsızlık bulunursa ne dersiniz?"

26 Kuzari şöyle dedi: "Bu kitapların çoğunu incelesinler, çünkü çoğunluğunda hatalara rastlanmaz. O zaman azınlıktan vazgeçmeliler. Kopyacılar bunu rutin olarak yaparlar - farklılık gösteren bir azınlık olduğunda, çoğunluğa güvenirler."

27 Rabbi şöyle dedi: "Kitaplarda 'tzadu tze'adeinu' örneğinde olduğu gibi akla aykırı görünen bir harfleri bulunsa ne dersiniz - "adımlarımızı takip ettiler." (177) Oysa, öyle görünüyor ki, gerçekte- 'tzaru tze'adeinu' - 'adımlarımızı sınırladılar' olmamalı mıdır?

Ya da örneğin, 'nafşi' (ruhum) kelimesini 'nafšo' ('ruhu') olarak değiştirenleri ele alalım, cümlede ruhum üzerine yemin etmemiştir: (178)

Bunun sayısız başka örneği vardır.

28 Kuzari şöyle dedi: "Eğer bu tür ayetlere akıl yürütme hakim olsaydı, o zaman tüm kitaplar eninde sonunda değişirdi - önce harfler, sonra kelimeler, sonra cümleler, sonra noktalama işaretleri, sonra makamı. Sonuç olarak, metnin anlamı değişecektir. Yukarıdakilerden sadece biri değiştirilerek tüm anlamı tamamen tersine çevrilebilecek birçok ayet vardır."

(176) Başlangıçta, Sözlü Gelenek yalnızca sözlü olarak aktarılabilirdi. Daha sonra, insanlar sözlü aktarımları unutmaya başladıkları için Mişna ve Talmud yazıya geçirildi. Bu, "kalpler" ve "kitaplar"a yapılan atfın bağlamıdır.

(177) Ağıtlar 4:18. İbn Ezra (Tzachos adlı eserinde), bazılarının İbranice dalet ve reş harflerinin görünüş olarak birbirine çok benzemesi nedeniyle "tzaru" gibi bir kelimenin yanlışlıkla "tzadu" haline geldiğini iddia ettiğini açıklar. Daha sonra bu tezi kategorik olarak reddeder ve "tzadu" kelimesinin kullanımını savunur.

(178) Mezmur 24:4. Ayette geçen ruh Tanrı'nındır. Mezmur'daki bölüm Tanrı'ya üçüncü tekil şahıs olarak atıfta bulunduğu için, ayetin "nafşo" şeklinde okunması daha mantıklı olacaktır.

29 Rabbi şöyle dedi: "Moşe'nin Yahudilere (179) bıraktığı Tora tomarı sizce neye benziyordu?"

30 Kuzari şöyle dedi: "Kuşkusuz, tıpkı bugünkü parşömenlerimizde olduğu gibi noktalama ve makam olmadan sade olmalıdır. (Tora bir zamanlar noktalama işaretleri içeriyor olsaydı,) kitlelerin kabul etmesi [ve onu birdenbire silmeleri] imkansız olurdu. Benzer şekilde, kitlelerin birdenbire Pesah'ta matsa yeme uygulamasını ve bize Mısır'dan Çıkışı hatırlatan ve tüm Yahudi ruhlarında uygulamanın doğruluğunu pekiştiren diğer tüm yasaları başlatmaları imkansız olurdu. Tarihin bir noktasında herkesin hiç itiraz etmeden, protesto olmadan bu yasaları kabul etmesi imkansız olurdu. (180)

31 [1] Rabbi şöyle dedi: "Hiç şüphe yok ki, insanlar pesichah, kimutz ve shever sesli harf kategorilerini ve bunların ilgili sesli harflerini, (181) ş'va ve makamlarını korudu. (Tora'yı doğru anlamak için herkesin onlara ihtiyacı vardı.) Tapınak hizmeti ve Yahudi halkını eğitmek için onlara ihtiyaç duydukları için Kohanim'in kalplerine yerleşmişlerdi. (182)

Onlar, kralların kalplerinde idiler, emir uyarınca, "[Tora daima kralın] Yanında olmalı ve [kral,] hayatının tüm günlerinde [bu tomarı] okumalıdır. Bu sayede Tanrısı Aşem'den çekinmeyi öğrenecek, bu Tora'nın tüm sözlerini ve bu hükümleri gözetip uygulayacaktır" (Devarim - Yasa'nın Tekrarı 17:19).

Uygun şekilde yargılamaya ihtiyaç duyan yargıçların ve Sanhedrin'in kalplerindeydiler. Ayetin dediği gibi:

"[Tora'yı] Gözetin ve sizin için, [diğer] halkların ki bilgeliği ve anlayışınızdır o. [dünya ulusları] Tüm bu duyup "Bu büyük ulus muhtemelen bilge ve anlayış sahibi bir halktır" diyecekler" (Devarim - Yasa'nın Tekrarı 4:6).

(Tora'nın pratik olmayan kısımlarını bile) (öğrenmenin) mükafatını almak için okuyan azizlerin kalplerine ve hatta kendilerini diğerlerinden üstün kılmak için okuyan dindarlık taslayanların kalplerine yerleşmişlerdir.

[2] “Rabbiler, Moşe'den aldıkları sesli harfler ve müzikal sesler için semboller olarak ünlü noktalama işaretlerinin yedi kralı ve kantilasyon (ezgi sembolleri) notalarını kurdular. (186)

[3] “Kutsal Yazıyı önce ayetlere çeviren, sonra nikkud'u, ardından kantilasyonu (ezgi sembollerini) ve ardından bizim 'bütün' ve 'eksik söz' geleneğimizi ekleyen o kimseler hakkında ne düşünüyorsunuz? (187) Tora'nın harflerini bile özenle saydılar "gachon" (188) kelimesinin vav harfinin Tora'nın orta noktası olduğunu açıkladılar. Ayrıca ünlü harfleri (kamatz, patah, tsere ve segol gibi) istisna olan ve standart gramer kurallarına uymayan tüm kelimeleri korumaya özen gösterdiler. Emeklerinin boşa ve savurgan olduğuna mı, yoksa hayati bir iş yaptıklarına mı inanıyorsunuz?”

(186) Burada Rabbi, ünlü harfler sembolleri ve kantilasyon (ezgi sembolleri) için bugün sahip olduğumuz sembollerin Sinay'dan Yahudi halkına aktarılmadığını açıklamaktadır. Aksine, bu bilgiyi sözlü olarak almışlardır. Ancak daha sonra, bu ünlü harfler ve ezgiler unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kaldıklarında, onları temsil etmek için bir semboller sistemi icat edilmiştir. Burada şunu belirtmek önemlidir ki, Tora'daki benzetmelerin amacı, okuyucunun uygun yerlerde duraklamasına ve başlamasına izin vermektir. Bu nedenle, her bir ezgi sembolü, mevcut kelime ile sonraki kelime arasında ne kadar ayırım olduğunu gösterir. Bu nedenle Bilgeler, Tora'daki tüm farklı uzunluklardaki duraklamaların ne ve nerede olduğuna dair bir geleneğe sahipti ve daha sonra bu duraklamaları temsil etmek için kantilasyon sembolleri icat edilmiştir. Örneğin, kelimeler arasındaki en uzun duraklama cümle sonu sembolü (sof pasuk) ile temsil edilirken, cümlenin ortasındaki küçük bir duraklama bir zakef sembolü ile temsil edilebilir.

(187) “Tüm” (*maleh*) kelimesi, standart vav veya yod harfi dahil olmak üzere tüm harfleriyle yazılan bir kelime anlamına gelir, örneğin vav (lamed ve son kaf harfi arasında) harfiyle yazılmış "*yimloh*" kelimesi gibi. "eksik" (*haser* חָסֵר) kelime ise, vav harfi olmadan yazılan "*yimloh*" gibi standart vav veya yod harfi olmadan yazılan bir kelimedir.

(188) Vayikra - Levililer 11:42.

32 Kuzari şöyle söyledi: “Tora metnini (zamanla) değiştirilmekten koruduğu için kesinlikle hayati bir çabaydı. Üstelik bu çaba inanılmaz bir bilgelik içeriyordu. Noktalama ve ezgi işaretlerinin düzeni, yalnızca insan bilgeliğinden değil, yalnızca daha yüksek bir bilgeliğin yardımıyla yapılabilecek bir sisteme işaret eder. Ayrıca, tamamen kabul edilmiş bir grup veya bireyden kaynaklanmadıkça, kitleler bu sistemi onaylamazdı. Ve bir kişinin tam olarak kabul edilmesinin tek yolu, onun bir peygamber olması veya başka bir şekilde ilahi biçimde ilham edilmiş olmasıydı. Eğer durum böyle olmasaydı ve birey yalnızca bilge olsaydı ama ilahi ilham almasaydı, o zaman kendi farklı yaklaşımını sunacak benzer şekilde başka bir başka bilge kişi onun sistemine meydan okurdu.”

33 Rabbi şöyle dedi: “Öyleyse, o zaman hem biz hem de Karaylar bir tür geleneğe güvenmek zorundayız ve Tora tomarının noktalama ve ezgi sembolleri olmadan [bugün elimizde olanın) Moşe'nin Tora'sı olduğunu iddia eden herkes de böyledir.

34 Kuzari şöyle dedi: “Evet, Karaylar bu geleneğe güveniyorlar. Ama şimdi tam bir Tora metnine sahip olduklarına göre, başka bir geleneğe artık ihtiyaçları yok.”

35 Rabbi şöyle dedi: “Eğer bu Moşe'den gelen metninin sözlerini telaffuz etmek ve okumak için, birçok farklı geleneğe ihtiyacımız varsa – noktalama işaretleri, ezgi işaretleri, cümle sonları ve "tam" ve "eksik" kelimelere dair geleneğimiz gibi - metnin anlamlandırılması ve anlaşılması için ne kadar fazla geleneğe ihtiyacımız var olduğunu düşünün. Metnin anlamı, metnin basit okumasından çok daha ayrıntılıdır. (189)

[2] "Şunu bir düşünün: Moşe halka, "*Bu ay sizin için ayların başı olacak. Yılın ayları açısından bu [ay] sizin için birincidir*" (190) dediği zaman, zaten aşına oldukları Mısır aylarını (191) mi kastettiği yoksa Avraam'ın Ur Kasdim'de kullandığı Keldani aylarını mı kastettiği konusunda halk şüpheye düşmemiştir. Aynı zamanda Güneş aylarını mı yoksa kameri ayları mı kastettiği veya Yahudi Takvim sisteminde olduğu gibi artık yılları içeren Güneş yılı ile birlikte işleyen bir kameri yılı mı kastettiği konusunda da herhangi bir şüphe bulunmuyordu. Karaylılar'dan bu ve buna benzer konularda tatmin edici bir açıklama yapmalarını bekliyorum. Bunu yaptıklarında onların düşünce tarzına döneceğim, çünkü ben de gerçeğin peşindeyim."

(189) Hillel, geçiş yapacak bir kişiye benzer bir argüman sunmuştur. Bkz. Şabat 31a.

(190) Şemot - Çıkış 12:2.

[3] “Bana şu sorulara da kabul edilebilir cevaplar vermelerine izin verin: Bir hayvanı tüketime uygun hale getirmek için ne gibi önlemler alınmalıdır? Tora 'kesmek' ile tam olarak ne demek istiyor? (193) (Bunun özel ritüelik bir kesim anlamına geldiğini nereden biliyoruz?) Belki de hayvanın basit bir şekilde delinmesi veya herhangi bir biçimde öldürülmesi anlamına geliyordur? Bir Yahudi olmayan tarafından öldürülmesi neden yasaktır da (hayvanların) derisini yüzmesi ve diğer işlemler yasak değildir?

[4] “Karayların yasak "*helev*" yağının ne olduğunu, (195) neden bağırsak ve mide yağlarına izin verildiği ve yasak yağların (*nikkur*) alınmasıyla ilgili diğer hususlara nasıl bağlı olduğu gerçeği ışığında açıklamasını isterim. İzin verilen ve yasaklanan yağları ayırt etmem için bana bazı kriterler vermesine izin verin ki böylece meslektaşarımla bu konuyu tartışmak zorunda kalmam. Aynı şekilde, Karaylar'ın yasak olarak gördüğü kuyruğun yağlı kısmı (*alyah*) ne olacaktır? (196) Yasak bölümleri belirlemek için bazı yönergeler var mıdır? Bir kişi kuyruğun küçük bir kısmını çıkarabilir, diğeri ise kuyruk yuvasının tamamını çıkarabilir.

[5] "Karayların koşer kuşlardan koşer olmayanları ayırt etmelerini isterim (kurban için sunulabilecek güvercin ve kumru gibi kuşların yanında) (197). Tavuk, kaz, keklik, (198) ve ördeğin (199) koşer olduğunu nereden biliyorlar?

(191) Mısır takviminde her biri 30 günden oluşan 12 ay olmak üzere 360 gün vardı. Daha sonra gelecek yıla başlamadan önce beş gün bekliyorlardı. Yılları 26 Şubat civarında başlıyordu. Keldani yılının Ekim'de başlaması dışında, Keldani takvimi muhtemelen Jülyen takvimine benziyordu.

(192) Bkz. Kuzari 2:64.

(193) Yasa'nın Tekrarı 12:21'de Tora, Yahudilerin et yemelerine izin verir ve şöyle der: "Tanrı'nın sana verdiği sığırından ve davarından [hayvanları], canının çektiği gibi, sana emretmiş olduğum şekilde [diğer] şehirlerinde [de] kesip yiyebileceksin." Bununla birlikte, Tora hiçbir yerde "kesmek" (*zabah*) kelimesinin ne anlama geldiğini ayrıntılı olarak açıklamaz ve "size emrettiğim gibi" kelimeleriyle kastedilen başka bir metin de yoktur.

(194) Şemot - Çıkış 34:15. Başka bir deyişle, Tora, kesimin nasıl olması gerektiği konusunda belirsiz olduğuna göre, bir Yahudi olmayanın kesimi neden geçersizdir?

(195) Vayikra - Levililer 3:17. *Helev* ve *nikkur* yasaları, Yoreh De'ah 64'te tartışılmaktadır.

(196) Bkz. Ramban, Vayikra 3:9'da kuyruğun yağlı kısmını yalnızca Karayların yasakladığını açıklar. Kuyruğu tanımlarken kullanılan *helev* kelimesinin yasak yağ anlamına geldiğine yanlışlıkla inanırlar. Gerçekte ise "seçilen kısım" anlamına gelir.

(197) Leviller 12:8'deki gibi.

[6] "Karaylardan bize, "*Şabat Günü hiç kimse yerini terk etmeyecek*" sözünün anlamını bize açıklamasını isterim. Evi mi? Bahçesi mi? Sokağı mı? Şehri mi? "Yer" bunlardan herhangi biri anlamına veya başka bir anlama gelebilir.

[7] Şabat Günü yasaklanmış işlerin kurallarını tanımlamalarını istiyorum. (201) Tüy kalemi ve hokkanın bir Tora tomarını düzeltmek için kullanılmasını engelleyen hangi 'iş' söz konusudur? Öte yandan ise bu kadar ağır bir tomarı ortalıkta taşımaya, bir masayı, [kendisi ve] misafirleri için her türlü yemeği taşımaya ve misafirlerine hizmet etmek için her türlü gayreti göstermesine izin verildiğini kabul eder. Kendisi bunu yapabilirken tüy kalemi ve hokkası neden kullanılamaz ki? Hizmetçileri ve eşleri ondan daha çok çalışırlar, oysa Tora "*Böylece kölen ve cariye de senin gibi dinlenebilecektir*" demektedir. (202) Yahudi olmayanlara ait hayvanlara Şabat günü binilmesini neden yasaklıyor? (203) Ve ticareti neden yasaklıyor?

(198) Arapça kelime "*haglah*"tır ve İbn Tibbon onu Mişna Hullin 12:2'de bahsedilen koşer bir kuş olan "*korei*" olarak tanımlar. Ramban, Mişna'ya ilişkin yorumunda onu aynı şekilde tanımlar ve onu keklik olarak tanımlar. 1 Şmuel I 26:20'de Raşi'ye bakın. Öyle olsa bile, keklik sadece Yemen Yahudileri tarafından yenir (Shalei'ach Teshalach, sayfa 227-228). Ayrıca bkz. Sichas Chullin, sayfa 433-434.

(199) Bizim tercümemiz Arapça (el-buraka); ancak bu daha yeni bir kullanımdır ve daha doğru bir çeviri "belirli bir küçük su kuşu" olacaktır.

(200) Şemot - Çıkış 16:29. Eruvin 3:4'e dayanan Rif ve Rambam'a bakınız, "yer"in şehir sınırlarının dışında 12 mil'e kadar olan bir alan anlamına geldiğini açıklamaktadır. Ancak fikir birliği, bunun yalnızca rabbiler tarafından dayatılan bir ölçüm olduğudur. Bakınız Mişna Berurah 397:1:1.

(201) Yasak işleri ile ilgili 39 kategori Mişna, Şabat 7:2'de ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bunlar Tora'da açıkça yazılı değildir, daha çok Talmudik açıklama ilkeleri kullanılarak türetilmiştir (bkz. Mehilta, Vayahel 1:1 ve Şabat 49b).

[8] “Ondan Mişpatim (204) ve Ki Seitzei peraşalarında görünen yasaları uygulayarak iki davacı üzerinde yargıç olarak görev yapmasını isterdim. (205) Tora'da açıkça ayrıntıları verilen yasalar bile belirsizliğini korumaktadır; [bu] "şifreli" olarak yazılmış yasalar ne kadar daha fazladır! (206) Açığıdır ki, Sözlü Tora'ya güveniliyordu.

[9] “Tselofhad'ın kızlarıyla ilgili metine dayanarak Karayların miras davalarında nasıl hüküm vereceğini görmek isterim. (207) Sünnet, tsitsit ve sukka yasalarını açıklamasını duymak isterim. Tanrı'ya dua etme zorunluluğunun kaynağını bana açıklamalarını isterim. (208) (Ölülerin) ruhları için bir toplanma yeri olduğuna ve ölümden sonra ödül ve ceza olduğuna dair inancını nereden alıyorlar? (209)

Karaylar, sünnet ve Şabat, (210) Pesah sunusu ve Şabat (211) gibi biri birinin diğerini geçersiz kılması gereken durumlarda emirleri neye dayanarak nasıl ele alıyorlar?

Bunlar ve bunlara benzerleri gibi, genel ilkeleri çok uzun olan konulardır; ayrıntıları ne kadar daha fazladır.

[10] “Hazar kralı, Karaylar'ın bu konulardan herhangi birini ele alan herhangi bir edebi eserini hiç duydunuz mu? Metinsel kaynaklara veya herkes tarafından kabul edilen kendi geleneklerine dayanan - tam ve eksik kelimeler, noktalama işaretleri, ezgi sembolleri, yasak ve ruhsat yasaları ve medeni kanunlar konularında - kendi hükümleri var mıdır?

(202) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 5:14.

(203) Rabbi burada Karaylar'ın Şabat'ta iş kavramına getirdikleri açıklamalara göre konuyu tartışmaktadır ve bunun tutarsız olduğunu göstermektedir. Bir yandan, misafirler için çaba sarf etmesine izin verilir, ancak diğer yandan, kendisi için hiçbir iş gerektirmeyen, Yahudi olmayan birinin hayvanına binmesine izin verilmez. Bununla birlikte, Yahudi yasalarına göre, Şabat Günü bir hayvana binmenin (Yahudi ya da Yahudi olmayanlara ait olup olmadığına bakılmaksızın) yasaklanması yalnızca rabbinik bir yasadır, çünkü Alaha'ya göre bir hayvana binmek ne binek ne de binici için “iş” olarak görülmez. Bkz. Şabat 94a ve oradaki Tosafot.

(204) Şemot - Çıkış 21-23.

(205) Yasa'nın Tekrarı 21-25.

(206) Bkz. Mişna, Hagiga 1:8.

(207) Bamidbar - Sayım 27:1-11.

(208) Bkz. Tefillah 1:1.

(209) Kuzari 1:115'e bakınız.

(210) Mişna'daki Şabat traktatına bakınız. Bölüm 19.

(211) Mişna'daki Pesahim traktatına bakınız. Bölüm 6.

36 Kuzari şöyle dedi: “Ben (hiçbirini) görmedim ve duymadım. Ama görüyorum ki, onlar bütün güçleriyle (din için) çaba harcıyorlar.” (212)

38 [1] Kuzari şöyle dedi: “Söylediğin her şey mantıklı. Tora bize 'tek disiplin ve tek dizi yasa'ya sahip olmamızı emreder. (213) Yine de Karaylılar, mantıklarını kullanarak, her biri kendi mantığına göre birden çok disiplin yaratırlar. Bunlardan biri bile tutarlı bir disiplin oluşturamaz, çünkü bir Karay her bir gün ya fikrini tamamen değiştirecek veya en azından eski fikirlerine yeni fikirler ekleyecektir. Ya da inancını çürütecek biriyle karşılaşacaktır. Sonunda da, değişen inançlarına uygun olarak uygulamalarını değiştirmek zorunda kalacaktır.

[2] “Karayların herhangi bir şey üzerinde anlaşmalarını görürsek, bunu kendilerinden önce gelen bir veya daha fazla Karay'den bir gelenek olarak aldıklarından emin olabiliriz. Bu nedenle, onlara şunu söyleyerek onların fikir birliğine meydan okumalıyız: “Mantık onu çeşitli şekillerde açıklayabiliyorken, bu özel emrin yorumu üzerinde hepiniz nasıl hemfikir olabilirsiniz?’ Eğer yorumlarının Anan, Binyamin, Şaul (214) ve diğerleri gibi önceki Karaylar’dan geldiğini söylerlerse, o zaman bu bir tür geleneğe uymak demektir. Ve eğer durum böyleyse o halde kendilerinden önce gelenlerin ve daha güvenilir olanların, yani rabbilerin geleneğine güvenmeleri gerektiğini kabul ediyorlar demektir. Rabbilerin sayısı çoktur, oysa Karay kurucuları azdır. Rabbilerin bilgisi peygamberlerden gelen bir geleneğe dayanırken, Karay geleneği sadece mantığa dayanmaktadır. Rabbiler genel olarak hemfikirken, (215) Karaylar birbirleriyle anlaşmamaktadır. Rabbilerin hükümleri, Tanrı'nın seçeceği yerden çıkmıştır, (216) öyle ki, salt mantığa dayalı olsalar bile, onları kabul etmek yine de yerinde olur. Karaylar için durum böyle değildir.

(212) Kralın benzer bir ifadesi Kuzari 3:22'dedir.

(213) Bamidbar - Sayım 15:16.

(214) Anan, rabbi arkadaşları tarafından reddedildikten sonra Karaizm'i kurdu. Bu üç Karait, Gaon döneminde, Rav Yehudai Gaon'un yaşamı boyunca (8. yüzyılın ortaları dolaylarında) yaşadı. Anan ve oğlu Şaul'dan, Raavad'ın Sefer HaKabbalah'ında bahsedilir.

[3] “*Bu ay sizin için ayların başı olacak. Yılın ayları açısından bu [ay] sizin için birincidir*” (Şemot - Çıkış 12:2) (217) ayetine dayanarak takvimlerini nasıl üretebiliyorlar sorusuna cevap verebilseler keşke. Adar ayı boyunca artık ay olarak Adar ayını ekleme kararında rabbileri takip ettiklerini görüyorum. (218)

Yine de -Tişri ayı için yeni ayı gördüklerine dayanarak- "Tişri ayının dokuzunda Yom Kippur orucunu nasıl tutabilirsin?" (219) diyerek rabbilere meydan okuyorlar. Bundan utanmaları gerekir, çünkü hangi ayda olduklarını dahi bilmiyorlar. Bir ay ekledikleri bir yılda Elul ayının gerçekten Elul mu yoksa Tişri mi olduğunu bilmiyorlar (hatta bir ay yanlış eklemişler mi bilmiyorlar). Veya bir ay eklemedikleri bir yılda, Marheşvan ayının gerçekten Marheşvan olup olmadığını veya Tişri olup olmadığını bilmiyorlar (veya bir ay ekleyip eklememeleri gerektiğini dahi bilmiyorlar).

[4] "Boğuluyoruz, elbiselerimizin ıslanmasından neden korkalım?" diyenlere benzer bir tavırları olmalıdır. Bu sözün anlamı, "Bu ayın Tışri mi, Marheşvan mı yoksa Elul mu olduğunu (kendi başımıza) bilmiyoruz. O halde, izinden gittiğimiz ve kendilerinden bilgi aldığımız kimselere nasıl meydan okumaya cüret edebiliriz ve onlara dokuzunda mı onunda mı oruç tuttuklarını sormaya nasıl cüret edebiliriz? "

(215) Talmud içerisinde rabbiler arasında birçok anlaşmazlık bulsak da, rabbilerin anlaşmazlığı asla inanç temelleri ya da temel konular üzerinde değildir. Raavad'ın (a.g.e.) dediği gibi, "Rabbiler asla mitsvanın kendisi hakkında tartışmazlar, sadece detayları hakkında tartışmaktadır... Örneğin, Şabat mumlarının yakılıp yakılmayacağını tartışmazlar, yakılabilecek hangi malzemelerin kullanılabileceğini tartışırlar. Şema'yı akşam ve sabah okumanın zorunlu olup olmadığı konusunu tartışmazlar, daha ziyade Şema'yı okumanın en uygun zamanının ne olduğu konusunda tartışırlar. Bütün tartışmaları için aynı durum geçerlidir." Karaylar ise temel buyrukların kendileri üzerinde tartışıyorlardı.

(216) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 17:10. Bu, rabbilerin merkezi otoritesinin Yeruslayim'deki Tapınakta bulunan Büyük Sanhedrin olduğu gerçeğine atıfta bulunur.

(217) Şemot - Çıkış 12:2. Bu ayet için İbn Ezra ve Abarbanel'e bakınız. Rabbinik geleneğine göre, her neslin bilgelerine sod ha-ibbur olarak bilinen ve her yılın günlerinin ve aylarının nasıl hesaplanacağını açıklayan bir bilim aktarılmıştır (bkz. Kuzari 2:64 ve Kuzari Ek C). Karaylar, kendilerini rabbinik gelenekten uzaklaştırma girişimlerinde, riş takvimini hesaplama yöntemi olarak sod ha-ibbur'u tamamen reddettiler ve bunun yerine yalnızca yeni ayın görüldüğüne dair görgü tanıklarına güvendiler. Bu nedenle, rabbinik ve Karay takvimleri arasında çok daha fazla tutarsızlık bulmayı umardık, ancak bunun yerine Karaylar, rabbinik takviminin birçok ilkesini, özellikle artık yılları belirleme kurallarını kabul etmişlerdir.

(218) Bkz. Kidduş HaKodeş, Bölüm 4, on üçüncü ay eklemek için tüm kural ve kriterlerin ayrıntılı olduğu yerdir. Bunlardan biri, on üçüncü ayın sadece fazladan bir Adar (yılın son ayı) olabileceği ve başka bir ay olamayacağıdır (a.g.e. paragraf 1). Bir diğeri ise, ikinci bir Adar ekleme kararının sadece Adar ayı içinde verilebilmesidir; Nisan bir kez kutsanmışsa, artık çok geçtir (a.g.e. paragraf 14). Karaylar, rabbinik geleneğine dayanmasına rağmen bu kuralları kabul etmişlerdir.

(219) Yukarıda bahsedildiği gibi, Karaylar yeni ayı yalnızca ayın ilk evresini gözlemleyerek kutsadılar. Bununla birlikte, yeni ayı hesaplamak için sod ha-ibbur kullanıldığında, yeni ay, molad zamanında, ayın ilk evresi görünür hale gelmeden yaklaşık 24 saat önce başlar (bkz. Ek C, paragraf 10). Böylece Karaylar, rabbileri Yeni Yıla bir gün erken başlamak ve Yom Kippur'da bir gün erken oruç tutmakla suçladılar.

39 [1] Rabbi şöyle dedi: "Bizim Tora'mız, Sinay'da Moşe'ye verilen Sözlü Yasa'ya ve 'Tanrı'nın seçeceği yerden' çıkan yasaya bağlıdır." (220) "*Çünkü Tora Siyon'dan, Tanrı'nın sözü Yeruslayim'den çıkacaktır.*" (221) [Bunu kastediyorum] yargıçların, görevlilerin, Kohanim ve Sanhedrin'in yargı yetkisi altında geçirilen yasalar. Bize her nesilde baş rabbi yargıcı dinlememiz emredildi, dediği gibi "*Yoksa o günlerde olacak hakime mi?*" (222) Hemen ardından, "*Size öğretecekleri yasaya göre hareket edeceksiniz, sağa ya da sola sapmayacaksınız*" der. Ve Koen'i dinlemeyerek kasten

hareket eden kişi... böyle bir kişi ölecektir. O zaman Kutsal Kitap, Koen'e ve yargıca karşı isyanı, günahların en büyüğü ile eşitler. , *"İsrael'den kötülüğü kökünden sökeceksin"* (223) ve hemen ardından, *"Ve bütün ulus dinleyecek ve korkacak."*

(220) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 12:5,

(221) Yeşaya 2:3.

(222) Yasa'nın Tekrarı 17:9.

(223) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 17:12. Benzer bir ifade, önceki bölümde putperestliği "günahların en büyüğü"nü tanımlarken kullanılır (Devarim - Yasa'nın Tekrarı 17:7).

(224) Bu, ya İlahi ilhama ya da daha küçük peygamberlik biçimleri olan göksel bir sesin (bas kol) duyulmasına atıfta bulunur. Her birinin açıklaması için bkz. "Akli Karışmışlar için Rehber" 2:45 ve 2:42.

(225) Bkz. Babil Talmudu Yoma 9b.

(226) Kuzari 1:48 ve 2:32'ye bakın.

(227) Günümüzde Allel okumak için uygun kutsama için bkz. S.A., Orah Hayim 644:1 ve 488:1.

[2] Korban sunma hizmetini, Sanhedrin'i ve toplumu tamamlayan diğer insan gruplarını içeren Yeruslayim'de organize bir dini toplum varken bu emir bağlayıcıydı. Bu, (Birinci Tapınak döneminde olduğu gibi) peygamberlik yoluyla ya da İkinci Tapınak döneminde belirgin olan diğer İlahi iletişim yoluyla (224) tezahür eden İlahi Kutsiyet ile olan inkar edilemez bağlılığına izin verdi. (225) Tüm bu insanların bir araya gelip kendi yasalarını uydumaları mümkün değildi. (226) Bu nedenle Purim ve Hanuka ile ilgili, Megilla okunması ve diğer (rabbini) emirleri yerine getirmekle yükümlüyüz.

[3] Bu nedenle, bu yasalar rabbiler tarafından emredilmiş olsa da, yine de berahalarda şunu söyleyerek haklı çıkarılırız: "Tanrı bizi emirleriyle kutsadı ve Megilla okumamızı, Hanuka mumunu yakmamızı, (227) Allel'i tamamlamamızı, ellerimiz yıkanmamızı ve eruv yapmamızı vb. emretti."

Bu yasalarımız Babil sürgününden sonra ortaya çıkmış olsaydı, onlara emirler (mitzvot) denmezdi ve onların üzerine beraha söylemek zorunda da olmazdık. Bunların sadece kararlar veya gelenek olduğunu söyledik. (228)

[4] "[Yine de,] emirlerimizin çoğu, bu emirleri Sinay Dağı'nda alan Moşe Rabbenu'dan kaynaklanmaktadır. Bu, aynı zamanda, kırk yıl boyunca yiyecek, giyecek, (229) veya barınak (230) yükümlülüğü olmayan bir ulusun, sayıca çok olan bir ulusun ki Moşe onlarla birlikte yaşıyordu ve İlahi Kutsiyet sürekli yanlarındaydı, onlara Moşe tarafından sadece emirlerin genel kuralları verilseydi, bu süre boyunca ayrıntıları ve ayrımları sorgulamazlar mıydı ve bunları gerektiği gibi yazıya dökmezler miydi? Bunun gerçekleştiğinin kanıtını şu ayette görüyoruz:, *"Ben (Moşe) Tanrı'nın Kanunları'nı ve Öğretileri'ni (toratav) bildiriyorum."* (231)

Moşe (ömrünün) sonunda onlara ayrıca şunları söyledi: "Bunun sayesinde, "[Dünya ulusları] Tüm bu hükümleri duyup *"Bu büyük ulus şüphesiz bilge ve anlayış sahibi bir*

halktır” diyecekler." (232) Ama eğer Tora'da sadece Karaylar'ın dediği gibi yazılı söz varsa, bilgelik ve anlayış nedir ve nerededir? Sadece bu ayeti reddeden biri Karaylar'ın öğretilerini kabul edebilir. Ancak bu pasaja inanmak isteyen biri, doğa, metafizik, matematik ve astronomik bilimin sadece küçük bir bölümünü kapsayan (rabbilerin çalıştığı) Mişna ve Talmud'un bilgeliğini görecektir ve Yahudiler'in (üstün) bilgeliklerinden dolayı diğer milletler arasında gerçekten gurur duymaya layık olduklarını anlayacaklardır.

(228) Bu, Karayların çok sonraları aydınlanmamış bir kaynaktan gelen sözde "emirlerine" zıttır.

(229) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 8:4 üzerine Raşi'ye bakın.

(230) Bkz. Vayikra - Levililer 23:43.

(231) Bkz. Şemot - Çıkış 18:16. Moşe'nin Yazılı Tora'yı almış olmalarına rağmen Yahudiler'e yasayı açıklamasının gerekli olması, yazılı sözün yanında bir de Sözlü Geleneğin olduğunu göstermektedir.

(232) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 4:6.

(233) Bkz. 3:39.1 ,2.

(234) Yeremya 29:10-15.

(235) Yeremya 31:32-33.

(236) Yeremya 32:36-41.

(237) Bkz. 1 Krallar 8:64 ve o bölümle ilgili olarak Raşi.

[5] Emirlerimizin geri kalanı, yukarıda belirtilen koşullar yerine getirildiğinde "Tanrı'nın seçeceği yerden" kaynaklandı. (233) Peygamberlik, İkinci Tapınak döneminde kırk yıla yakın bir süre devam etti.

[6] "Moşe Rabbenu sonrası bu emirlerden bazı örnekler verebiliriz. Şelomo, Tapınak avlusunun zeminini kutsadığında ve üzerinde sunak olmadan kurbanlar sunduğunda bir tane kurdu. (237) Ayrıca o yıl Sukkot'tan yedi gün önce yedi gün süren bir Açılış Bayramı yaparak Yom Kippur'da oruç tutmayı askıya aldı. (238)

David ve Şmuel, Tapınak'da (239) şarkı söyleyen Levililerin düzenini kalıcı bir emir olarak düzenledi. Şelomo, kendi Tapınağını, Moşe'nin Mişkani'nin (çadırından) boyutlarından farklı boyutlar kullanarak inşa etti ve Moşe'nin çölde yaptığı kapları kullanmak yerine kendi kaplarını yaptı. (240) Ezra, topluluktan bir şekelin üçte biri kadar yeni bir Tapınak vergisi aldı. (241) Ayrıca Birinci Tapınak'ta Antlaşma Sandığı'nın bulunduğu yere taş döşediler ve önüne ayırıcı perdeyi astılar (242) çünkü Antlaşma Sandığı'nın o noktada gizlendiğini biliyorlardı. (243)

40 Kuzari şöyle dedi: "Tora'da *"Ona ekleme ve çıkarma yapmayacaksın"* dediğine göre bu nasıl olabilir? (244)

41 [1] Rabbi şöyle dedi: "Bu, kitlelere kendi akıllarına göre yenilik yapmamaları, kendi düşüncelerine göre felsefe yapmamaları veya kendi akıl yürütmelerine göre kendileri için kanunlar koymamaları için söylenmiştir, ki Karaylar böyle yapar. Öte yandan peygamberler, yeni emirler verirken Tanrı'nın iradesini tekrarlarlar. Bu nedenle Tora

bize Moşe'den sonra gelecek peygamberlere, Koanimlere ve yargıçlara kulak vermemizi emretmektedir ve şöyle demektedir: "Onlar için kardeşleri arasından senin gibi bir peygamber belirleyeceğim, Sözlere'm'i onun ağzına yerleştireceğim ve kendisine emrettiğim her şeyi onlara konuşacak." (245) Tora da benzer şekilde Koenler ve yargıçların dikkate alınması gerektiğini belirtir. (246)

[2] "Tora, "Sana buyurduğum yasaya ekleme yapma" (247) dediğinde, bu, Moşe aracılığıyla ve aranızdan gelen peygamber aracılığıyla (248) (peygamberi ve peygamberliği doğrulamak için belirlenmiş ölçütleri kullanarak) size emrettiğime ekleme veya çıkarma yapamayacağınız anlamına gelir. (249) Koenler ve "Tanrı'nın seçeceği yerde" toplanan yargıçlar tarafından üzerinde anlaşmaya varılan yasalardan da sapamazsınız. Bunun nedeni, onlara İlahi Kutsiyet tarafından yardım edilmeleridir.

[3] Ayrıca bunların sayısı çok olduğu için Tora'ya aykırı bir konuda tam bir fikir birliğine varmaları da mümkün değildir. Muazzam bilgelikleri nedeniyle, kararlarında topluca, tümünün aynı konuda yanılmaları mümkün değildir. Bu bilgeliği kısmen (atalarından) miras yoluyla, kısmen doğuştan sahip oldukları yeteneklerle ve kısmen de bilgeliği edinme çabalarıyla elde etmişlerdir. Bu nedenle, Sanhedrin'e tüm bilgi alanlarında ustalaşmalarının emredildiğine dair bir geleneğimiz vardır. Ve peygamberliğin ve onun daha sonraki, göksel ses (bas kol) gibi daha küçük tezahürlerinin sürekli yanlarında olması (onlara güvenirlilik vermek için) daha fazla sebeptir.

[4] Koanimlerin ve yargıçların kararlarına uymamızın emredilmesi gerçeği, Karaylarla Kutsal Yazıların gerçek anlamıyla ilgili herhangi bir tartışma yürütmeyi gereksiz kılıyor. Örneğin, 'Şabat'tan sonraki gün' ve 'Şabat'tan sonraki güne kadar; (250) Pazar anlamına gelir ve Pesah'ın ikinci günü değil. (251) Daha sonra, Koanimlerden, peygamberlerden, krallardan veya yargıçlardan birinin - Sanhedrin ve diğer Bilgelerden onay aldıktan sonra Tora bize elli günü saymamızı söylerken niyetinin yalnızca (Omer sunusu ile yapılan) arpanın ilk ürün sunusu (252) ile Şavuot'ta sunulan ilk meyve sunusu arasındaki elli gün aralığını saymak için olduğunu varsayalım. (253) [Bu nedenle Kutsal Yazı bize] tam olarak 'yedi tam hafta' olması gereken bir 'yedi hafta' saymayı emretmiştir: (254)

Tora daha sonra haftanın günlerinden birini başlangıç noktası olarak kullanarak buna bir örnek verir ve oranın olgun başaklarda [kesime] başlaması örneğin bir Pazar günü ise (255) sonunda tahılın ilk ürünü sunusunu sunacağınız Pazar günü ile bitireceksiniz demektir.

Bu örnekten, başlangıç (yani Omer sunusu) Pazartesi ise, [elli gün sonra] da Pazartesi olacağını çıkarabiliriz. Bu nedenle, oranın kesime başlama gününü, mahsullerin ne zaman hazır olduğunu yılın zamanına göre belirlememiz gerekir ve o günden itibaren saymaya başlarız. Bu nedenle, bu günün her zaman Pesah'ın ikinci günü olacağını belirlediler.

(238) 1 Krallar 8:65 ve o bölümle ilgili olarak Raşi

(239) 1 Tarihler 9:22.

- (240) Bkz. 1 Krallar 7:48 ve Menachos 98b.
- (241) Bkz. Nehemya 10:33 ve o bölümle ilgili olarak İbn Ezra.
- (242) Yani, Kodeş AKodeşim'i Eyhal'dan (Heichal) ayıran Parohet.
- (243) Bkz. Yoma 52b. Bu bölümde Antlaşma Sandığı'nın Tapınağın altında mı saklandığı yoksa Nebukadnezar tarafından ele geçirilip Babil'e mi götürüldüğü konusunda bir tartışma bulunur. Burada Rabbi, ilk fikri savunmaktadır ve daha sonra (Yeruşalayim Talmudu Şekalim 6:1'de Rabbi Şimon ben Lakiş ile aynı görüşte olarak) onun, eskiden Antlaşma Sandığı'nın yer üstünde durduğu yerde, AKodeş Akodeşim'in altında gizlendiğini iddia eder. Döşeme taş, altındaki Antlaşma Sandığı'nın konumunu belirliyordu böylece Koen Gadol, Yom Kippur'da iki direk arasında kan serpebilir. Ayrıca bkz. Beis HaBechirah 4:1.
- (244) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 13:1.
- (245) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 18:18.
- (246) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 17:8-11.
- (247) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 4:2.
- (248) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 18:15.
- (249) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 18:21-22.
- (250) Vayikra - Levililer 23:15-16.
- (251) Bkz. Babil Talmudu, Menachot 65a-b, İkinci Tapınak döneminde Boethusians (Karaylara benzer bir grup) ve rabbiler arasında Omer sunusu ve Omer sunusunun sunulmasından elli gün sonra kutlanan Şavuot Bayramı ile ilgili metinlerin anlamı üzerinde var olan bir anlaşmazlığı aktarmaktadır. Tora, Omer sunusunun en basit düzeyde Pazar anlamına gelen "Şabat'tab sonraki gün" getirilmesini söyler. Bu nedenle Boethusçular, Omer sunusunun bir Pazar günü getirilmesinde ve Şavuot Bayramı'nın her zaman elli gün sonra Pazar günü kutlanmasında ısrar ettiler. Ancak rabbiler Moşe Rabbenu'dan "Şabat'tan sonraki gün"ün Pesah'ın ikinci günü anlamına geldiğine dair bir gelenek almışlardır, bu yüzden Şavuot Bayramı haftanın günü ne olursa olsun her zaman Sivan ayının altıncı günündedir. Rabbi, ayetlerin Karay yorumunun nasıl kullanılabileceğini ve hala geleneksel yasayı takip etmek zorunda olduğunu göstermek için varsayımsal bir argüman sunmaktadır.
- (252) Vayikra - Levililer 23:10.
- (253) Vayikra - Levililer 23:17.
- (254) Vayikra - Levililer 23:15. Yani, Tevrat'ta bahsedilen "elli gün" Şavuot gününü içerir, bu nedenle buğday sunusunu getirmeden önce sadece 49 gün sayılması gerekir.
- (255) Devarim - Yasa'nın Tekrarı 16:9. Bu, Omer sunusuna atıfta bulunur (Bava Metzia 87b, Raşi).

[5] "[Pesah'ın ikinci gününden itibaren saymak) bu nedenle metne aykırı olmayacaktır (Karay yorumuna göre bile). "Tanrı'nın seçeceği yerden" kaynaklandığı ve yukarıda belirtilen diğer tüm kriterleri (Moşe sonrası yasanın) karşıladığı için onu yasa olarak kabul etmek zorunda kalacağız. Hatta ilahi bir peygamberliğe dayalı olarak yasalastırılabilir, ki bu muhtemeldir. [Öyleyse, bu savı kullanarak], o kafa karıştırıcı Karayların [metnin gerçek anlamıyla ilgili] kafa karıştırıcı savlarından kendimizi kurtarırız.

42 Kuzari şöyle dedi: "Rabbi, çelişemeyeceğim bu genel ilkelerle, sizi şaşırtacağını düşündüğüm Karay savlarını kullanarak başlatmış olabileceğim belirli meydan okumaları başarıyla reddettiniz.

43. [1] Rabbi şöyle dedi: "Genel ilkeler sizin için açık olduğunda, sizi pek çok kez yanılıya götürebilecek ayrıntılardan rahatsız olmayın. Ayrıca, ihtimal olarak sonsuz sayıda ayrıntı vardır, her bir ayrıntı birbiriyle bağlantılıdır ve bu nedenle onları tartışmaların kafa karışıklığından kaçınmaları imkansızdır.

[2] "Örneğin, bir kişi, Tanrı'nın adil olduğu ve O'nun bilgeliğinin her şeyi kapsadığı genel ilkesine ikna olmuşsa, dünyada (bireysel düzeyde) bozulmanın var olduğunu söyleyerek yanılıya düşmeyecektir. "*Bir yerde yoksullara baskı yapıldığını, adaletin ve doğruluğun çığnendiğini görürsen şaşma; çünkü üstü gözetken daha üst biri var, onların da üstleri var.*" (256)

[3] "Başka bir örnek: Bir kimse, ruhun fiziki olmadığı ve bir melek gibi bedenden ayrı bir varlık olduğu gerçeğine dayanarak, ölümden sonra bile ruhun sonsuzluğuna kesinlikle inanır. Bu inanca meydan okuyabilecek şeylere, örneğin ruhun [kişinin bilinçli kendini düşüncesinde ortaya çıktığı] uyku ve hastalık sırasında, kişi düzgün düşünemediğinde boğulmuş, bastırılmış gibi görünmesi veya kişinin ruh halinin bazen kişinin fiziksel yapısıyla ilgili olabileceği gerçeğine veya diğer kafa karıştırıcı savlara odaklanmayacaktır.

44 Kuzari şöyle dedi: "Açıkladığınız genel ilkeleri zaten kabul ettiğim için, tamamen tatmin olmadığım için beni suçlayabileceğinizi kabul ediyorum. Bununla birlikte, sizinle belirli ayrıntılar hakkında yeterince konuşmadan tamamen tatmin olmayacağım."

45 Rabbi şöyle dedi: "Dilediğini söyle."

46 Kuzari şöyle dedi: "Bir başkasına zarar verenin cezası Tora'da çok açıktır: "Kırığa karşılık kırık, göze karşılık göz, dişe karşılık diş. Bir insanı nasıl sakatladıysa, ona da aynısı yapılacaktır" (257) Nasıl? O halde bilgiler nasıl olur da cezanın Tora'da yazdığı gibi olmadığını, bunun yerine zarar gören tarafın kaybı için maddi tazminat olduğunu söyleyebilirler? (258)

47 [1] Rabbi şöyle dedi: "Fakat aynı paragrafta daha önce de diyordu? "Bir hayvanın canına kıyan ise ödeme yapmalıdır. Cana karşılık can." (259) "Ödeme" kelimesi tazminatı ifade eder. Tora, eğer birisi atınıza vurursa, siz de onun atına vurun demez. Çünkü, onun atına vurmak size fayda sağlamaz. Bunun anlamı şudur: atını alın. Biri elinizi keserse, elinizin karşılığı olan tazminatı alırsınız. Çünkü onun elini kesmek size bir fayda sağlamaz.

[2] "Bu yasalar, ilk bakışta mantığa aykırı görünen ayrıntılar içermektedir. "Yanığa karşılık yanığın, yaraya karşılık yaranın, bereye karşılık bere" yazmaktadır. (260) Bunu nasıl anlamamız gerekiyor? [Ayrıca,] bir kişi belirli bir yaradan ölebilirken, diğeri ölmeyebilir! İki yarayı niteliksel olarak nasıl eşitleyebiliriz ki? Tek gözü olan birinden,

iki gözü olan birine tazminat olarak nasıl göz alabiliriz? Sonuç olarak, birincisi kör olurken, ikincisi hala tek gözle görmeye devam eder. Yine de Tora, bir adam, başka bir adama ne yara açarsa, ona da öyle yapılır demektedir: "Bir kişi akranını sakatlırsa, yaptığı şeye göre cezalandırılır" Vayikra - Levililer 24:19

[3] "Fakat, geleneğe duyulan ihtiyacı ve geleneği aktaranların güvenilirliğini, büyüklüğünü, bilgeliğini ve (geleneği muhafaza etmede) sağlamlıklarını daha önce açıkladıktan sonra, neden bu ayrıntılar hakkında sizinle konuşmam gerekiyor?"

(256) Vaiz 5:7. Kutsal Yazıların bu bölümü, tüm ayrıntıları izleyen bir Gözetici'nin olduğunu söyleyerek sona erer. Böylece, işler şimdi adaletsiz görünse de, sonunda her şey yoluna girecektir.

(257) Vayikra - Levililer 24:20.

(258) Bkz. Babil Talmudu Bava Kamma 84a. Sonraki paragrafta yer alan Rabbi'nin savlarının çoğu buradandır.

(259) Vayikra - Levililer 24:18.

(260) Şemot - Çıkış 21:25

48 Kuzari şöyle dedi: "Her şeye rağmen, Tanrı'nın neden kendimizi ruhsal kirlilikten (tuma) korumamızı emrettiğini bilmek isterim" (261)

49 [1] Rabbi şöyle dedi: "Manevi kirlilik ve kutsallık taban tabana zıttır. Birini diğeri olmadan bulamazsınız - kutsallığın olmadığı yerde, ruhsal kirlilik olasılığı yoktur. "Manevi kirlilik" basitçe, bir kişinin Koanimler, yiyecekleri, kıyafetleri, terumaları, ondalıkları, korbanları, Tapınak ve daha fazlası gibi Tanrı için kutsal ve kutsanmış olan herhangi bir şeyle temasa geçmesini engelleyen kavramdır. (262) "Kutsallık" ise basitçe, kişinin "manevi açıdan saf olmayan" birçok öğeyle temasa geçmesini engelleyen kavramdır. (263)

[2] "Bu kısıtlamaların çoğu, yalnızca İlahi Kutsallık bizimle olduğunda geçerlidir, günümüzde ise durum böyle değildir. (Bu nedenle,) âdet gören bir kadınla (nida) (264) veya yeni doğum yapmış bir kadınla (265) cinsel ilişkiye girmenin yasaklanması gibi, bugün sahip olduğumuz kanunlar, düşünüldüğü gibi ruhsal kirlilikle teması kısıtlamak anlamına gelmez (266) ve daha çok kendilerine başlarına İlahi emirlerdir. Benzer şekilde, bu durumdaki kadınlardan uzak durmak için uyguladığımız, onlarla yemek yememek ve onlarla herhangi bir fiziksel temastan kendimizi korumak gibi (267) yasalar, sadece bir ilişkiye yol açabilecek herhangi bir şeyden kaçınmak için koruyucu önlemlerdir.

[3] "Manevi olarak kirli bir ortam olan Diaspora'da olduğumuz için manevi kirlilikle ilgili tüm yükümlülükler şu an bizim için geçerli değildir. Ayrıca mezarlar, sürünen hayvanlar (268) tsaraatlılar (269), anormal akıntısı olan kişiler (270) cesetler vb. ile sürekli temas halindeyiz.

[4] "Benzer şekilde, hayvan leşi yemek bize yasaktır, (271) ama manevi açıdan kirli olduğu için değil, tüketilmesini yasaklayan ayrı bir emir olduğu içindir. Saf olmayan

yiyecek yiyerek (leş yiyerek) (272) kişinin manevi açıdan kirlenmesi tamamen ayrı bir yasadır.

[5] “(Bilgelerin) dediği gibi, Ezra'nın seminal akıntısı olan birinin kendini suya daldırması gerektiğine hükmetmesi gerçeği olmasaydı, (273) Tora tarafından suya dalmak zorunda kalmazdık. Ezra'nın hükmü sadece saflık ve temizlik içindir. (274) Karaylar da bu uygulamayı Tora kanunu saymamak şartıyla temizlik adına kendileri için kabul etmelerinde bir sakınca yoktur. Eğer bunu yaparlarsa, bilgelikleri ahmaklıklarına dönüşür. Tora'yı değiştirip inançlardan dönmeye neden oluyorlar - bununla inançların çeşitliliğini kastediyorum. Bui yazılı metne bireysel yorum tarzı, bir ulusun yok olmasının ve tek bir öğreti ve bir yasadan ayrılmasının temel nedenidir. (275)

(261) Bu sorunun burada sorulma nedeni, Yahudiler'in Tapınağın yıkılmasından sonra uymayı bıraktıkları saflık yasalarının çoğuna Karaylar'ın uymuş olmalarıdır.

(262) Bkz. Pesulei HaMukdaşin 18:12.

(263) Bkz. Turmas Ohalin 16:9-10,

(264) Vayikra - Levililer 18:19.

(265) Vayikra - Levililer 12:2.

(266) Bu nedenle, bu cinsel ilişki yasakları ile ilgili Tora'da bulunan “safsızlık” kavramına yapılan herhangi bir atıf, yalnızca ödünç alınmış terimlerdir.

(267) Bkz. Yoreh Deah 195.

(268) Bu hayvanlardan kaynaklanan kirlilik Vayikra - Levililer 11:29-38'de anlatılmaktadır.

(269) Bakınız Vayikra - Levililer, Bölüm 13.

(270) Zav Vayikra - Levililer, Bölüm 15'te anlatılmaktadır.

(271) Devarim - Yasa'nın Tekrarı14:21.

(272) Vayikra - Levililer 11:39-40'ta anlatılmaktadır.

(273) Bkz. Babil Talmudu Bava Kamma 82a-b,

(274) Talmud, Ezra'nın hükmünün nedeninin, Tora bilginlerinin eşleriyle horozlar gibi aşırı bir şekilde birlikte yaşamalarını engellemek olduğunu açıklar. “Saflık ve temizlik” ile kastedilen budur.

(275) Bamidbar - Sayım 15:16.

[6] “[Karaylarla karşılaştırıldığında] hoşgörü gibi görünen yaptığımız her şey - Şabat günü bir evden diğerine taşımak için bir eruv kullanmamız gibi (276) - kişi bunun uygunsuz olduğunu hissedebilir. , ancak Karayların düşüncesinin yol açtığı şeyden çok daha az zararlıdır.

O kadar çok nifak ve sapkınlıkla sonuçlanacaklar ki, bir hanede on farklı görüşe sahip on kişi bulabileceksiniz!

Bizim için, emirler ihlal edilemez sınırlarla sınırlandırılmamış olsaydı, yabancı bir şeyin yasaya girmesine (ve bozmasına) veya yasanın bir kısmının atlanmasına karşı hiçbir garantimiz olmazdı. Bir metin veya bir buyruk kişinin kendi mantığı ve mantığıyla yorumlandığında olan budur.

[7] “Karaylar, putperestlik için kullanılan gümüş, altın, tütsü ve şaraptan yararlanmada oldukça hoşgörülüdür, oysa gerçekte bu nesnelere ile yaşamaktansa ölmek daha iyidir! (277) Öte yandan, tıbbi bir tedavi için çok gerekli olsa bile, bir domuzdan herhangi bir fayda elde edilmemesi konusunda ise katıdırlar. Ancak gerçek şu ki, domuz yemek, sadece kırbaç cezası gerektiren küçük suçlardan biridir.

[8] “Benzer şekilde, Karaylar bir Nazir'in kuru üzüm ve üzüm yemesine izin verirken, onun bal veya elmadan yapılmış alkölü içmesini yasaklarlar. Gerçek bunun tam tersidir, çünkü Nazir'in yasakları sadece asma ürünleri ile ilgilidir. (278) Yasağın amacı, sanıldığı gibi sarhoşluğu önlemek değildir. Bilakis Tanrı, peygamberleri ve seçilmişleri ile birlikte yasağın gerçek sebebini bilir. Ne de bizim geleneğimizin aktarıcıları ve yorumcuları “*şehar*” (279) [Nazir için yasak olan içki] (280) kelimesinin gerçek anlamını yanlış anladıklarını iddia etmek mantıklı değildir, çünkü bu kelime onlar tarafından oldukça açıkta ve iyi biliniyordu. Geleneğe göre, Koanim (281) bağlamındaki şarap' ve “*şehar*” tüm alkollü içecekleri içeriyordu, ancak Nazir'in yasağı bağlamında, üzümde elde edilen bir içecekten başka bir şeyi ifade etmiyordu.

(276) Karaylar, “*Yedinci günde kimse yerini terk etmemelidir*” (Şemot - Çıkış 16:29) ayetini, Şabat günü hiç kimsenin evinden çıkmasına izin verilmediği anlamında anladılar. Şabat günü bir evden diğerine taşınmaya izin veren bir eruv'un kullanılması Karaylar tarafından kesinlikle yasaklandı. Ayrıca bkz. Mişna, Eruvin 6:2 ve Bartenura aynı yerde.

(277) Gemara şöyle der (Babil Talmudu Pesahim 25a), “Kendimizi (putperestlik için kullanılan) Aşera ağacı dışında herhangi bir malzemeye iyileştirebiliriz.”

(278) Bamidbar - Sayım 6:3-4'e bakın.

(279) Bamidbar - Sayım 6:3.

(280) Nezir 5:1.

(281) Vayikra - Levililer 10:9. Bkz. Bi'as HaMikdaş 1:2.

[9]“Bütün emirler, bilgelikle tesis edilmiş çok kesin sınırlarla tanımlanır. Çoğu zaman yasaların parametreleri uygun bir uygulama ile sonuçlanmaz. Durum böyle olunca, dindar kişi eylemin yasak olmadığını kabul ederken dahi, uygun olan uygulamadan uzaklaşır.

Buna bir örnek, “*kos kos*” etidir. (282) Bu hayvan, öleceğini kesin olarak bilmediğimiz için yenebilir; bildiğimiz kadarıyla iyileşebilir ve bu temelde buna izin verilir. Öte yandan, trefa olan bir hayvan tamamen sağlıklı görünebilir ama yine de yasaktır. (283)

Bunun nedeni, bir trefa mutlaka hayvanı öldürecek bir hastalığı olması; hayatta kalması veya ondan kurtulmasının mümkün olmamasıdır ve bu temelde yenmesi yasaktır. Mantık ve muhakeme, yasaların tersine olmasını söylerdi.

[10] “Öyleyse, emirlerin ayrıntılarını belirlerken kendi mantığınıza ve aklınıza uymayın, aksi halde sizi inancınızdan sapmaya götürecek şüphelere (bir bataklığa) düşersiniz. Ayrıca, sizin fikriniz asla bir arkadaşınızın görüşüyle uyuşmayacaktır, çünkü herkesin kendi bakış açısı vardır; bunun yerine, Tora'nın geleneklerine ve metnine dayanarak her bir yasanın köklerini araştırmanız gerekir.

(282) Bkz. Babil Talmudu Hullin 37a. Bu (*kos kos*), ölüme yakın görünen, ancak onu trefa veya koşer olmayan hale getirecek fizyolojik belirtilerin hiçbirine sahip olmayan bir hayvana atıfta bulunur. Bu nedenle, etinin koşer olması için doğal olarak trefa olmadan hayvanı aceleye getirmek ve kesmek caizdir.

(283) Şemot - Çıkış 22:30. Trefa'nın tanımı, on iki ay içinde öleceği belli olan, hastalıklardan muzdarip herhangi bir hayvandır. Bkz. Hullin 57b.

(284) Bu türetme yöntemleri Mişna ve Talmud'da listelenmiştir. Örneğin, Sifra'nın girişinde Rabbi Yişmael'in Barisa'sına bakınız (Şahrit duasının Korbanot bölümünün sonunda alıntılanmıştır). Bkz. Kuzari 3:73.

[11] “[Bu birçok durumda doğrudur.] Örneğin, normal düşünce ve mantık akışı, mutlak boşluğun mümkün olması gerektiğini söyler; oysa sağlam bilimsel bulgular böyle bir şeyin olmadığını kanıtlamıştır. (285)

Benzer şekilde, mantık, fiziksel cisimlerin sonsuz sayıda bölünemeyeceğini söyler, ancak bilimsel argümanlar bunu reddeder. (286) Sıradan düşünce, dünyanın bir küre olduğunu veya dünyanın güneşin yalnızca 1/166'sı olduğunu da reddeder. (287) Bilimin kanıtladığı diğer birçok şey, insan düşüncesiyle çatışır.

(285) Rabbi, her hacmin dört elementten, toprak, rüzgar, ateş ve su tarafından işgal edilmesi gerektiğini ve boşluk diye bir şeyin olmadığını belirten Aristotelesçi bilime atıfta bulunuyor. Bakınız Aristoteles Fiziği, 4. Kitap.

(286) Bu aynı zamanda Aristotelesçi bilimdir.

(287) Bu, orta çağda bazı bilim adamları tarafından yapılan ölçümdü. Rambam'ın Seder Zeraim'in giriş bölümüne bakın. Bugün bilim adamları, Güneş'in çapının dünyanınkinden sadece 109 kat daha büyük olduğunu (ve Güneş'in hacminin 1.306.000 kat daha büyük olduğunu) hesaplamıştır.

[12] “[Aynı şey Bilgeler için de geçerlidir.] İzin verdikleri her şey, kendi mantıklarına ya da onlara makul görünen şeylere değil, miras aldıkları ve gelenek olarak aldıkları bilgeliğin bir sonucudur. Aynı şey yasaklar için de geçerlidir. Onların bilgeliğini takdir etmeyen ve bunun yerine kararlarını kendi muhakeme ve mantığına dayandıran biri, tıpkı fizikçilerin ve astronomların ifadelerinin sıradan halka yabancı görünmesi gibi, bilgelerin ifadelerini yabancı fikirler olarak bulacaktır.

(288) Bkz. Hullin 37a.

(289) Örneğin, bkz. Ketubot 52b.

[13] “Bilgeler, Alaha türetmenin kesin kurallarını kullanırken ve böylece izin verilen ve yasaklanmış uygulamalara doğrulukla hüküm verirken yine de bu kurallar kullanılarak uygun olmayan şeylerin türetildiğini belirtirler. Örneğin, *kos kos*'un etini yemeyi, 288 yasal boşlukları kullanarak bir kişiden para almayı, (289) eruv aracılığıyla Şabat günü (şehir sınırları dışında) yürümeyi, (290) kadınların yasal evliliğe izin veren teknik özellikleri kullanarak evlenmelerine izin vermek, (291) ve yeminleri ve rehinleri

aklamak için yasal hileler kullanmak. Yukarıdakilerin tümü teknik yasal gereklilikleri karşılamaktadır, ancak uygun dini bağlılıktan yoksundurlar. Gerçek şu ki, ikisine de ihtiyacınız vardır. Çünkü sadece teknik kuralları vurgularsanız, sayısız hile (belirtilen türden) eylemlerini uygulayabilirsiniz. Ama eğer Tora'ya bir çit oluşturan (293) yasal sınırlardan ayrılır ve bunun yerine sadece dini bağlılığı vurgularsanız, bu da sapkınlığa yol açar ve her şey kaybolur.

(290) Böylece Bilgeler, herhangi bir amaç için geçerli olsa bile kişinin bir mitsva (Eruvin 31a) amacı dışında bir eruv yapmaması gerektiğini söylerler.

(291) Bkz. örneğin, Kiduşin 41a.

(293) Pirke Avot 1:1

50 [1] Kuzari şöyle dedi: "Bu durumda, Yahudiliğin her iki yönünü de birleştiren rabbinik Yahudi'nin hem uygulamada hem de içsel bağlılıkta Karaylar'dan üstün olduğunu kabul ediyorum. Böyle bir kişinin kalbi Tora ile uyum içinde olacaktır çünkü Tora'nın bilgeliği güvenilir bilginler aracılığı ile Tanrı'dan gelen bir gelenektir. Karaylara gelince, bağlılığı ile hangi seviyeye ulaşırsa ulaşsın, gönlü huzura ermeyecektir, çünkü bütün tapıncının mantık ve akıl yürütmeye dayandığını bilir. Bu nedenle, ne huzurlu olabilir ne de eylemlerinin Tanrı için arzu edilir olduğundan emin olabilir. Ayrıca, diğer milletler arasındaki birçok insanın kendi dinsel bağlılıklarında kendisinden bile daha coşkunu olduğunu bilmek onu rahatsız edecektir.

Temenni

Sözlü Tora konusundaki şüpheleri ortadan kaldırmak amacıyla bu küçük çeviriyi yazmaya giriştim. Bu konu artık bir çatışma sebebi olmasın. Bu küçük çalışma zihinlere berraklık sağlasın ve kimse elinden düşürmek istemesin. G.D. Aralık, 2021